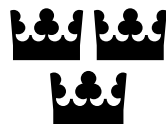

Areella näringar, landsbygd och livsmedel

23

Förslag till statens budget för 2016

Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	11
2	Areella näringar, landsbygd och livsmedel.....	13
2.1	Omfattning.....	13
2.2	Utgiftsutveckling	15
2.3	Skatteutgifter.....	16
2.4	Målen för utgiftsområdet	18
2.5	Resultatredovisning	19
2.5.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	19
2.5.2	Resultat hållbar landsbygd.....	19
2.5.3	Resultat jordbruks- och livsmedelsproduktion.....	25
2.5.4	Resultat miljö, klimat och energi	32
2.5.5	Resultat skog	35
2.5.6	Resultat jakt- och viltförvaltning	40
2.5.7	Resultat den gemensamma fiskeripolitiken och fiskerinäringen ..	42
2.5.8	Resultat livsmedel	51
2.5.9	Resultat friska djur och sunda växter.....	59
2.5.10	Resultat samiska näringar	62
2.5.11	Resultat utbildning, forskning och innovation	64
2.5.12	Resultat internationellt arbete.....	67
2.6	Politikens inriktning.....	72
2.6.1	Inledning	72
2.6.2	Landsbygd	72
2.6.3	Konkurrenskraft i jordbruksföretagen.....	73
2.6.4	En svensk livsmedelsstrategi	75
2.6.5	Miljö, klimat och energi.....	75
2.6.6	Skog	76
2.6.7	Jakt- och viltförvaltning	77
2.6.8	Den gemensamma fiskeripolitiken och fiskerinäringen	77
2.6.9	Livsmedel.....	78
2.6.10	Djur och växter	79
2.6.11	Samiska näringar	80
2.6.12	Utbildning, forskning och innovation.....	80
2.6.13	Internationellt arbete.....	80

3	Budgetförslag	81
3.1	Anslag.....	81
3.1.1	1:1 Skogsstyrelsen	81
3.1.2	1:2 Insatser för skogsbruket	82
3.1.3	1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt.....	83
3.1.4	1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	84
3.1.5	1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	85
3.1.6	1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.....	85
3.1.7	1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	86
3.1.8	1:8 Statens jordbruksverk	87
3.1.9	1:9 Bekämpande av växtskadegörare	88
3.1.10	1:10 Gårdsstöd m.m.	88
3.1.11	1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	89
3.1.12	1:12 Finansiella korrigeringar m.m.....	91
3.1.13	1:13 Strukturstöd till fisket m.m.	91
3.1.14	1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	93
3.1.15	1:15 Livsmedelsverket	94
3.1.16	1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	95
3.1.17	1:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	96
3.1.18	1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	97
3.1.19	1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	98
3.1.20	1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	100
3.1.21	1:21 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.....	102
3.1.22	1:22 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	102
3.1.23	1:23 Främjande av rennäringen m.m.	103
3.1.24	1:24 Sveriges lantbruksuniversitet	104
3.1.25	1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	105
3.1.26	1:26 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien.....	106

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	12
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	15
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2016–2019. Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	16
Tabell 2.3 Ramnivå 2016 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.....	16
Tabell 2.4 Skatteutgifter.....	17
Tabell 2.5 Befolknings- och sysselsättningsutveckling sedan 2007	19
Tabell 2.6 Utvecklingen i Sverige – det nya matlandet	20
Tabell 2.7 Småskalig livsmedelsproduktion.....	20
Tabell 2.8 Åtgärder för en förbättrad konkurrenskraft	22
Tabell 2.9 Miljöersättningar.....	22
Tabell 2.10 Miljöinvesteringar	22
Tabell 2.11 Åtgärder för diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden....	23
Tabell 2.12 Avräkningsprisindex för jordbruksprodukter 2012–2015	26
Tabell 2.13 Index för produktionsmedelspriser 2012–2015	26
Tabell 2.14 Genomsnittliga priser på jordbruksmark 1995–2013	26
Tabell 2.15 Index för genomsnittliga arrendepriiser för jordbruksmark 1995–2014...	26
Tabell 2.16 Antalet sysselsatta i Sverige inom jordbruket 2006–2013	26
Tabell 2.17 Antalet jordbruksföretag 2003–2014.....	27
Tabell 2.18 Driftsresultatet för jordbruket 2010–2013.....	27
Tabell 2.19 Antalet nya företag inom de gröna näringarna 2010–2014	27
Tabell 2.20 Växtodlingsföretag och företag med husdjur.....	27
Tabell 2.21 Antalet mjölkkor, slaktsvin och smågrisar 2004–2014	27
Tabell 2.22 Åkerarealen i Sverige 2003–2014.....	27
Tabell 2.23 Effektiviteten för kväve och fosfor beräknat från nationell gårdsbalans .	32
Tabell 2.24 Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning. Gäller föryngringsavverkningar utförda under 2010/2011–2012/2013.....	38
Tabell 2.25 Antalet trafikolyckor med olika viltslag under 2012–2014	41
Tabell 2.26 Översikt på totalt beviljade medel (EU och svensk medfinansiering) 2012–2014 samt ackumulerade siffror för sexårsperioden fördelat på prioriterat område (PO)	46
Tabell 2.27 Produktion, försäljningsvärde, antalet odlingar och antalet sysselsatta i vattenbruk (matkräftor och blötdjur ingår i matfisk och sättkräftor ingår i sättfisk)	48
Tabell 2.28 Ledning och samordning av livsmedelskontrollen	53
Tabell 2.29 Andelen riskbaserad kontroll, kommunernas kontroll av livsmedelsanläggningar.....	53
Tabell 2.30 Andelen riskbaserad kontroll, kommunernas kontroll av dricksvattenanläggningar	53

Tabell 2.31 Säker mat och redlig hantering, resultat vid Livsmedelsverkets kontroll.....	53
Tabell 2.32 Djurskyddskontrollen 2011–2014.....	60
Tabell 2.33 Slaktkycklingsflockar med campylobakter 2012–2014.....	61
Tabell 2.34 Antalet fall/besättningar med epizootisk sjukdom 2010–2014.....	61
Tabell 2.35 Nyinfektion av salmonella i djurbesättningar och anläggningar 2010–2014.....	61
Tabell 2.36 Antalet påträffade fall av allvarliga växtskadegörare 2012–2014.....	62
Tabell 2.37 Antal renar, slaktuttag och genomsnittlig slaktprisutveckling per kilo....	63
Tabell 2.38 Helårsstudenter.....	64
Tabell 2.39 Antalet sökande och antalet antagna till program som börjar på grundnivå.....	64
Tabell 2.40 Examensfrekvens på grund och avancerad nivå.....	65
Tabell 2.41 Forskningsmedlens fördelning.....	65
Tabell 3.1 Anslagsutveckling 1:1 Skogsstyrelsen.....	81
Tabell 3.2 Offentligrättslig verksamhet.....	81
Tabell 3.3 Uppdragsverksamhet.....	81
Tabell 3.4 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:1 Skogsstyrelsen.....	82
Tabell 3.5 Anslagsutveckling 1:2 Insatser för skogsbruket.....	82
Tabell 3.6 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Insatser för skogsbuket.....	83
Tabell 3.7 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:2 Insatser för skogsbruket...	83
Tabell 3.8 Anslagsutveckling 1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt.....	83
Tabell 3.9 Uppdragsverksamhet.....	83
Tabell 3.10 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt.....	84
Tabell 3.11 Anslagsutveckling 1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet.....	84
Tabell 3.12 Offentligrättslig verksamhet.....	84
Tabell 3.13 Uppdragsverksamhet.....	84
Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet.....	85
Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder.....	85
Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder.....	85
Tabell 3.17 Anslagsutveckling 1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.....	85
Tabell 3.18 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.....	86
Tabell 3.19 Anslagsutveckling 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.....	86
Tabell 3.20 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.....	86
Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:8 Statens jordbruksverk.....	87
Tabell 3.22 Offentligrättslig verksamhet.....	87
Tabell 3.23 Uppdragsverksamhet.....	87
Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:8 Statens jordbruksverk.....	88
Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:9 Bekämpande av växtskadegörare.....	88
Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:9 Bekämpande av växtskadegörare.....	88
Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:10 Gårdsstöd m.m.....	88
Tabell 3.28 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:10 Gårdsstöd m.m.....	89
Tabell 3.29 Anslagsutveckling 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.....	89

Tabell 3.30 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	90
Tabell 3.31 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	90
Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:12 Finansiella korrigeringar m.m.....	91
Tabell 3.33 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:12 Finansiella korrigeringar m.m.....	91
Tabell 3.34 Anslagsutveckling 1:13 Strukturstöd till fisket m.m.....	91
Tabell 3.35 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:13 strukturstöd till fisket m.m.	92
Tabell 3.36 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:13 Strukturstöd till fisket m.m.....	93
Tabell 3.37 Anslagsutveckling 1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.....	93
Tabell 3.38 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.....	94
Tabell 3.39 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.....	94
Tabell 3.40 Anslagsutveckling 1:15 Livsmedelsverket.....	94
Tabell 3.41 Offentligrättslig verksamhet.....	94
Tabell 3.42 Uppdragsverksamhet.....	95
Tabell 3.43 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:15 Livsmedelsverket.....	95
Tabell 3.44 Anslagsutveckling 1:16 Konkurrentkraftig livsmedelssektor.....	95
Tabell 3.45 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:16 Konkurrentkraftig livsmedelssektor.....	96
Tabell 3.46 Anslagsutveckling 1:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.....	96
Tabell 3.47 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	96
Tabell 3.48 Anslagsutveckling 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur...	97
Tabell 3.49 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	97
Tabell 3.50 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	98
Tabell 3.51 Anslagsutveckling 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	98
Tabell 3.52 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	99
Tabell 3.53 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	100
Tabell 3.54 Anslagsutveckling 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket.....	100
Tabell 3.55 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket.....	101
Tabell 3.56 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket.....	101
Tabell 3.57 Anslagsutveckling 1:21 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.....	102
Tabell 3.58 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:21 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.....	102
Tabell 3.59 Anslagsutveckling 1:22 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.....	102
Tabell 3.60 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:22 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.....	103

Tabell 3.61 Anslagsutveckling 1:23 Främjande av rennäringen m.m.....	103
Tabell 3.62 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:23 Främjande av rennäringen m.m.	103
Tabell 3.63 Anslagsutveckling 1:24 Sveriges lantbruksuniversitet	104
Tabell 3.64 Uppdragsverksamhet	104
Tabell 3.65 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:24 Sveriges lantbruksuniversitet	104
Tabell 3.66 Anslagsutveckling 1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	105
Tabell 3.67 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:25 Forskningsrådet för miljö-, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.....	105
Tabell 3.68 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:25 Forskningsrådet för miljö-, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.....	106
Tabell 3.69 Anslagsutveckling 1:26 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	106
Tabell 3.70 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:26 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	106

Diagramförteckning

Diagram 2.1 Utgiftsområde 23, 2016	14
Diagram 2.2 Förändring i antalet mjölkföretag i norra Sverige uppdelat på olika storleksklasser för åren 2006–2014	30
Diagram 2.3 Utsläpp av växthusgaser från jordbruket	33
Diagram 2.4 Nettoupptag av växthusgaser inom skogsbruket 2003–2013, inkl. träprodukter (tidsserien omräknad jämfört med tidigare år på grund av metodutveckling)	34
Diagram 2.5 Total tillförd mängd bioenergi.....	34
Diagram 2.6 Areal med omedelbart röjningsbehov fördelat på 3-års medelvärden ...	36
Diagram 2.7 Antal artiklar med minst en SLU-adress 2010–2014.....	65

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:2 *Insatser för skogsbruket* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 37 000 000 kronor 2017, 37 000 000 kronor 2018 och 46 000 000 kronor 2019–2022 (avsnitt 3.1.2),
2. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:11 *Intervention för jordbruksprodukter m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 58 224 000 kronor 2017 och 42 776 000 kronor 2018 (avsnitt 3.1.11),
3. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:13 *Strukturstöd till fisket m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 170 000 000 kronor 2017–2023 (avsnitt 3.1.13),
4. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:14 *Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 830 000 000 kronor 2017–2023 (avsnitt 3.1.14),
5. bemyndigar regeringen att under 2016 ikläda staten betalningsansvar för kreditgarantier som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 500 000 000 kronor för mjölkföretag i Sverige som under senare år har gjort väsentliga investeringar i ökad mjölkproduktion (avsnitt 3.1.16),
6. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:18 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 14 205 000 000 kronor 2017–2023 (avsnitt 3.1.18),
7. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:19 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 000 kronor 2017–2023 (avsnitt 3.1.19),
8. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:20 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 180 000 000 kronor 2017–2019 (avsnitt 3.1.20),
9. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:25 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 400 000 000 kronor 2017–2022 (avsnitt 3.1.25),
10. för budgetåret 2016 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag		
1:1	Skogsstyrelsen	413 452
1:2	Insatser för skogsbruket	328 206
1:3	Statens veterinärmedicinska anstalt	118 572
1:4	Bidrag till veterinär fältverksamhet	104 305
1:5	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	14 933
1:6	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	124 349
1:7	Ersättningar för viltskador m.m.	57 778
1:8	Statens jordbruksverk	530 700
1:9	Bekämpande av växtskadegörare	5 000
1:10	Gårdsstöd m.m.	7 632 000
1:11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	128 000
1:12	Finansiella korrigeringar m.m.	75 472
1:13	Strukturstöd till fisket m.m.	24 250
1:14	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	137 000
1:15	Livsmedelsverket	314 814
1:16	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	76 160
1:17	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	42 913
1:18	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	4 007 866
1:19	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 230 764
1:20	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	72 830
1:21	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	4 116
1:22	Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1 029
1:23	Främjande av rennäringen m.m.	107 915
1:24	Sveriges lantbruksuniversitet	1 801 598
1:25	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	564 354
1:26	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177
Summa		18 919 553

2 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel omfattar verksamhet inom områdena jordbruks- och trädgårdsnäring, fiskerinäring, landsbygd, livsmedel, djur, skog och jakt samt rennäring och andra samiska näringar. Utgiftsområdet omfattar även verksamhet inom utbildning och forskning.

Verksamheten gällande jordbruks- och fiskerinäringarna är i hög grad inriktad på tillämpning av EU:s regleringar och stödssystem. Utgifterna för verksamheten inom jordbruks- och fiskeområdena bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU.

Verksamheten inom landsbygdsområdet består till stor del av åtgärder inom Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020. Programmets övergripande mål är att främja jordbrukets konkurrenskraft, säkerställa hållbar förvaltning av naturresurser och klimatåtgärder samt att uppnå en territoriellt balanserad utveckling av ekonomier och samhällen på landsbygden. Programmet för lokalt ledd utveckling och Havs- och fiskeriprogrammet bidrar också till utveckling på landsbygden.

De djurfrågor som omfattas berör djur som människan håller eller på annat sätt har tagit ansvar för samt den del av faunavården som avser viltvård. Djurhälsa, djurskydd, skyddsåtgärder mot växtskadegörare och viltvård behandlas under utgiftsområdet, liksom verksamhet som rör livsmedelsburna smittor som kan smitta från djur till människa.

Inom livsmedelsområdet syftar verksamheten till att utveckla regler, bedriva, leda och samordna den offentliga kontrollen, ge råd och information till företag och konsumenter med målen att livsmedlen på marknaden ska vara säkra, att livsmedelshanteringen ska vara redlig och för främjande av bra matvanor. Dricksvatten inkluderas i verksamheten. Lagstiftningen på området regleras i huvudsak gemensamt inom EU. Därtill bedrivs verksamhet som avser att främja livsmedelssektorns konkurrenskraft och att öka livsmedelsexporten, bl.a. i arbetet med en nationell livsmedelsstrategi.

Verksamheten på skogsområdet är inom ramen för de jämställda målen för produktion och miljö inriktad på tillsyn, inventering, uppföljning, utvärdering samt på rådgivning, utbildning och information. Vidare ingår framför allt miljöinriktade bidrag och ersättningar.

Målsättningen för verksamheten om rennäring och andra samiska näringar är att dessa ska bedrivas hållbart. Från och med 2015 samordnas samepolitiska frågor av Kulturdepartementet. Samepolitiska frågor omfattar flera utgiftsområden varav rennäring och samiska näringar hanteras under utgiftsområde 23 även fortsättningsvis.

Verksamhet inom utbildning och forskning utvecklar kunskapen om de biologiska naturresurserna samt om människans förvaltning och hållbara nyttjande av dessa. Den forskning som bedrivs inom de areella näringarna har fokus på såväl produktionsinriktad forskning

som att utveckla kunskaperna om naturresurserna och ekosystemtjänsterna för kommande generationers behov.

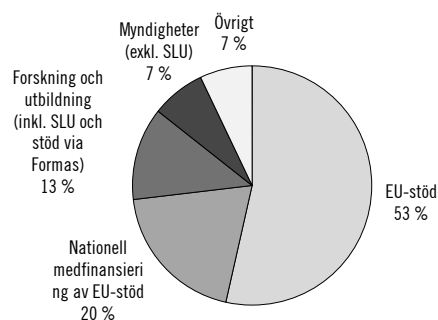
Samarbete mellan länder bedrivs inom utgiftsområdet, särskilt inom ramen för EU men även internationellt inom FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations), det nordiska samarbetet, WTO (World Trade Organisation), OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), Forest Europe (alleuropeiskt skogssamarbete), Codex Alimentarius (FAO:s och WHO:s gemensamma livsmedelsstandardiseringsprogram), IPPC (Internationella växtskyddskonventionen), OIE (Världsgesamheten för djurhälsa) och flera andra internationella organisationer.

Inom utgiftsområdet ingår följande myndigheter och anslag: Statens jordbruksverk (Jordbruksverket), Statens veterinärmedicinska anstalt, Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård, Centrala djurförsöksetiska nämnden, Livsmedelsverket, Skogsstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), vissa verksamheter vid länsstyrelserna och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) samt anslaget 1:23 *Främjande av rennäringen m.m.*

Av utgifterna finansieras 54 procent genom Europeiska garantifonden för jordbruk, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling samt Europeiska fiskerifonden och från 2015 även Europeiska havs- och fiskerifonden. En stor del av EU-medlen avser obligatoriska åtgärder såsom gårdsstöd och intervention. Därtill kommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering, i huvudsak inom landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet.

I diagram 2.1 visas fördelningen av medel inom utgiftsområdet.

Diagram 2.1 Utgiftsområde 23, 2016

- EU-stöd (10,1 miljarder kronor): Finansiering från EU-budgeten, t.ex. gårdsstöd, intervention, landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet. En del av EU-stödet förutsätter nationell medfinansiering.
- Nationell medfinansiering av landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet (3,7 miljarder kronor).
- Forskning och utbildning (2,4 miljarder kronor): Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och stöd till forskning.
- Myndigheter (1,4 miljarder kronor): Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, m.fl. (ej SLU).
- Övrigt (1,3 miljarder kronor): Nationellt stöd, bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m.m.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel
Miljoner kronor

	Utfall 2014	Budget 2015 ¹	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
1:1 Skogsstyrelsen	411	400	398	413	403	418	435
1:2 Insatser för skogsbruket	278	273	268	328	322	310	299
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	115	116	113	119	120	122	124
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	107	102	102	104	106	109	112
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	11	13	12	15	15	10	10
1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	132	124	124	124	124	124	124
1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	35	48	47	58	58	58	58
1:8 Statens jordbruksverk	535	501	497	531	524	533	546
1:9 Bekämpande av växtskadegörare	5	5	5	5	5	5	5
1:10 Gårdsstöd m.m.	6 149	6 097	5 371	7 632	6 387	6 304	6 300
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	131	129	136	128	127	126	126
1:12 Finansiella korrigeringar m.m.	27	75	76	75	75	75	75
1:13 Strukturstöd till fisket m.m.	22	46	29	24	24	24	24
1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	66	143	61	137	147	123	112
1:15 Livsmedelsverket	304	303	299	315	317	320	325
1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	85	50	49	76	125	128	128
1:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	42	43	42	43	43	43	43
1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 075	2 741	1 884	4 008	3 251	3 550	3 470
1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 340	2 084	1 496	2 231	2 047	2 391	2 513
1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	27	33	32	73	80	80	80
1:21 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	4	4	4	4	4	4	4
1:22 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1	1	1	1	2	2	2
1:23 Främjande av rennäringen m.m.	110	108	103	108	100	100	100
1:24 Sveriges lantbruksuniversitet	1 706	1 723	1 723	1 802	1 821	1 871	1 906
1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	484	516	517	564	570	578	569
1:26 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1	1	1	1	1	1	1
Totalt för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	16 203	15 681	13 390	18 920	16 798	17 410	17 492

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Utfallet för 2014 inom utgiftsområdet blev 16,2 miljoner kronor, vilket är 410 miljoner kronor högre än anvisade medel. Utgifterna för anslaget 1:10 *Gårdstöd m.m.* är högre, 217 miljoner kronor, än anvisade medel eftersom den svenska kronan blev något svagare i förhållande till euron än beräknat i statens budget.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2016–2019.
Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel**

Miljoner kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	15 656	15 656	15 656	15 656
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	51	89	147	217
Beslut	3 179	2 264	2 546	2 544
Övriga makro- ekonomiska förutsätt- ningar	1 546	301	218	41
Volym	-12	-13	-14	159
Överföring till/från andra utgifts- områden	-9	-6	2	19
Övrigt	-1 490	-1 493	-1 145	-1 144
Ny ramnivå	18 920	16 798	17 410	17 492

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

**Tabell 2.3 Ramnivå 2016 realekonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel**

Miljoner kronor

	2016
Transfereringar ¹	14 494
Verksamhetsutgifter ²	4 405
Investeringar ³	21
Summa ramnivå	18 920

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2014 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. En skatteutgift uppstår om skatteuttaget för en viss grupp eller en viss kategori av skattebetalare är lägre än vad som är förenligt med normen. Förutom skatteutgifter redovisas i förekommande fall även skatte-sanktioner där skatteuttaget är högre än den angivna normen. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2014 (skr. 2013/14:98). I det följande redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Därutöver tillkommer kapitalvinst på näringsfastigheter. Det har dock inte varit möjligt att i redovisningen särskilja om hur stor andel som hänförs till lantbruksfastigheter respektive övriga näringsfastigheter.

Tabell 2.4 Skatteutgifter

Miljoner kronor

	2015	2016
Uttag av bränsle	110	110
Avverkningsrätt till skog	-	-
Anläggning av ny skog m.m.	120	220
Skogsavdrag	-	-
Nedsatt energiskatt på uppvärmningsbränslen inom växthus- och jordbruksnäringen	60	60
Nedsatt koldioxidskatt för uppvärmning inom växthus- och jordbruksnäringen	120	60
Särskild nedsättning av koldioxidskatt för uppvärmning inom växthus- och jordbruksnäringen	U	U
Nedsatt energiskatt på el som används inom växthus- och jordbruksnäringen	500	500
Nedsatt koldioxidskatt för diesel till arbetsmaskiner inom jord- och skogsbruksnäringen	420	800
Totalt för utgiftsområde 23		

Ett U i tabellen innebär att skatteutgiften har upphört.

Uttag av bränsle

Enligt huvudregeln är uttag ur näringsverksamhet skattepliktigt. Uttag av bränsle från en fastighet i Sverige som är taxerad som lantbruksenhet ska dock inte uttagsbeskattas om bränslet används för uppvärmning av den skattskyldiges privatbostad på fastigheten (22 kap. 9 § inkomstskattelagen 1999:1229, förkortad IL). Skatteutgiften avser skatt på inkomst av näringsverksamhet och särskild löneskatt.

Avverkningsrätt till skog

Enligt god redovisningssed uppkommer intäkten när bindande avtal träffas. Enligt gällande lagstiftning tillämpas dock i detta fall kontantprincipen då ersättning för avverkningsrätt till skog betalas under flera år (21 kap. 2 § IL). Detta innebär att beskattningen skjuts upp och en räntefri kredit uppstår i näringsverksamheten. I princip borde räntan på krediten utgöra underlag för skatt på inkomst av näringsverksamhet och särskild löneskatt.

Anläggning av ny skog m.m.

Utgifter för anläggning av ny skog och dikning som främjar skogsbruk ska kostnadsföras direkt. Utgifter för inköp samt plantering av träd och buskar för frukt- eller bärödling får dras av direkt (21 kap. 3 § och 20 kap. 17 § IL). Skatteutgiften utgörs av ränteeffekten på den omedelbara avskrivningen och avser skatt på inkomst av näringsverksamhet och särskild löneskatt.

Skogsavdrag

Vid avyttring av skog får fysisk person under innehavstiden avdrag med högst 50 procent av anskaffningsvärdet medan avdraget för juridiska personer är begränsat till 25 procent. För ett visst beskattningsår får avdrag göras med högst halva den avdragsgrundande skogsintäkten (21 kap. 4–19 §§ IL). Syftet med avdragsrätten är att undanta rena kapitaluttag från beskattning. Å andra sidan saknas anledning att ge avdrag när värdeökningen på skogstillväxten överstiger gjorda uttag. Skatteutgiften uppkommer genom den schablon som är vald för beräkning av avdragets storlek och avser skatt på inkomst av näringsverksamhet och särskild löneskatt.

Nedsatt energiskatt på uppvärmningsbränslen inom växthus- och jordbruksnäringen

Enligt 6 a kap. 1 § 10 och 11 lagen (1994:1776) om skatt på energi (LSE) gäller energiskattebefrielse med 70 procent för användning av vissa fossila bränslen för annat ändamål än drift av motordrivna fordon vid yrkesmässig växthusodling eller i annan jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet. Normen utgörs av full energiskatt på uppvärmningsbränslen.

Nedsatt koldioxidskatt för uppvärmningsbränslen inom växthus- och jordbruksnäringen

Enligt 6 a kap. 1 § 10 och 11 LSE gäller koldioxidskattebefrielse med 40 procent för användning av fossila bränslen för annat ändamål än drift av motordrivna fordon vid yrkesmässig växthusodling eller i annan jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet. Normen utgörs av full koldioxidskattesats. Riksdagen

beslutade att sänka skattebefrielsen från 70 procent till 40 procent fr.o.m. den 1 januari 2015. Denna budgetproposition innehåller förslag till förändringar av storleken på befrielsen från koldioxidskatt (se Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 6).

Särskild nedsättning av koldioxidskatt för uppvärmning inom växthus- och jordbruksnäringen

Riksdagen beslutade att slopa den särskilda nedsättningsregeln fr.o.m. den 1 januari 2015. Skatteutgiften har därmed upphört.

Nedsatt energiskatt på el som används inom växthus- och jordbruksnäringen

El som används vid yrkesmässig växthusodling eller i annan jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet beskattas med 0,5 öre/kWh (11 kap. 3 § respektive 11 kap. 12 § LSE). Normen utgörs av normalskattesatsen på el.

Nedsatt koldioxidskatt för dieselbränsle till arbetsmaskiner inom jord- och skogsbruksnäringen

Enligt 6 a kap. 2 a § LSE gäller nedsatt koldioxidskatt för dieselbränsle som används i arbetsmaskiner i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet. Nedsättningen motsvarar en återbetalning med 0,90 kronor/liter. Normen utgörs av full koldioxidskattesats. Riksdagen beslutade att fr.o.m. den 1 januari 2015 begränsa återbetalningen från 1,70 kronor/liter till 0,90 kronor/liter. Denna budgetproposition innehåller förslag till förändringar av storleken på befrielsen från koldioxidskatt (se Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 6).

2.4 Målen för utgiftsområdet

Målet för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel är:

- att insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart (prop. 2014/15:1, bet 2014/15:MJU2, rskr. 2014/15:88).

För skogspolitiken finns vidare två jämställda mål beslutade av riksdagen:

- Ett produktionsmål:
Skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252, prop. 2007/08:108, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244),
- och ett miljömål:
Skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252, prop. 2007/08:108, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244).

Riksdagen har beslutat om ett generationsmål för miljöarbetet och om 16 miljökvalitetsmål som uttrycker den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Miljökvalitetsmålen och generationsmålet är styrande för det miljöarbete som Sverige bedriver nationellt, inom EU och internationellt. Resultatredovisningen av miljökvalitetsmålen i sin helhet finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Det finns även ett övergripande mål för samepolitiken: att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar. Målet är beslutat av riksdagen (prop. 2005/06:1, bet. 2005/06:MJU2, rskr. 2005/06:108). Samepolitiken omfattar flera

utgiftsområden bl.a. under utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 16 Utbildning och universitetsforskning och 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Resultatbeskrivningen för samiska näringar görs i förhållande till den delen av målet som rör samiska näringar.

2.5 Resultatredovisning

2.5.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder redovisas under respektive avsnitt.

2.5.2 Resultat hållbar landsbygd

En hållbar landsbygdsutveckling

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet av målet används följande indikatorer:

- Sysselsättningsutvecklingen på landsbygden.
- Befolkningsutvecklingen på landsbygden.
- Andel av befolkningen (totalt och utanför tätort och småort) med tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.

Resultat

Befolkning, sysselsättning och företagande på landsbygden

Sveriges landsbygder uppvisar både områden som är expansiva och områden med befolkningsminskningar. Generellt har områden i närheten av större befolkningscentrum en mer dynamisk utveckling än mer glest befolkade områden. Sveriges folkmängd ökade med 488 583 personer mellan 2008 och 2014. Tabell 2.5 visar befolkningsutvecklingen och sysselsättningsutvecklingen sedan 2008 och bygger på Jordbruksverkets indelning av kommuner. Av tabellen framgår att kvinnor i större utsträckning än män lämnar glest befolkade landsbygdsområden, men att skillnaderna inte är så stora. Dessutom visar tabellen att befolkningen har ökat i landsbygdsområden. En uppdelning i åldersgrupper visar att sedan 2013 har den största ökningen skett av såväl män som kvinnor i

åldersgruppen 65 år och äldre, men antalet män i åldersgruppen 25–64 år såväl som yngre än 25 år har också ökat.

Tabell 2.5 Befolknings- och sysselsättningsutveckling sedan 2007

	Befolknings- utveckling, 2008–2014, antal	Befolknings- utveckling, 2008– 2014, %	Sysselsättnings- utveckling, 2008–2013 (tillväxt i antal förvärvs- arbetande)
Stadsområden (exkl. storstadsområden)	+146 236	+5,35	+4,69
– varav kvinnor	+66 555	+4,83	+5,23
– varav män	+79 681	+5,87	+4,19
Landsbygdsområden	+25 540	+0,87	-0,12
– varav kvinnor	+4 929	+0,34	+0,34
– varav män	+20 611	+1,41	-0,53
Glest befolkade landsbygdsområden	9 545	-3,35	+3,17
– varav kvinnor	5 785	-4,13	+2,11
– varav män	3 760	-2,59	+4,11
Hela riket	+488 583	+5,28	+4,62
– varav kvinnor	+221 904	+4,77	+4,95
– varav män	+266 679	+5,80	+4,31

Källa: Statistiska centralbyrån.

Tillgången till bredband med hög överföringskapacitet är i dag ojämnt fördelad, både inom och mellan regioner. Knappt 58 procent av Sveriges befolkning har tillgång till bredband med hög överföringskapacitet om minst 100 Mbit/s. Motsvarande siffra för områden utanför tätort och småort är ca 13 procent.

Parlamentarisk utredning om en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

Regeringen har beslutat om direktiv till en parlamentarisk kommitté (dir. 2015:73), med uppgift att lämna förslag på en sammanhållen politik för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder.

Konkurrenskraftig livsmedelssektor

Resultatindikatorer

För att mäta resultat används följande indikatorer:

- Antal livsmedelsföretag.
- Värdet av svensk livsmedellexport.
- Antal land- och anläggningsgodkännande.
- Konsumtion inkommande besökare (restaurang och livsmedel).
- Antal kommuner som har kostpolicy.
- Mediavärde av internationell press.

Den förra regeringens satsning, Sverige – det nya matlandet avslutades under 2014. Insatser har i huvudsak genomförts inom ramen för anslaget 1:16 *Konkurrenskraftig livsmedelssektor*.

Resultat

Tabell 2.6 Utvecklingen i Sverige – det nya matlandet

	2008	2011	2014
Antal livsmedelsföretag	3 192	3 423	3 822
Värde livsmedellexport, mkr	47 218	54 381	69 327
Antal land- och anläggningsgodkännande	6	9	32
Andel kommuner med kostpolicy (grundskola), %	i.u.	45 %	62 %*
Medievärde internationell press, mkr	i.u.	120	506
Konsumtion inkommande besökande, mkr	25 400	23 500	32 400

Källa: Statistiska centralbyrån (företag, export), Livsmedelsverket (Land- och anläggningsgodkännanden), Skolmatens vänner (kostpolicy), Visit Sweden (mediavärde), Tillväxtverket (Konsumtion inkommande).

* Siffran är från 2013.

En konkurrenskraftig livsmedelssektor

Antalet livsmedelsföretag ökade mellan 2008–2014 med 19 procent. Under samma period ökade livsmedelsexporten med 46 procent, från 47,3 miljarder kronor till 69,3 miljarder kronor.

För att öka exporten av livsmedel har Jordbruksverket och Livsmedelsverket erhållit medel för att lösa exportrelaterade problem i tredjeland. Syftet har varit att få Sverige som land godkänt eller att få enskilda anläggningar i Sverige godkända för export av en viss vara till ett visst mottagarland. Arbetet bedrivs i samarbete med Kommerskollegium och Tullverket.

Vid sidan av denna verksamhet har Business Sweden (f.d. Exportrådet) under perioden 2008–2014 genomfört drygt 230 exportfrämjande aktiviteter inom ramen för livsmedelsprogrammet Food From Sweden. Under 2014 medverkade totalt 197 företag i programmet.

Livsmedelsverkets kompetenscentrum för måltiden i vård, skola och omsorg och dess arbete under åren 2011–2014 har utvärderats och granskningen ger ett mycket högt betyg på såväl bemötande som material och kompetens. Av måltidscheferna ansåg 76 procent att Livsmedelsverket i hög grad ger stöd då det gäller utveckling av de offentliga måltiderna. Däremot har verket inte nått ut lika bra till grupper som lärare och vård- och omsorgspersonal. Livsmedelsverket har genomfört ett uppdrag som bestått i att göra en inventering av studier och

projekt om måltidskvalitet för äldre, samt utifrån denna lämna förslag på hur måltidskvaliteten för äldre personer och personer med funktionsnedsättning kan utvecklas och höjas. Livsmedelsverket har i ett annat uppdrag tagit fram ett kostnadsfritt arbetsmaterial med övningar där skolmaten kan användas som ett pedagogiskt verktyg.

Under 2011–2014 har Livsmedelsverket haft i uppdrag att utveckla kompetensen i den offentliga livsmedelskontrollen till nytta för företag och konsumenter. Flera aktiviteter har genomförts under 2014 med fokus på verksamhetsstyrning, riskbaserad kontroll, flexibilitet, metodiskt arbetssätt, bemötande och dialog samt på samarbete. Under 2014 deltog ca 1300 personer i utbildningar som anordnades vid sammanlagt 30 tillfällen.

Småskalig livsmedelsproduktion

Livsmedelsverket har haft ett fortsatt uppdrag att arbeta med rådgivning om livsmedelslagstiftningen och dess tillämpning och reglerna om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel. Under 2014 avsattes 12,4 miljoner kronor för att sänka kostnaderna för köttkontroll, vid mindre slakterier och vilthanteringsanläggningar. Medlen har även kunnat användas för att finansiera kostnader för godkännandeprovning av mindre slakterier och vilt- hanteringsanläggningar. Antalet aktiva små slakterier och vilthanteringsanläggningar fortsätter att öka. Regeringen har i likhet med tidigare år beslutat om bidrag för ett nationellt kompetenscentrum för mathantverk.

Tabell 2.7 Småskalig livsmedelsproduktion

Antal företag	2008	2011	2014
Småslakterier*	113	149	168
Dryckesvaruindustri (<10 anställda)	98	139	305
Mejeri och glassindustri (<10 anställda)	107	117	167
Frukt-, bär- och grönsaksindustri (<10 anställda)	143	175	260
Industri för bageri- och mjölprodukter (<10 anställda)	1 120	1 105	1 146

Källa: Statistiska centralbyrån Företagsdatabasen samt Livsmedelsverket (småslakterier).

*Slaktad vikt under 1 000 ton.

Kommunikation

Det internationella kommunikationsarbetet har enligt Visit Swedens mätningar lett till 1 832 artiklar i utländska medier motsvarande ett pressvärde på 506 miljoner kronor under 2014. Totalt under perioden 2011–2014 har arbetet genererat nära 3 900 artiklar utomlands till ett totalt medievärde om 1,5 miljarder kronor.

Marknadsföringskonceptet ”Try Swedish” som utvecklats av Visit Sweden och Business Sweden används av allt fler företag och vid internationella marknadsföringsaktiviteter. Syftet är att ha en gemensam ingång till kommunikationen för marknadsföring av svenska livsmedelsprodukter och svensk matkultur utomlands.

Som en del av Jordbruksverkets uppdrag att utveckla kunskapen kring regionala specialiteter och gastronomiska regioner har man tagit fram kunskapsbanken ”Smaka Sverige”. Den innehåller dels en redovisning av uppdraget om att utveckla gastronomiska regioner, men ska även vara en lärplattform med publicerade matrapporter från livsmedelsprojekt samt från landsbygdsprogrammet.

Regeringen har under perioden 2015–2018 gett Statens jordbruksverk, Institutet för språk och folkminnen, Riksantikvarieämbetet och Sametinget i uppdrag att samverka för att synliggöra, tillvarata och utveckla kunskap kopplad till traditionell småskalig matkultur och därmed också främja ett levande kulturarv. Erfarenheter från gastronomiska regioner ska bl.a. tillvaratas i det arbetet.

En utvärdering av kommunikationsinsatserna 2011–2014 har genomförts. Enligt utvärderingen har aktiviteterna resulterat i att Sverige syns mer i media avseende mat och dryck, inte minst internationellt och att kännedomen kring Sverige som ett matland har ökat. Även nationellt har intresset ökat. I utvärderingen konstateras också att en utveckling och förflyttning av varumärket Sverige inom mat och dryck kräver uthållighet, tar lång tid och kräver mer omfattande resurser. Det finns en god grund, konceptuell och digital, med möjlighet att utveckla vidare.

Landsbygdsprogrammet

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet av målet används följande indikatorer:

- De resultatindikatorer som i enlighet med EU:s regelverk har fastställts i programmet för uppföljning. Resultaten redovisas årligen i programmets årsrapport.

Andra bedömningsgrunder

Landsbygdsprogrammets effekter utvärderas regelbundet i enlighet med EU:s regelverk. En halvtidsutvärdering av programmet för perioden 2007–2013 gjordes av Sveriges lantbruksuniversitet 2010, och en slututvärdering ska redovisas i december 2016.

För programperioden 2014–2020 ingår två fördjupade årsrapporter (2017 och 2019), en slutrapport 2020 och en slututvärdering ska redovisas 2024.

Dessutom kommer det utvärderingssekreteriat som Jordbruksverket på uppdrag av den förra regeringen har inrättat att löpande genomföra egna utredningar och uppföljningar.

Resultat

Genomförandet av landsbygdsprogrammet 2007–2013

Landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013 består av ett trettiotal olika åtgärder, var och en med angivna omfattnings-, resultat- och effektmål, för vilka indikatorer har definierats. Nedan redovisas huvuddragen av resultaten per åtgärdsområde (s.k. axlar) för 2007–2013.

Landsbygdsprogrammet för 2007–2013 är uppdelat i fyra åtgärdsområden, s.k. axlar. Jordbruksverket har hittills betalat ut medel motsvarande drygt 93,9 procent av programperiodens budget. Medel får betalas ut fram till den sista december 2015.

För 2015 var budgeten för flertalet stödformer intecknad och fokus har legat på utbetalningar. Outnyttjade medel hos stödmyndigheter har samlats i centrala potter för fördelning enligt avropsköer. Medel har även fördelats om mellan åtgärder med samma syfte och en viss överteckning av budgeten har gjorts för att parera för de medel som blir outnyttjade hos stödsökanden. Beviljat belopp är något större än budgeten för att ta hänsyn till medel som kommer tillbaka 2015. Under 2014 har nya stödbeslut endast

kunnat fattas i begränsad omfattning inom ett fåtal åtgärder, såsom startstöd, kompetensutveckling, stängsel mot rovdjur samt projektstöd för lantrasföreningar.

Förbättra jord- och skogsbrukssektorns konkurrenskraft (axel 1)

Åtgärderna inom axel 1 syftar till att stärka företagens utvecklings- och konkurrenskraft genom kompetensuppbyggnad, ny modern teknik, resurseffektiva produktionsmetoder och nya produkter. Målgruppen för åtgärderna är företagare inom de areella näringarna och livsmedelsföretagare. I tabell 2.8 redovisas utfallet i förhållande till omfattningsmålen för perioden 2007–2014. Den samlade bedömningen är att målet är uppfyllt.

Tabell 2.8 Åtgärder för en förbättrad konkurrenskraft

Åtgärd	Indikator	Mål för hela perioden 2007–2013	Utfall 2007–2014	Utfall 2007–2014 i % av målet
Kompetensutveckling	– Jordbruk ¹	420 900	711 040	169
	– Skog ¹	82 000	294 308	359
Startstöd	Antal etableringar	1 400	1 548	111
Investeringsstöd jordbruk ¹	Antal företag	6 700	7 307	109
Investeringsstöd förädlingsledet	Antal företag	630	1 164	185

Källa: Sammanställning av statistik från Statens jordbruksverk (Årsrapport 2014, Landsbygdsprogram för Sverige).

¹ Inklusive utmaningsmedel.

Resultatet för investeringsstöden mäts i antalet avslutade insatser, antal företag som beviljats stöd som introducerar nya produkter och/eller ny teknik samt ökning av bruttoförelägningsvärdet hos stödmottagare. Resultatmålen är uppfyllda med undantag för bruttoförelägningsvärdet, vilket släpar efter. Detta resultatmål är dock med marginal uppnått för startstödet. Avseende kompetensutveckling är indikatorn antal deltagare som framgångsrikt följt en utbildningsaktivitet.

Åtgärder för att förbättra miljön och landskapet (axel 2)

Det övergripande målet för insatserna i axel 2 i landsbygdsprogrammet är hållbar utveckling och bevarande av ett attraktivt landskap och en levande landsbygd.

Miljöersättningarna har i stort sett haft samma utformning under 2014 som tidigare, men medlen har kommit från budgeten för Landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020. EU-regelverket har möjliggjort detta som en övergångslösning eftersom processen med framtagandet av regelverken för landsbygdsprogrammen 2014–2020 blev försenade. För att inte upparbetade miljövärden skulle förloras tilläts medel från den nya programperioden att bekosta fortsatta miljöåtaganden enligt regler för den föregående programperioden. I tabell 2.9 Miljöersättningar och tabell 2.10 Miljöinvesteringar redovisas utfall i relation till de mål som är fastställda för ett urval av ersättningsformerna inom Landsbygdsprogrammet 2007–2013, eftersom programmet för innevarande budgetperiod inte var godkänt 2014. För vissa av miljöersättningarna har omfattningen mätt i antal hektar minskat jämfört med 2013, bl.a. på grund av att åtaganden som löpte ut 2013 inte förlängdes.

Tabell 2.9 Miljöersättningar

Hektar				
Åtgärd	Mål	Utfall 2013	Prognos 2014	Prognos 2014 i % av målet
Skötsel av ängs- och betesmarker	500 000	420 749	403 422 ¹	81
Skydds-zoner	9 000	11 559	7 269 ¹	81
Minskat kväveläckage	180 000	140 698	40 964 ¹	23
Skötsel av våtmarker	10 000	7 753	8 407 ¹	84

Källa: Sammanställning av statistik från Statens jordbruksverk.

¹ Miljöersättningarna har förlängda åtaganden enligt regelverket för landsbygdsprogrammet 2007–2013 men betalas 2014 ut från landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Tabell 2.10 Miljöinvesteringar

Hektar			
Åtgärd	Mål för programperioden 2007–2013	Prognos 2014	Utfall 2013 i % av målet
Anläggning av våtmarker	6 000	5 228 ¹	87
Restaurering av ängs- och betesmarker	18 000	10 620 ¹	60
Stängsel mot rovdjur	3 300	7 509	228

Källa: Sammanställning av statistik från Statens jordbruksverk.

¹ Ackumulerat antal företag och ha minskar 2014 då några beslutande projekt avbryts och inga nya projekt startade under året.

Under året har fortsatta satsningar gjorts på informations- och rådgivningsinsatser för att

minska växtnäringsläckage, minska utsläppen av växthusgaser och effektivisera energianvändningen som en del i projektet Greppa Näringen. Andra åtgärder inom landsbygdsprogrammet som har positiva effekter på utsläppen av växthusgaser är t.ex. stöd till investeringar i biogas-anläggningar och gödsellagring.

Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden (axel 3)

Åtgärderna inom axel 3 ska leda till en ökad diversifiering av landsbygdens näringsliv i syfte att främja jobb och hög livskvalitet för dem som bor på landsbygden samt ett hållbart utnyttjande av landsbygdens samlade resurser. Målgruppen för åtgärderna inom axeln är småföretagare på landsbygden samt lokala och regionala aktörer som verkar på landsbygden. I tabell 2.11 redovisas utfallet i förhållande till omfattningsmålen för perioden 2007–2014.

Tabell 2.11 Åtgärder för diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden

Åtgärd	Indikator	Mål för hela perioden 2007–2013	Utfall 2007–2014	Utfall 2007–2014 i % av målet
Diversifiering i jordbruksföretag	Antal stödda företag/projekt	2 800	1 179	42
Affärsutveckling i mikro-företag	Antal stödda företag/projekt	3 600	1 952	54
Främjande av landsbygdsturism	Antal stödda verksamheter	3 100	1 304	42
Grundläggande tjänster ¹	Antal aktiviteter	1 270	982	77
Bytveckling	Omfattning, antal byar/lokala grupper	600	303	51
Landsbygdens natur- och kulturarv	Antal aktiviteter	600	243	41
Kompetensutveckling och information	Antal deltagare	82 000	104 872	128

Källa: Sammanställning av statistik från Statens jordbruksverk.

¹ Inklusive medel från den europeiska återhämtningsplanen.

Budgetmålet för axeln, totalt sett, är uppfyllt, men motsvaras inte av en liknande måluppfyllelse mätt i antal beviljade stöd och resultat av insatserna. Resultat mäts i ökning av arbetstillfällena och ökning av bruttofördlingsvärde. Resultat i form av antal arbetstillfällen inom axel 3 fortsätter att öka allt eftersom projekt och investeringar färdigställs och avslutas men de fulla effekterna av insatserna kan komma att dröja. En betydande del av projekten som

genomförts är projekt av förutsättningsskapande karaktär och dessa ger inte några direkta utfall för antal arbetstillfällen och bruttofördlingsvärde. Många stöd till företag visar på en ökad arbetstid men inte på nya arbetstillfällen. Under 2014 har endast kompetens- och informations-åtgärden varit öppen för ansökningar. En satsning har varit läromaterial för barn och unga med fokus på sambandet mellan stad och land.

Leader (axel 4)

Det övergripande målet för Leader är att främja ett effektivt genomförande av landsbygdsprogrammet genom förankring, inflytande och samverkan på lokal nivå. Leadermetoden ska omfatta programmets alla insatsområden med särskilt fokus på axel 3. Målet är att minst 60 Leaderområden ska bildas under programperioden.

Under 2014 var 63 Leaderområden över hela landet i gång med verksamheter. Totalt har 4 221 Leaderprojekt beviljats och budgetutnyttjandet för axel 4 var vid 2014 års utgång fullt uppfyllt. Under 2014 har arbetet fokuserat på att slutföra och redovisa pågående projekt.

Partnerskapsöverenskommelsen

Europeiska kommissionen beslutade i oktober 2014 om den partnerskapsöverenskommelse som Sverige utarbetat för programperioden 2014–2020. Partnerskapsöverenskommelsen är en övergripande strategi för de fyra Europeiska struktur- och investeringsfonderna: Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden. Partnerskapsöverenskommelsen har som främsta syfte att bidra till att uppnå EU 2020-målen och stärka EU:s och Sveriges konkurrenskraft. Överenskommelsen syftar även till att främja synergier och undvika överlappning mellan fonderna och arbetet med fonderna ska i ökad grad kopplas till andra instrument på EU-nivå och nationell nivå.

Tillväxtverket, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige och Statens jordbruksverk har på den tidigare regeringens uppdrag i december 2013 även inlett ett fördjupat samarbete inom ramen för en s.k. fondsamordningsgrupp. I april 2015 redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) gruppens arbete under 2014. Arbetet har hittills fokuserat på insatser kopplade till starten av fondprogrammen. Bland annat har myndigheterna samarbetat kring en

gemensam tolkning av EU-regelverket och kring de egna föreskrifterna m.m. Kommunikation, horisontella kriterier, regionala samverkansprocesser och förenkling är andra områden som har varit föremål för samarbete.

Landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020

Ett förslag till landsbygdsprogram för perioden 2014–2020 överlämnades den 10 juni 2014 till EU-kommissionen för godkännande. Detta förslag var inte helt komplett eftersom vissa av de EU-regelverk som styr utformningen av landsbygdsprogrammen inte var beslutade vid den tidpunkt då programförslaget överlämnades till kommissionen. Under hösten 2014 återkom kommissionen med ett antal frågor om det svenska programförslaget. Efter att de aktuella EU-regelverken beslutats, och utifrån kommissionens frågor, kunde Sverige komplettera programförslaget. Det svenska landsbygdsprogrammet godkändes av EU-kommissionen den 26 maj 2015.

Som en övergångslösning mellan de två programperioderna har regelverket för miljöersättningar för perioden 2007–2013 tillämpats även under 2014, men med finansiering från programperioden 2014–2020. För vissa av miljöersättningarna har omfattningen minskat jämfört med 2013, bl.a. på grund av att åtaganden som löpte ut 2013 inte förlängdes. Miljöersättningarna inom landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020 som beslutats under året är av stor betydelse för att nå en hållbar näringsbelastning från jordbruket och även målen inom ramdirektivet för vatten (2000/60/EG).

Nya femårsåtaganden inom miljöersättningarna i landsbygdsprogrammet 2014–2020 kommer att kunna ingås fr.o.m. 2015 för exempelvis betesmark och slätterängar, vallodling och skötsel av våtmark och dammar. Samtliga ersättningsformer kommer att vara öppna fr.o.m. 2016. I jämförelse med föregående programperiod har vissa miljöersättningar tagits bort ur programmet t.ex. skötsel av värdefulla natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet. Inom ramen för ansvariga myndigheters utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitikerna ska effekterna av att natur- och kulturmiljöstödet utgått analyseras.

En översyn av områden med väsentliga naturliga begränsningar inom kompensationsstödet ingår som en del i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1305/2013 av den 17

december 2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu). Den yttre områdesgränsen har lagts fast i det svenska landsbygdsprogram för 2014–2020 som godkänts av kommissionen.

Lokalt ledd utveckling

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet av målet används följande indikatorer:

- De resultatindikatorer som i enlighet med EU:s regelverk har fastställts i programmet för uppföljning. Resultaten redovisas årligen i programmets årsrapport.

Andra bedömningsgrunder

I likhet med övriga EU-program med gemensam förvaltning utvärderas LLU-programmet i enlighet med EU:s regelverk.

För programperioden 2014–2020 ingår två fördjupade årsrapporter (2017 och 2019), en slutrapport 2020 och en slututvärdering ska redovisas 2024.

Resultat

På lokal nivå bildas lokala utvecklingsområden (tidigare Leaderområden), som genom sin lokala utvecklingsstrategi ska bidra till att hitta lokala lösningar på lokala utmaningar. De lokala utvecklingsstrategierna är utgångspunkten för arbetet under programperioden. Arbetet ska präglas av ett underifrånperspektiv och samverkan mellan privata, offentliga och ideella intressen. Nytt för denna programperiod (2014–2020) är att Sverige arbetar i en flerfonderslösning och medel till lokalt ledd utveckling kommer från fyra Europeiska investeringsfonder (Europeiska socialfonden, Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden).

Under hösten 2014 togs förslag till lokala utvecklingsområden fram runtom i landet. Under våren 2015 har dessa bedömts och rangordnats utifrån ett antal urvalskriterier. De 48 strategier som prioriterats arbetar nu vidare med sitt förberedande arbete. När detta är klart kommer de under hösten 2015 att få startbesked från Jordbruksverket och därefter kan arbetet med utvecklingsstrategierna inledas.

Förutsättningarna för lokalt ledd utveckling beskrivs i landsbygdsprogrammet, havs- och fiskeriprogrammet samt i ett särskilt program för lokalt ledd utveckling med stöd från regionalfonden och socialfonden. Utbetalningar avseende de sistnämnda fonderna sker under 2015 från anslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv respektive utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Analys och slutsatser hållbar landsbygd

Landsbygden i Sverige uppvisar en heterogen bild med stora variationer mellan områden där den tätortsnära landsbygden i flera avseenden uppvisar en expansiv och dynamisk utveckling. En ökning av befolkningen ses även i andra typer av landsbygdsområden. En förklaring till detta är ökad invandring.

Landsbygdsprogrammets åtgärder bidrar till uppfyllandet av Sveriges miljömål och mål för den regionala tillväxtpolitiken. Programmets resultatmål, som avser hur stor andel av budgeten som har förbrukats, är fullt uppfyllda för axel 1, 3 och 4. Att omfattningsmålen inte nås fullt ut trots att budgeten är använd kan till viss del förklaras av att uppföljningen av resultat baseras på genomförda och avslutade insatser. Effekten av genomförda åtgärder uppstår ofta inte förrän efter ett antal år. Programmets effekter kommer att utvärderas 2016 i samband med den obligatoriska slututvärdering som ska göras. Målen för de arealbaserade miljöersättningarna är lättare att följa upp men omfattningsmålen nås inte heller för alla dessa. En bidragande orsak till detta kan vara den övergångslösning för miljöersättningarna som tillämpats under 2014 och en viss osäkerhet till följd av att regelverken varit försenade. Miljöersättningarna i landsbygdsprogrammet har stor betydelse för att nå de nationella miljö kvalitetsmålen och det nationella målet om en mångfald av kulturmiljöer. Miljöersättningarnas effekt på målpuppfyllelsen avseende miljö kvalitetsmålen redovisas under utgiftsområde 20, Allmän miljö- och naturvård.

Mot bakgrund av det arbete som fondsamordningsgruppen inom ramen för partnerskapsöverenskommelsen hittills gjort är bedömningen att ökad samordning kommit till stånd under programstarten, vilket skapar förutsättningar för ett effektivt och samordnat genomförande av fonderna. Ökad samordning gör bl.a. att det blir lättare för projektägare att hitta rätt fond och

program samt att synliggöra hur fonderna kompletterar varandra. Ökad samverkan och samordning skapar också förutsättningar för synergier mellan de olika fonderna, vilket bidrar till ökat mervärde.

Arbetet med lokalt ledd utveckling med stöd av flera fonder har startat men är ännu så länge i inledningsfasen.

2.5.3 Resultat jordbruks- och livsmedelsproduktion

Konkurrenskraft i jordbruksföretagen

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet för målet används indikatorerna:

- Prisutveckling.
- Strukturutveckling.
- Andel utbetalda stöd under innevarande stödår.

Utöver dessa indikatorer redovisas statistik för att ge en beskrivning av utvecklingen i sektorn. Denna statistik har tidigare redovisats som indikatorer. För att få en säkrare rapportering har en del statistik bytts ut mot sådan som lämnas varje år. På så sätt är det möjligt att få tidsserier i redovisningen. Indikatorn Minskning av administrativa kostnader för jordbruksområdet, skogsbruksområdet, fiskeområdet och livsmedelsområdet redovisas inte längre eftersom inga nya mätningar har gjorts sedan 2012. Regeringen har flyttat fokus i regelförenklingsarbetet från administrativa kostnader till upplevd administrativ börda vilket också bidrar till att indikatorn inte längre redovisas.

Resultat

Prisutveckling

Avräkningspriser för vegetabilier varierar mycket mellan åren. Priserna ökade mellan 2012 och 2013 men sjönk sedan under 2014 och början av 2015. Priserna för matpotatis ökade mycket mellan 2012 och 2013 men sjönk sedan mellan februari 2014 och februari 2015.

För animaliska produkter ökade priserna mellan 2012 och 2014 och men sjönk mellan 2014 och 2015. För flera animaliska produkter har priserna ökat något eller varit relativt oför-

ändrade. Sammantraget har dock priserna sjunkit vilket förklaras av att priserna på mjölk har sjunkit kraftigt.

I tabell 2.12 beskrivs avräkningsprisindex för 2012–2015.

Tabell 2.12 Avräkningsprisindex för jordbruksprodukter 2012–2015

Index 2010=100

	2012	2013	2014	2015
Avräkningspriser jordbruksprodukter	107,0	110,1	109,1	102,3
Avräkningspriser vegetabilier	111,0	115,1	106,8	104,2
Avräkningspriser animalier	104,1	106,6	110,8	100,9

Källa: Statens jordbruksverk Sveriges officiella statistik, statistiska meddelanden JO 49 SM 1504.

Priserna för jordbrukets insatsvaror ökade mellan 2014 och 2015. Mest ökade priserna på gödning och jordförbättringsmedel medan priserna på energi och smörjmedel minskade. Även priserna på djurfoder minskade något.

I tabellen nedan beskrivs index för produktionsmedelpriser för 2012–2015.

Tabell 2.13 Index för produktionsmedelpriser 2012–2015

Index 2010=100

År	2012	2013	2014	2015
Djurfoder	108,3	124,0	116,1	115,0
Energi och smörjmedel	112,7	109,4	105,8	100,2
Gödnings- och jordförbättringsmedel	120,0	115,0	110,2	122,2
Produktionsmedel totalt	108,3	110,5	108,2	109,7

Källa: Statens jordbruksverk Sveriges officiella statistik, statistiska meddelanden JO 49 SM 1504.

Priserna på jordbruksmark har mer än fyrdubblats sedan EU-inträdet 1995. Efter att ha nått en högstanivå 2011 har priserna sjunkit under 2012 och 2013. Mellan 2012 och 2013 sjönk priserna med 2 procent.

I tabellen nedan beskrivs förändringen i priserna på jordbruksmark 1995–2013.

Tabell 2.14 Genomsnittliga priser på jordbruksmark 1995–2013

Tusental kronor per hektar

År	1995	2010	2011	2012	2013
Pris	10,8	40,7	50,5	49,6	48,4

Källa: Statens jordbruksverk Sveriges officiella statistik, statistiska meddelanden JO 38 SM 1401.

Även arrendepriiser har ökat mycket sedan 1995. Mellan 1995 och 2012 har priserna mer än fördubblats. De senaste åren har dock priserna stagnerat.

I tabellen nedan beskrivs index för genomsnittliga arrendepriiser för perioden 1995–2014.

Tabell 2.15 Index för genomsnittliga arrendepriiser för jordbruksmark 1995–2014

Index 1994=100

År	1995	2011	2012	2013	2014
Pris	102	202	207	205	210

Källa: Statens jordbruksverk Sveriges officiella statistik, statistiska meddelanden JO 39 SM 1501.

Sammanfattningsvis har prisutvecklingen varit negativ för både vegetabilier och animalier under 2014 och början av 2015. På animaliesidan har särskilt priserna för mjölk minskat. Priserna för insatsvaror har totalt sett ökat sedan 2010, dock har de minskat det senaste året. Både arrendepriiser och markpriser har ökat sett till ett långt perspektiv, men de senaste åren har markpriserna sjunkit något medan arrendepriiserna legat relativt stilla.

Strukturutveckling och företagande

Antalet sysselsatta inom jordbruket under 2013 var 56 724 vilket är en minskning med ca 1 procent sedan 2012. År 2006 var antalet sysselsatta 52 737.

Av de sysselsatta 2013 var 24 procent kvinnor och 76 procent män. Fördelningen mellan kvinnor och män har varit relativt stabil under perioden. Från 2010 har dock antalet kvinnor sysselsatta i jordbruket ökat.

Tabell 2.16 Antalet sysselsatta i Sverige inom jordbruket 2006–2013

Antal personer

År	2006	2008	2010	2012	2013
Kvinnor	11 604	10 458	11 639	13 797	13 572
Män	41 133	36 214	38 295	43 686	43 152
Totalt	52 737	46 672	49 934	57 483	56 724

Källa: Statistiska centralbyrån (RAMS).

Antalet jordbruksföretag uppgick 2014 till ca 65 800. År 2003 var antalet jordbruksföretag 66 780. År 2010 förändrades definitionen av jordbruksföretag, varför jämförelsen i denna proposition endast görs fr.o.m. 2010. Från och med 2010 har antalet jordbruksföretag minskat med drygt 5 000 företag. I tabellen nedan

beskrivs antalet jordbruksföretag mellan 2003 och 2014.

Tabell 2.17 Antalet jordbruksföretag 2003–2014

Antal företag					
År	2003	2007	2010	2013	2014
Antal jordbruksföretag	66 780	72 609	71 091	67 146	65 847

Källa: Statens jordbruksverk Sveriges officiella statistik, statistiska meddelanden JO 34 SM 1501.

I tabell 2.18 beskrivs förändringen av driftsresultatet för jordbruket mellan 2010–2013. Driftsresultat beräknas som företagets totala intäkter minus totala kostnaden.

Tabell 2.18 Driftsresultatet för jordbruket 2010–2013

År	2010	2011	2012	2013
Driftsresultatet för jordbruket	22 000	23 365	22 195	20 854

Källa: Tillväxtanalys, egen bearbetning.

Antalet nya företag inom de gröna näringarna 2014 var 1 202. År 2010 var antalet 946. I tabell 2.19 beskrivs antalet nya företag inom de gröna näringarna mellan 2010 och 2014.

Tabell 2.19 Antalet nya företag inom de gröna näringarna 2010–2014

Antal företag					
År	2010	2011	2012	2013	2014
Antal nya företag	946	1 108	1 051	1 032	1 202

Källa: Tillväxtanalys, egen bearbetning.

Tabell 2.21 Antalet mjölkkor, slaktsvin och smågrisar 2004–2014

Antal djur						
År	2004	2006	2008	2010	2012	2014
Mjölkcor	403 702	387 530	357 194	348 095	347 969	344 339
Slaktsvin	1 094 537	1 001 947	947 112	936 910	851 358	856 754
Smågrisar	528 445	491 644	465 345	427 002	370 412	375 671

Källa: Statens jordbruksverk Sveriges officiella statistik.

Tabell 2.22 Åkerarealen i Sverige 2003–2014

Hektar					
År	2003	2007	2010	2013	2014
Åkerareal totalt	2 118 900	2 117 700	2 157 500	2 162 300	2 204 400
Spannmålsareal	1 153 900	990 100	962 800	984 500	1 034 400
Vallareal	965 000	1 127 600	1 194 700	1 177 800	1 170 000

Källa: Statens jordbruksverk Sveriges officiella statistik.

I tabell 2:20 beskrivs utvecklingen av antalet företag uppdelade i kategorierna växtodlingsföretag och företag med husdjur samt övriga företag. Av företagen med husdjur visas även företag med mjölkcor. Som framgår av tabellen är har antalet företag minskat totalt, störst är minskningen för företag med mjölkcor.

Tabell 2.20 Växtodlingsföretag och företag med husdjur

Antal företag			
År	2010	2013	2014
Växtodlingsföretag	19 849	20 310	18 668
Företag med husdjur	22 601	20 687	19 679
Varav företag med mjölkcor	17 234	15 459	13 770
Övriga företag	33 442	33 205	31 531

Källa: Statens jordbruksverk Sveriges officiella statistik, statistiska meddelanden JO 35 SM 1401.

Antalet mjölkcor har minskat med nära 60 000 djur mellan 2004 och 2014. Under de senaste fyra åren har antalet mjölkcor minskat med ca 4 000 djur. Även antalet slaktsvin har minskat. Sedan 2004 har antalet slaktsvin minskat med nära 240 000 djur. Under de senaste fyra åren har minskningen varit 80 000 djur. Samma trend gäller smågrisar som även de har minskat i antal sedan 2004, med ca 150 000 djur. Under de senaste fyra åren har minskningen varit ca 50 000 djur.

I tabellen nedan beskrivs utvecklingen av antalet mjölkcor, slaktsvin och smågrisar mellan 2004 och 2014.

Den totala åkerarealen 2014 var 2 204 400 hektar. Sedan 2003 har den totala åkerarealen ökat med ca 85 000 hektar. Mellan 2013 och 2014 var ökningen ca 40 000 hektar. Spannmålsarealen har minskat med ca 120 000 hektar under samma tioårsperiod. Mellan 2013 och 2014 ökade dock spannmålsarealen med ca 50 000 hektar. Samtidigt som spannmålsarealen har minskat har vallarealen ökat. Mellan 2003 och 2014 ökade arealen vall med drygt 200 000 hektar. Dock minskade den mellan 2013 och 2014 med ca 8 000 hektar. I tabell 2.22 beskrivs utvecklingen av åkerarealen i Sverige.

Sammanfattningsvis har den totala arealen åker i Sverige ökat under den senaste tioårsperioden. Det är främst vallarealen som har ökat medan arealen spannmål har minskat.

Andel utbetalda stöd under innevarande stödår

Under 2014 betalade Jordbruksverket ut 98,4 procent av gårdsstödet den 1 december, vilket var första möjliga dag för utbetalning. Före årsskiftet hade ytterligare utbetalningar skett och totalt 99,5 procent av gårdsstödet hade betalats ut. Jordbruksverket har i flera år ökat andelen tidigt utbetalda stöd och 2014 var andelen den högsta hittills.

Administration

För att effektivisera och förenkla handläggningen samt underlätta för brukarna har Jordbruksverket fortsatt arbeta med att införa elektroniska lösningar där så är möjligt.

För att undvika fel i stödhanteringen görs förebyggande arbete som t.ex. uppdatering av blockdatabasen, den databas med kartmaterial som brukarna använder sig vid ansökan om stöd och ersättningar. En uppdaterad blockdatabas leder till mindre fel i ansökningar och därmed mindre risk för finansiella korrigeringar från EU-kommissionen. Ekonomistyrningsverket har i sin roll som nationellt revisorsorgan för användningen av EU-medel i Sverige granskat Jordbruksverkets, länsstyrelsernas, Skogsstyrelsens och Sametingets hantering av medel från EU-fonderna. I den årliga granskningen hittades fel hos samtliga myndigheter rörande stöd till landsbygdsåtgärder. Det är särskilt i hanteringen av projektstöd och företagsstöd som fel har hittats.

Jordbruksverket har fortsatt arbetet med att minska felen i hanteringen.

Jordbrukets konkurrenskraft

Konkurrenskraftsutredningen överlämnades till Näringsdepartementet den 5 mars 2015. Utredningen föreslår bl.a. att regeringen till riksdagen lägger ett förslag till en vision för 2030 om en hållbar, attraktiv och innovativ jordbruks- och trädgårdsnäring. För att nå denna vision föreslår utredningen en strategi för tillväxt och värdeskapande. Strategin delas in i etappmål och åtgärder för att uppnå dessa. Utredningens förslag till åtgärder, inom strategin för tillväxt och värdeskapande, utgår ifrån fyra fokusområden, företagande, marknadsförutsättningar, regler och villkor samt kunskap och innovation.

Under 2013 och våren 2014 uppstod en kraftig obalans på marknaden för svenskt griskött. Marknadssituationen resulterade bl.a. i uppsagda leverantörskontrakt och långa slaktköer vid svenska slakterier. Med anledning av det kritiska läget samlade landsbygdsministern aktörer från hela värdekedjan i ett försök att vända den negativa utvecklingen. På ett högnivåmöte i juni beslutade värdekedjans aktörer att anta en gemensam handlingsplan med åtgärder på både lång och kort sikt. Handlingsplanen, som rör såväl grisföretag som slakterier, dagligvaruhandel och stat, har sedan dess fungerat som ett viktigt styrinstrument för åtgärder på branschnivå.

Under 2014 och våren 2015 uppstod en akut kris i mjölknäringen. En djup nedgång i världsmarknadspriserna för mjölk i kombination med att stora investeringar i nya mjölkstallar under senare år har lett till likviditets- och soliditetsproblem för många svenska mjölkföretag. Av den anledningen bemyndigades regeringen att under 2015 ikläda staten betalningsansvar för kreditgarantier som uppgår till högst 500 000 000 kronor (prop. 2014/15:99 utg. omr. 23, bet. 2014/15:FiU21, rskr. 2014/15:255). Garantierna riktas till mjölkföretag i Sverige som under senare år har gjort väsentliga investeringar i ökad mjölkproduktion. Med anledning av det kritiska läget i den svenska mjölksektorn samlade landsbygdsministern även organisationer, företag och myndigheter med koppling till mjölkproduktion. Dessa tog fram en handlingsplan med 87 åtgärder för att på kort och lång sikt utveckla svensk mjölkproduktion.

Gårdsstödet

Under 2013 och 2014 slutfördes förhandlingarna om den nya gemensamma jordbrukspolitik. Sveriges arbete med reformen fokuserade på

ökad marknadsanpassning, att göra lagstiftningen enklare för företagen, mer kostnads effektiv och i högre grad anpassad till de förhållanden som råder i Sverige. Resultatet är ett krångligare regelverk, trots omfattande förhandlingsinsatser från Sverige och många andra medlemsstater. Bland annat innebär införandet av nya miljövillkor för gårdsstödet en ökad regelbörda för jordbruksföretagen. Sveriges ståndpunkt i förhandlingarna har varit att miljötåtgärder inom landsbygdsprogrammet hade varit en mer effektiv åtgärd. Överenskommelsen om det nya gårdsstödet gav medlemsstaterna vissa möjligheter att besluta om hur stödet ska utformas på nationell nivå. Som beslutsunderlag för gårdsstödet utformning i Sverige 2015–2020 togs en promemoria fram i departementsserien (2014:6). Regeringsbeslut om att meddela EU-kommissionen om gårdsstödet utformning i Sverige fattades den 5 juni 2014. År 2015 var det första året som de nya reglerna tillämpades i Sverige. Det nya gårdsstödet innebär att en nationell utjämning av stödnivåerna påbörjas, vilken kommer leda till att gårdsstödet 2020 kommer att vara lika för alla lantbrukare i hela landet. Ett särskilt nötdjursbidrag som utgör 13 procent av den totala budgeten för gårdsstödet kommer att införas. Det nya stödet till unga jordbrukare har getts en så hög tilldelning som möjligt så att unga lantbrukare ges bättre förutsättningar att starta jordbruksverksamhet och växa, vilket kan bidra till förnyring inom sektorn.

Förenklingsarbete för jordbrukssektorn

Näringsdepartementet har under året fortsatt arbetet med att samordna regeringens arbete med att förenkla för företagen. Inom ramen för förenkling för jordbruksföretagen har ett omfattande arbete skett på EU-nivå under 2015. Den nya EU-kommissionären för jordbruk tillträdde under hösten 2014 och satte förenkling av den gemensamma jordbrukspolitiken högt på agendan. Under 2015 har medlemsstaterna och EU-kommissionen tillsammans identifierat flera förslag till förenkling varav vissa redan har genomförts i kommissionens riktlinjer.

Jordbruksverkets förenklingsarbete

Jordbruksverket genomförde 2013 den s.k. Förenklingsresan tillsammans med Lantbrukarnas riksförbund. Jordbruksverket har under 2014 och 2015 följt upp de 360 förenklingsförslag som samlades in från de företag som besöktes

under den resan. Förenklingsförslagen har fördelats ut på berörda myndigheter och branschorganisationer för analys och genomförande.

Under perioden 2011–2014 har Jordbruksverket infört en gemensam kundtjänst för Jordbruksverket och länsstyrelserna, skapat elektroniska kundakter, infört samlade kundbilder för handläggare och utvecklat Mina sidor för lantbrukare. Arbetet syftar till att öka tillgängligheten och överblicken samt ge brukarna bättre service och leda till att hanteringen av stöden sker enklare och mer enhetligt och med mindre risk för fel.

I stort sett samtliga ansökningar om gårdsstöd var elektroniska under 2015.

Jordbruksverket har under 2014 och 2015 fortsatt arbetet med villkorad läkemedelsanvändning (VILA). VILA innebär att lantbrukare själva kan inleda behandling efter en veterinärs instruktioner. Ansvarig veterinär måste regelbundet besöka besättningen och utvärdera läkemedelsanvändning och hälsoläge. Det är även förenat med vissa utbildningskrav för den som ska behandla djuren. För att villkorad läkemedelsanvändning för mjölkproducenter ska kunna bli tillåtet behöver Jordbruksverket göra vissa ändringar i sina föreskrifter och i systemet för rapportering av djursjukdata. Detta arbete pågår nu och Jordbruksverket beräknar att systemet ska vara i kraft den 1 januari 2016. Det planerade införandet av villkorad läkemedelsanvändning kan minska kostnader och underlätta det dagliga arbetet för företagen, samtidigt som det goda svenska djurhälsoläget och låga antibiotikaförbrukningen behålls.

Analys och slutsatser

Det svenska jordbruket agerar på en alltmer internationellt konkurrensutsatt marknad. För att jordbruksnäringen ska vara framgångsrik och för att dess potential ska kunna tillvaratas krävs att den kan möta konsumenternas efterfrågan på ett konkurrenskraftigt och lönsamt sätt både i jämförelse med andra producenter inom EU och i förhållande till en alltmer effektiv produktion i länder utanför EU.

Under de senaste åren har både avräkningspriserna och kostnaderna för insatsvaror uppvisat stora variationer. Eftersom kostnaden för insatsvarorna stigit mer än avräkningspriserna för animalier, vilket delvis kan förklaras av att priserna på mjölk har sjunkit kraftigt, har det haft en negativ effekt på produktionen av anima-

lier. Regeringen anser dock att det finns en hög underliggande potential för den svenska animaliesektorn. Regeringen ser även potential för produktion av vegetabilier.

Genom reformerna av den gemensamma jordbrukspolitiken under 1990- och 2000-talen har denna successivt blivit mer marknadsorienterad, mer samstämmig med utvecklingspolitiken bl.a. genom utfasning av exportbidragen samt fått ett ökat fokus på miljö- och klimatåtgärder. Den senaste reformen som beslutades av jordbruksministrarna i december 2013 bedöms dock inte innebära en märkbar förändring i denna riktning. Regelverket för den gemensamma jordbrukspolitiken har genom reformen blivit krångligare i många delar. Det finns därför skäl att påbörja ett arbete med analyser och utvärderingar inför kommande reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Stödet till jordbruket i norra Sverige

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet av målet används följande indikator:

- Förändringar i antalet mjölkföretag i norra Sverige, uppdelat på olika storleksklasser.

Andra bedömningsgrunder

Det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige utvärderas årligen. Senaste utvärderingen är publicerad i Jordbruksverkets rapport 2015:6.

Resultat

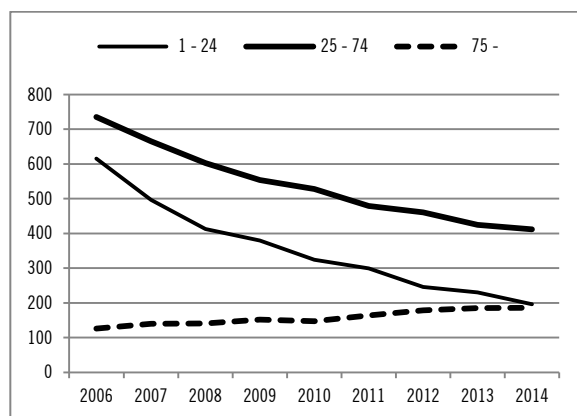
Grunden för det nationella stödet till norra Sverige finns i Sveriges anslutningsfördrag med EU. Antalet företag i norra Sverige med mjölk-, svin- och äggproduktion har minskat kontinuerligt under de senaste fem åren. Dock har den totala produktionen för flertalet av de stödberättigade produktionsgrenarna ökat något under de senaste två åren. Summan utbetalt stöd var 2014 ca 305 miljoner kronor vilket är 3 miljoner kronor mer än totalt utbetalt nationellt stöd 2013. Ökningen beror främst på en ökad mjölkproduktion.

Analys och slutsatser

Mjölkproduktion är den helt dominerande produktionsgrenen i norra Sverige. Antalet mjölkkor har mellan 2013 och 2014 ökat något i stödområde 3, varit oförändrat i stödområdena

2a och 2b men minskat i stödområde 1. Det är främst en utveckling mot färre men större företag i kustområdet och i de södra delarna av norra Sverige som är förklaringen till detta.

Diagram 2.2 Förändring i antalet mjölkföretag i norra Sverige uppdelat på olika storleksklasser för åren 2006–2014

Källa: Statens jordbruksverk.

Företag med svin- och äggproduktion finns till övervägande del inom stödområde 2 dvs. i kustområdet där infrastrukturen och produktionsförutsättningarna är något bättre.

Regeringen fattade den 16 juli 2015 beslut om att hos Kommissionen begära en ändring av bilagorna till kommissionens beslut K(2010)6050 slutlig, av den 8 september 2010, om ett system för långsiktigt stöd på nationell nivå till jordbruket i de nordliga områdena i Sverige. I bilagorna preciseras bl.a. stödområdena för det nationella stödet till norra Sverige. Ändringen görs för att få en överensstämmelse med stödområdesindelningen för bergsområdena som ska gälla för landsbygdsprogrammets kompensationsstöd fr.o.m. 2016.

Ekologisk produktion och konsumtion

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet för målet används följande indikatorer:

- Utvecklingen av den ekologiska odlingen: Sveriges certifierade areal jordbruksmark som är omställd eller under omställning till ekologisk produktion.
- Utvecklingen av marknaden för ekologiska produkter: Försäljningsökning och andel ekologiska livsmedel.

Andra bedömningsgrunder

- Jordbruksverket presenterar varje år (juni) statistik för ekologisk odling.
- Ekoweb i samarbete med Statistiska Centralbyrån presenterar varje år (januari) ny försäljningsstatistik för ekologiska produkter.

Resultat

Insatser för ekologisk produktion sker inom flera områden och omfattar hela livsmedelskedjan. Bland annat inom ramen för landsbygdsprogrammet har stöd motsvarande ca 4,5 miljarder kronor gått till ekologisk produktion under programperioden 2007–2013 samt 722,3 miljoner kronor sedan januari 2014. Dessutom har regeringen förstärkt stödet till ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet med ytterligare drygt 200 miljoner kronor jämfört med det programförslag som den förra regeringen överlämnade till kommissionen i juni 2014. Detta är ett uttryck för den vikt som regeringen lägger vid den ekologiska produktionen.

Ekologisk odling

Den ekologiska odlingen har ökat kontinuerligt och inom några regioner i Sverige har målet i landsbygdsprogrammet för 2007–2013 om 20 procent odlad ekologisk areal uppnåtts.

Andelen jordbruksmark som var helt omställd till ekologisk produktion ökade 2014. Arealen jordbruksmark som var helt omställd till ekologisk produktion uppgick 2014 till 465 300 hektar. Det motsvarar en ökning med 1 procent jämfört med 2013. Den totala arealen jordbruksmark, som var omställd eller under omställning till ekologisk produktion, var i stort sett oförändrad. Av Sveriges totala certifierade areal jordbruksmark var 17 procent omställd eller under omställning till ekologisk produktion 2014.

Som en övergångslösning förlängdes vissa miljöåtgärder i landsbygdsprogrammet för 2007–2013, såsom stöd till ekologisk produktion, att också gälla under 2014.

Europeiska kommissionen har för programperioden 2014–2020 valt att framhäva det ekologiska jordbruket genom att hantera frågan i en egen artikel i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 av den 17 december 2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för lands-

bygdsutveckling och om upphävande av rådets förordning (EG) 1698/2005.

Ett förslag till landsbygdsprogram för perioden 2014–2020 blev godkänt av Europeiska kommissionen i maj 2015.

Konsumtion och marknad

Den ekologiska livsmedelsförsäljningen har ökat med 4,3 miljarder kronor till 15,5 miljarder kronor 2014. Det är en ökning med 38 procent jämfört med 2013. Av alla sålda livsmedel 2014 var 5,6 procent ekologiska. Den ekologiska livsmedelsförsäljningen har fortsatt öka inom offentlig marknad, med över 15 procent under 2014.

Förutom miljöersättningar för ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet finns marknadsfrämjande åtgärder såsom certifieringsstöd och stöd till mervärden, forskning (Formas), fältforskning, Centrum för ekologisk produktion och konsumtion (EPOK) vid Sveriges lantbruksuniversitet, försöks- och utvecklingsverksamhet, Ekologiskt Forum samt Organic Sweden. Även inom den förra regeringens satsning Matlandet har det funnits möjlighet att söka stöd för olika ekologiska projekt.

Ny EU-lagstiftning om ekologisk produktion

Europeiska kommissionen presenterade i mars 2014 ett nytt lagstiftningspaket om ekologisk produktion innehållande ett förslag till ny förordning och en ny handlingsplan. Syftet med den föreslagna förordningen är bl.a. att underlätta för jordbrukare att gå över till ekologiskt jordbruk. Förordningen ska även bidra till enklare regler, minskad administrativ börda, rättvisa konkurrensvillkor för jordbrukare och stärkt konsumentförtroende för ekologiska produkter. Regeringen har arbetat aktivt för att förändra förslaget på EU-nivå med målsättning att främja ekologisk produktion.

Analys och slutsatser

Ekologisk odling bidrar till flera av miljökvalitetsmålen, t.ex. Giftfri miljö, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. För att främja ekologisk produktion och konsumtion sker insatser inom flera områden i livsmedelskedjan. Satsningarna har bidragit till en ökning både av den ekologiska odlingen och av marknaden för ekologiska produkter. Ytterligare viktiga faktorer är livsmedelskedjornas stärkta marknadsföring och ett ökande intresse bland

konsumenter för produkter som har producerats utan bekämpningsmedel.

2.5.4 Resultat miljö, klimat och energi

Miljö

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet för målen på området används följande indikatorer:

- Förändringar i kväve- och fosforutnyttjandet i den svenska jordbrukssektorn.
- Utsläpp av ammoniak från jordbrukssektorn.
- Förändringar i hälso- och miljöriskerna vid användning av växtskyddsmedel.

Resultat

Förändringar av kväve- och fosforutnyttjande

Den svenska belastningen av växtnäringsämnen på havet minskar liksom övergödningen i vattendragen men övergödningproblemen kvarstår i många områden, särskilt i Egentliga Östersjön. Jordbruket är fortfarande den största källan till vattenburen belastning av fosfor och kväve.

En ändring av förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket trädde i kraft den 15 juni 2015 (SFS 2015:250). Ändringen omfattar bl.a. bemyndigande för Jordbruksverket att ta fram föreskrifter om täckning av lagringsbehållare för rötrest. Att ett krav på täckning av lagringsbehållare för rötrest ska införas är ett förslag i SOU 2013:5 Djurhållning och miljön – hantering av risker och möjligheter med stallgödsel. Samtidigt får Jordbruksverket möjlighet att peka ut församlingar utanför kustområdet i Kalmar län som nitratkänsligt område.

Vid Helsingforskonventionens ministermöte hösten 2013 fastställdes att Sverige bör minska närsaltsbelastningen till Östersjön med 530 ton fosfor samt 9 245 ton kväve, relativt till belastningsnivån Sverige hade 1997–2003. Betinget gäller för Egentliga Östersjön, Kattegatt och Finska viken, men det finns inget utrymme att öka belastningen till andra bassänger.

Enligt preliminära resultat är Sverige på god väg att uppnå belastningsmålet för kväve, och har även minskat belastningen ytterligare till vissa bassänger. Vad det gäller minskning av fosfortillförsel går det långsammare. Inom

ramen för samarbetet inom Helsingforskonventionen pågår just nu ett arbete med att uppdatera och analysera utsläppen till Östersjön i den s.k. Pollution Load Compliance (PLC). Detta arbete beräknas vara klart i mitten av 2018.

Den nationella gårdsbalans som tas fram vartannat år visar på att effektiviteten, uttryckt i procent för både kväve och fosfor inom den svenska jordbrukssektorn, har stadigt förbättrats över tid. Särskilt effektiviteten i fosforutnyttjandet beräknat som bortförsel i procent av tillförsel har ökat väsentligt under 2000-talet.

Tabell 2.23 Effektiviteten för kväve och fosfor beräknat från nationell gårdsbalans

Procent				
	2005	2007	2009	2011
Kväve	39	41	44	43
Fosfor	64	73	86	88

Källa: Statistiska centralbyrån.

Utsläpp av ammoniak från jordbrukssektorn

Även utsläppen av ammoniak från jordbruket fortsätter att minska. År 2012 beräknades jordbrukets utsläpp till 44 000 ton. Det innebär att ammoniakutsläppen har minskat med 400 ton jämfört med föregående år.

Förändringar i hälso- och miljöriskerna vid användning av växtskyddsmedel

Växtskyddsmedel används i huvudsak för att skydda växter inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsbruk mot svampangrepp, skadedjur eller konkurrerande växter. Arbetet i Sverige med en hållbar användning av växtskyddsmedel beskrivs i den svenska handlingsplanen (Nationell handlingsplan för hållbar användning av växtskyddsmedel för perioden 2013–2017). Handlingsplanen innehåller mål, riktvärden, åtgärder, tidtabeller och hur uppföljningen ska göras.

För att spegla trenderna i hälso- och miljöriskerna beräknar Kemikalieinspektionen indikatorer för användningen av växtskyddsmedel. Försålda mängder till jordbruket, inklusive frukt och trädgårdsodling, minskade 2013 med 182 ton till 1 614 ton. Ogräsmedlen minskade kraftigt med 282 ton samtidigt som svampmedlen ökade mest, från 200 ton till 302 ton. Antalet hektardoser har minskat något. Trots minskningen kan en tydlig ökning i miljöriskindex noteras medan hälsoriskindex följer minskningen i antalet hektar doser nedåt. Ökningen för miljöriskindex beror på att flera ämnen med

höga miljöriskpoäng har ökat i användning. Jämfört med basåret 1988 har hälsoriskerna för 2012 minskat med ca 75 procent medan riskerna för miljön minskat med ungefär 35 procent. Indexen visar att riskerna legat på ungefär samma nivå sedan 1995. Sedan 2010 har en viss ökning skett särskilt avseende miljöriskindexet.

Biologisk mångfald i odlingslandskapet

I prop. 2013/14:141 En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster föreslår regeringen en ändring av miljöbalken så att dispens ska kunna ges från det generella biotopskydd när dispensen avser en åtgärd som underlättar för jordbruket men som inte äventyrar biotopskyddets syften. Den 1 september 2014 trädde ändringen i kraft.

Analys och slutsatser

Flera av åtgärderna rör miljö kvalitetsmålen som t.ex. Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Giftfri miljö, Begränsad klimatpåverkan och Myllrande våtmarker och har bäring på jordbruket (se vidare utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård för ytterligare beskrivning av miljö kvalitetsmålen). Miljöåtgärder och miljöövervakning blir fortsatt nödvändiga för att miljö kvalitetsmålen ska nås.

De preliminära beräkningar som tagits fram inom Helcomsamarbetet visar att insatser för att minska övergödningen nu måste riktas mot åtgärder för att begränsa utsläppen av fosfor. Betingen som rör kväve är på god väg att uppfyllas. Detta innebär att åtgärder för att minska utsläppen av övergödande ämnen från jordbruket bör fokuseras på att minska utsläppen av fosfor.

Landsbygdsprogrammet är ett viktigt styrmedel i arbetet för att nå miljö kvalitetsmålen (se vidare avsnitt 2.5.2 Resultat hållbar landsbygd under rubrik Landsbygdsprogrammet) och målen för Europaparlamentet och rådet direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.

Klimat och energi

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet för målen på området används följande indikatorer:

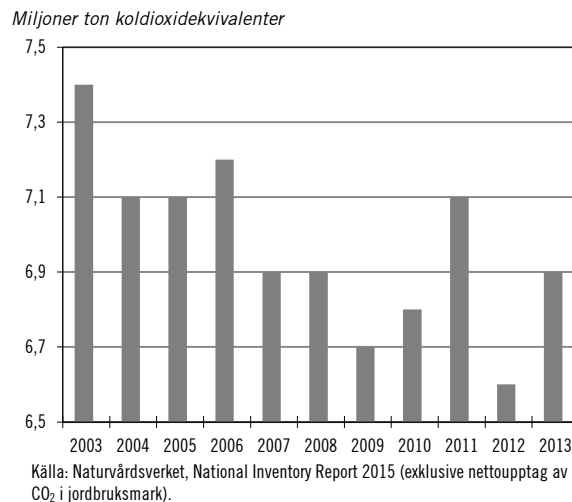
- Total tillförd mängd bioenergi.
- Utsläpp av växthusgaser från jordbrukssektorn.
- Skog och skogsmarks nettoupptag av växthusgaser.

Resultat

Insatser inom de areella näringarna för att minska de globala klimatförändringarna består dels i att producera bioenergi och förnybara material för att substituera fossila bränslen och material, dels i att minska utsläpp och öka upptag i skog och mark.

Trenden av minskande utsläpp av metan och lustgas från jordbruket fortsätter. År 2013 hade utsläppen av metan och lustgas från det svenska jordbruket minskat med ca 13 procent sedan 1990. Minskningen beror främst på minskat antal nötkreatur och svin och förbättrad gödselhantering. En ny studie från Sveriges lantbruksuniversitet (Effect of perennial cover crop on soil organic carbon stocks in southern Sweden, C. Poeplau m. fl., 2015) visar att odling av fånggrödor ökar markens mullhalt och inlagringen av kol i marken. Fånggrödeodling är därmed en positiv åtgärd inte bara för minskat växtnärläckage utan också ur ett klimatperspektiv.

Diagram 2.3 Utsläpp av växthusgaser från jordbruket

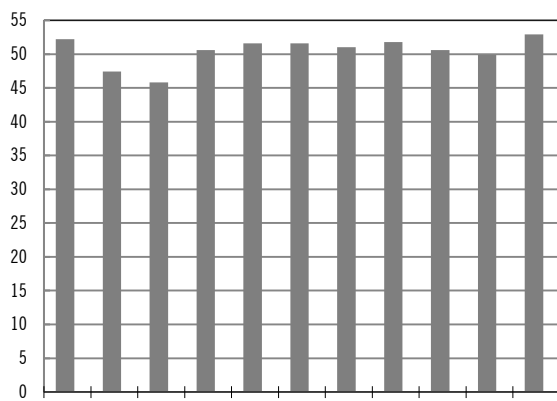

Under 2014 har olika åtgärder genomförts för att främja skogsbrukets roll i att minska klimatpåverkan och anpassa skogsbruket till ett förändrat klimat. Skogsstyrelsen har fortsatt att utveckla sin rådgivning i syfte att höja skogsbrukets kunskapsnivå dels om metoder för en långsiktigt hållbar ökning av tillväxten i skogen, dels om möjliga anpassningsåtgärder.

Skog och skogsmark inklusive träprodukter hade 2013 ett nettoupptag på ca 53 miljoner ton koldioxidkvalenter, vilket innebär en ökning med 10 procent jämfört med 1990, och en ökning med 6 procent jämfört med 2011. Anledningen till ökningen jämfört med 1990 är främst en generellt sett en ökad tillväxt vilket lett till en större differens mellan tillväxt och avverkning än tidigare, trots en fortsatt hög avverkning de senaste åren. Under 2014 har avverkningen varit något högre än 2013 års avverkning och sannolikt kommer det rapporterade nettoupptaget för 2014 vara något lägre än 2013 års nivå.

Diagram 2.4 Nettoupptag av växthusgaser inom skogsbruket 2003–2013, inkl. träprodukter (tidsserien omräknad jämfört med tidigare år på grund av metodutveckling)

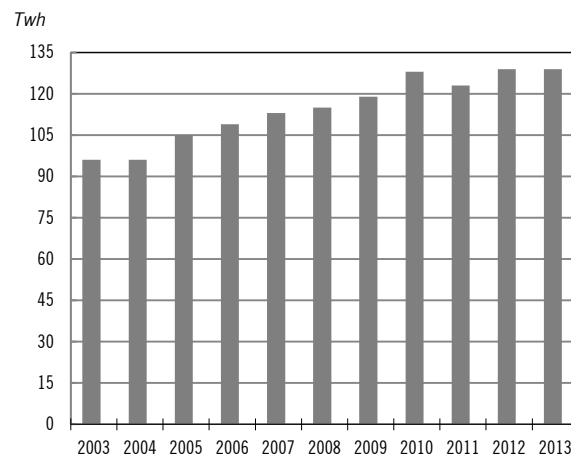
Miljoner ton koldioxidkvalenter

Källa: Naturvårdsverket, National Inventory Report 2015 (exklusive upplagring i träprodukter).

Bioenergi från de gröna näringarna svarar i dagsläget för nästan en tredjedel av den svenska energianvändningen. Total tillförd mängd biobränsle 2013 var 129 TWh, vilket är i nivå med 2012 men mer än en fördubbling (110 procent högre) jämfört med 1990. Ungefär 85 procent av bioenergin kommer från skogssektorn och till stor del från industrins biprodukter. Användningen av grenar och toppar (grot) och förädlade biobränslen som pellets i fjärrvärme- och elproduktionsanläggningar har också ökat markant sedan 1990, även om det skett en avmattning de senaste åren som bl.a. beror på ökad konkurrens från andra energiråvaror som avfall. Jordbruket bidrar med en liten men ökande del av Sveriges bioenergiproduktion.

Diagram 2.5 Total tillförd mängd bioenergi

Källa: Naturvårdsverket, National Inventory Report 2015.

Biogasproduktionen ökade med 97 GWh 2013 jämfört med 2012, vilket motsvarar en ökning med 6 procent. De huvudsakliga substraten för biogasproduktion var olika typer av avfall såsom avloppsslam, källsorterat matavfall och avfall från livsmedelsindustrin. Gårdsbiogasanläggningarna samt samröttningsanläggningarna producerade 2013 sammanlagt 77 respektive 580 GWh, vilket är en ökning med 64 respektive 14 procent jämfört med året innan. Mängden rötad gödsel ökade under 2013 med 26 procent medan mängden rötade grödor ökade med 36 procent. Förutom biogas producerade samröttningsanläggningarna och gårdsbiogasanläggningarna tillsammans drygt 1 360 000 ton rötrest (s.k. biogödsel) varav minst 99 procent användes som gödselmedel.

Jordbruksverket har under 2015 öppnat pilotprojektet metanreduceringsersättningen för ansökningar. Syftet är att under perioden 2015–2023 ersätta biogasproducenter, med upp till 20 öre/KWh, för den dubbla miljönnyttan som uppstår när biogas produceras från gödsel. Totalt har 55 anläggningar ansökt om att ta del av metanreduceringsersättningen sedan projektet i praktiken startade vid årsskiftet 2015.

Den totala energianvändningen inom jordbruk, skogsbruk och fiske var 10 TWh 2013, energianvändningen är därmed oförändrad jämfört med 2012. Jordbruksverket och Transportstyrelsen delredovisade den 27 november 2014 MEKA-projektet ("MetandieselEfterKonvertering av Arbetsmaskiner"). Projektets syfte är att utveckla biogasdrift för arbetsmaskiner samt att arbeta med framtagandet av ett nytt regelverk för efterkonvertering av arbetsmaskiner till förnybara bränslen.

Sverige har i såväl de internationella klimatförhandlingarna som inom EU verkat för att åstadkomma regler som främjar skogens roll i klimatarbetet genom att skogsråvara används för träprodukter och biobränslen samtidigt som upptag av koldioxid i växande skog kan utgöra ett komplement.

Upptag och utsläpp inom jordbruk, skogsbruk och annan markanvändning ingår i Sveriges och EU:s åtagande inom ramen för Kyoto-protokollets andra åtagandeperiod för perioden 2013–2020. I medlemsländernas motsvarande EU-interna åtaganden till 2020, och i Sveriges nationella mål till 2020, ingår jordbrukets utsläpp men inte upptag och utsläpp inom skogsbruk och annan markanvändning.

Analys och slutsatser

Utsläppen av växthusgaser globalt måste minska kraftigt för att de allvarligaste klimatförändringarna ska kunna undvikas. Sverige är ett föregångsland i arbetet med att minska utsläppen. Den omställning som nu sker i Sverige och som har påbörjats inom resten av EU och i andra delar av världen är en utmaning som samtidigt innebär stora möjligheter för de gröna näringarna.

Minskningen av jordbrukets utsläpp av växthusgaser sedan 1990 beror på en fortsatt nedåtgående trend för användningen av mineralgödsel samt minskad djurhållning. Trots detta har livsmedelsproduktionen inte minskat i samma utsträckning vilket innebär att effektiviteten i produktionen har förbättrats och att klimatpåverkan per producerad enhet är mindre.

Mätosäkerheten kring upptag och utsläpp från jord- och skogsbruk är fortsatt stor men det löpande utvecklingsarbetet medför att noggrannheten förbättras kontinuerligt. I Sveriges rapportering till FN:s klimatkonvention redovisas resultaten vad gäller skogsbruk som löpande genomsnitt för att undvika att skillnader på grund av mätosäkerhet påverkar enskilda år. Inom skogsbruket inkluderas sedan 2011 bl.a. det kol som finns kvar i stubbar och fr.o.m. 2013 även kol bundet i träprodukter producerade av svensk skogsråvara. Metoder för beräkning av skogsmarkens kolinnehåll har också utvecklats löpande.

Energiutvinning från biomassa ökar, inte minst inom skogssektorn. Det är viktigt att det ökade uttaget av biomassa framför allt från skogen inte innebär negativa effekter på biolo-

gisk mångfald och att ytterligare försurning av skogsmark undviks. Medvetenheten i de gröna näringarna om behovet av att minska beroendet av fossil energi genom effektiv och hållbar energianvändning har under senare år ökat.

Sammanfattningsvis konstateras att jordbrukets utsläpp långsiktigt har minskat. Skogsbrukets nettoupptag ligger kvar på en hög nivå samtidigt som produktionen av skogsbaserad bioenergi och biogas från jordbruket fortsätter att utvecklas positivt, och kontinuerligt arbete bedrivs för att minska beroendet av fossil energi i de gröna näringarna. Fortsatta insatser behövs dock för att ytterligare tillvarata de gröna näringarnas möjligheter i klimatarbetet.

2.5.5 Resultat skog

Fler jobb i skogen

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet för skogspolitikens två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet, samt relevanta miljökvalitetsmål används följande indikatorer:

- Virkesförråd och återväxt.
- Røjning och avverkning.
- Skog och vilt i balans.
- Miljöhänsyn.
- Skydd av skogsmark.
- Skydd mot skadeinsekter m.m.

Resultat

Virkesförråd och återväxt

Den årliga tillväxten på produktiv skogsmark är ca 116 miljoner m³sk. Det totala virkesförrådet på produktiv skogsmark är omkring 3,0 miljarder m³sk varav majoriteten består av tall (39 procent) och gran (42 procent). Contortatall utgör 1,2 procent av virkesförrådet. Björk är det vanligaste lövträdet (12 procent). Övriga lövträd utgörs av asp (1,6 procent), al (1,5 procent), sälg (0,4 procent) och rönn (0,2 procent). Ädla lövträd (ek, bok, lönn, alm, ask, lind, avenbok och fågelbär) utgör 2,1 procent av det totala virkesförrådet. Medelvirkesförrådet på produktiv skogsmark är 135 m³sk per hektar. År 2012 användes hyggesfritt skogsbruk på 17 000 hektar inom storskogsbruket (företag med mer än 5 000 hektar), 2013 på 78 000 hektar. Det saknas

uppgift om areal hyggesfritt skogsbruk för enskilda ägare.

Föryngringarna för landet som helhet har förbättrats sedan mätningarna började 1999–2001. Då bedömdes 73 procent av föryngringarna vara godkända, jämfört med 81 procent i den senaste mätningen 2009–2012.

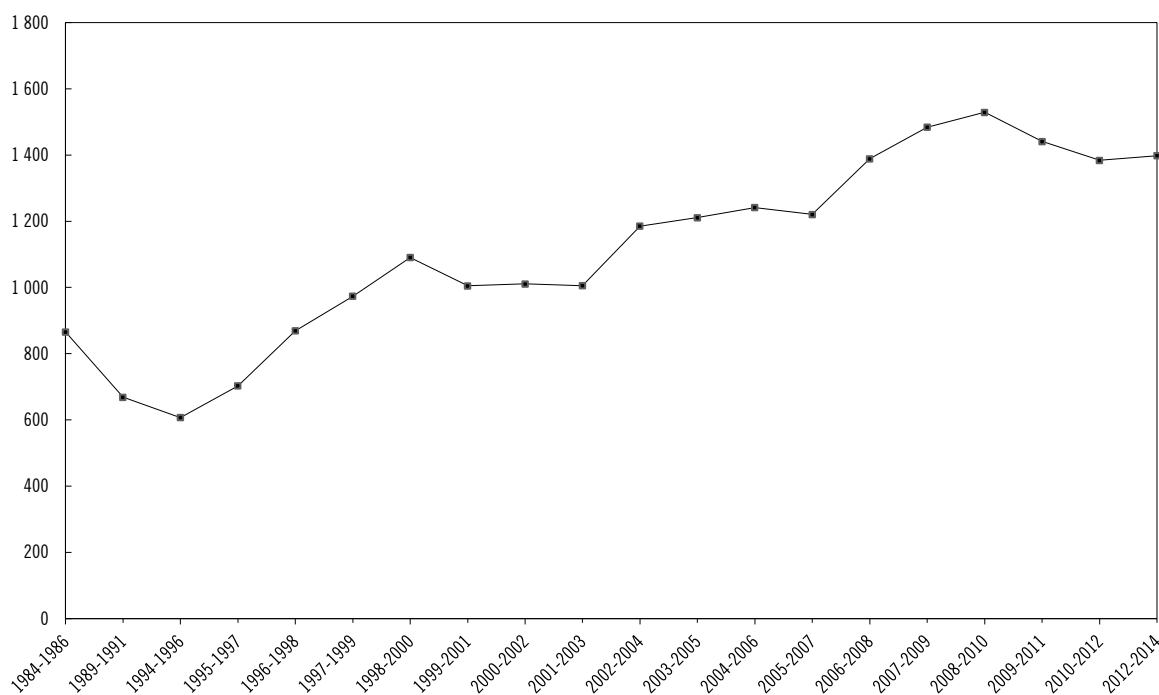
Röjning och avverkning

Den årliga föryngringsavverkningen (årsytan) i landet uppgår till ca 200 000 hektar, vilket motsvarar ungefär 0,7 procent av den totala skogsmarksarealen.

Merparten av den arealen kommer att röjas minst en gång i ungskogsfasen och i många fall anses två, eller ibland tre, röjningar behövas. Utebliven eller otillräcklig röjning kan innebära ett ackumulerat röjningsbehov.

Även om de årliga röjningsarealerna ökat kontinuerligt från mitten av 1990-talet har arealen med bedömt omedelbart röjningsbehov fortsatt att stiga. År 2010 uppgick den arealen till drygt 1,5 miljoner hektar, den högsta siffra som redovisats. Resultaten från de senaste åren tyder på ett möjligt trendbrott. Arealen med omedelbart röjningsbehov är nu under 1,4 miljoner hektar.

Diagram 2.6 Areal med omedelbart röjningsbehov fördelat på 3-års medelvärden

Källa: Sammanställning av statistik från Riksskogstaxeringen, Sveriges lantbruksuniversitet.

Skog och vilt i balans

Skadorna från betande älg har varit omfattande under lång tid. Orsakerna till detta är flera och kan troligen inte bara förklaras i förändring av älgstammens storlek. Även aspekter som konkurrerande hjortdjur, skogsbruksmetoder och snödjup påverkar skadenivåerna. Under 2014 har 55 älgförvaltningsområden på sammantaget 20 miljoner hektar – motsvarande halva Sveriges yta – inventerats. I Sveriges nordligaste delar syns en påtaglig minskning av betesskadorna den senaste vintern. I Mellansverige varierar skadorna från måttliga till kraftiga skadenivåer, på över 10 procent. De mest omfattande skadorna återfinns i södra Sverige där betestrycket överlag är mycket stort och skadorna på tallungskog och unga lövträd är allvarliga. Betestrycket påverkar även biologisk mångfald och ekosystemtjänster negativt.

Miljöhänsyn

Under 2014 har Skogsstyrelsen haft fokus på att förbättra miljöhänsynen i skogsbruket. Myndighetens prioriterade mål har varit att öka förtroendet för att dess arbete ger effekt i skogen. Fokusområden har varit 1) skarpare tillsyn, 2) extern kommunikation om miljöhänsyn och 3) uppföljning av skogspolitisk aktivitet kring miljöhänsyn. Arbetet har givit resultat genom att 1) antalet förbud och förelägganden om miljöhänsyn ökat, 2) 40 procent av medietäckningen om Skogsstyrelsen har berört miljöhänsyn, samt 3) Skogsstyrelsen har varit i kontakt med företag inom skogssektorn vars verksamhet berör motsvarande 90–95 procent av den avverkade arealen.

I samband med avverkning förekommer brister i hänsyn gällande hänsynskrävande biotoper, skyddszoner till vattendrag, sjöar, åkermark och myrar, körning över vattendrag samt hänsyn till kulturmiljöer i skog.

I samarbete med skogssektorn har Skogsstyrelsen tagit fram målbilder för god miljöhänsyn. Skogsnäringen har påbörjat implementeringen genom framför allt anpassning av sina instruktioner och utbildningar. Målbilderna utgör även grunden för det uppföljningssystem Skogsstyrelsen utvecklar i samverkan med sektorn. Skogsstyrelsen har genomfört målbildsutbildningar till ett brett spektrum av skogliga aktörer, med totalt ca 300 deltagare.

Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet har gemensamt under året verkat för att minska

skador på kulturmiljön i samband med skogsbruk. Uppföljning visar att 20 procent av lämningarna har skador eller grova skador, samt att ytterligare 20 procent av de inventerade lämningarna har påverkats negativt. Exempel på att fokuserat sektorssamarbete kan leda till betydande förbättring finns från norra Norrland där ett samlat initiativ från skogsbruket och berörda myndigheter resulterat i betydligt minskade skador. Uppföljning hos Sveaskog visade på en minskning av negativ påverkan från 53 procent till 12 procent från 2013 till 2015, som ett resultat av initiativet.

Skydd av skogsmark

Intresset för formellt skydd av skogsarealer med höga naturvärden är fortsatt mycket stort, vilket ställer höga krav på urval och prioritering av områden. Prioritering har fortsatt gjorts i enlighet med den myndighetsgemensamma strategin för formellt skydd av skog. Under året har avtalats sammanlagt 352 nya naturvårdsavtal och biotopskydd vilket är något lägre än föregående år. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har i januari 2015 beslutat om gemensamma anvisningar för naturvårdsavtal i områden med höga sociala värden. Erfarenheter från det utökade användningsområdet för naturvårdsavtal kommer att samlas in och utvärderas. Under året har beslut fattats om 77 biotopskyddsområden med uttalat syfte att bevara skogsgenetiska resurser.

Tabell 2.24 Miljöhänsyn vid förnygringsavverkning. Gäller förnygringsavverkningar utförda under 2010/2011–2012/2013

Procent

Form av miljöhänsyn (miljöfunktion)	Andel avverkningar med hänsynsbehov	Ingen negativ påverkan	Liten negativ påverkan	Stor negativ påverkan
Hänsynskrävande biotoper	48	64	19	17
Skyddszoner	36	68	23	9
Skogliga impediment	10	85	9	6
Kulturmiljöer	29	69	21	10
Upplevelsevärden	8	71	17	12
Transport över vattendrag	24	64	19	17

Källa: Skogsstatistisk årsbok 2014, tabell 6.27–6.32.

Skydd mot skadeinsekter m.m.

Skador på skog är relativt omfattande i de svenska skogarna och registreras i form av kronutglesning och skador på träd och bestånd i Riksskogstaxeringen. Andelen utglesade träd har varit relativt stabil under de senaste 10–15 åren. Skador av betande älg, storm, snytbagge, barkborre samt rottröta orsakar skogsbruket stora förluster årligen.

Adaptiv skogsskötsel

Under 2014 har Skogsstyrelsen, i samverkan med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), fortsatt arbetet med införandet av s.k. adaptiv skogsskötsel. Grundmodellen i arbetet, baserad på två teoretiska ramverk om beslutsteori respektive adaptiv förvaltning av naturresurser, har vidareutvecklats. Hyggesfritt skogsbruk är pilotåtgärd i projektet och satsningen har bidragit till förbättrat kunskapsunderlag.

SLU/Future Forests har lagt ut en ny försöksserie om hyggesfritt skogsbruk vilket kommer att ge ytterligare kunskaper kommande år. Skogsägarens försöksportal, där enskilda skogsägare kan redovisa de försök man på eget initiativ gör, har lanserats under året och är under utveckling. Ett antal kunskapsunderlag tas nu fram, bl.a. en Kunskapsplattform skogsproduktion, som ger en sammanhållen översikt över skogsproduktionsfrågorna.

Skogsbranden i Västmanland

Den största skogsbranden i modern tid rasade i augusti 2014 i Västmanlands län. Regeringen har anslagit 79 miljoner kronor 2014 och 2015 för att stödja de som drabbats av skogsbranden. Skogsstyrelsen har koordinerat arbetet med stöden. Stödpaketet syftade till att mildra konsekvenserna för de drabbade genom stöd för vissa delar av det som inte varit möjligt att täcka

med försäkring. Redan under 2014 kunde utbetalning av två nya stödformer ske, dels till den som haft kostnader för lagringsplats för brandskadat virke i området, dels till skogsägare för marknadsprisfall på energived som har upparbetats. Lantmäteriet tilldelades medel för åtgärder relaterade till fastigheter och gränser. Brunnet sågtimmer, en färskvara, transporterades i sin helhet ut ur området innan sommaren 2015 och kunde därmed tas till vara. De täta transportererna av virke under kort tid har dock skadat vägnätet. Under våren 2015 fattade regeringen beslut om en förordning om stöd till enskilda vägar med anledning av branden i Västmanlands län. Vidare har regeringen beslutat om en förordning om stöd för den diesel som används i skogsmaskiner i området. Mer än halva brandområdet skyddas. Länsstyrelsen i Västmanlands län avser att inrätta Hälleskogsbrennans naturreservat, vilket omfattar ca 6 500 hektar av brandområdet. Utöver naturreservatet har Sveaskog gjort en ekopark av hela sitt innehav i området, ca 1 700 hektar.

Arbetsmarknadssatsning i skog

Skogsstyrelsen och Arbetsförmedlingen har under 2014 fortsatt samarbetat i en arbetsmarknadssatsning inriktad på långtidsarbetslösa. Syftet har varit att deltagarna ska öka sin kompetens inom den skogliga sektorn och samtidigt komma närmare den ordinarie arbetsmarknaden. Projektet förväntas under projekttiden 2013–2015 ha gett sysselsättning för totalt ca 2 100 personer (1 700 deltagarplatser).

Skogliga internationella samarbeten

Sverige har verkat för att främja den internationella dialogen om hållbart skogsbruk och genomförande av befintliga, relevanta internationella avtal och mål, inklusive bevarande av

biologisk mångfald i skogsekosystem, klimat och hållbar utveckling (se även avsnitt 2.5.12 Resultat internationellt arbete). Sverige har också verkat för att kompetensfördelningen till Europeiska unionen inte förskjuts, samt att EU-politik som påverkar skogen och dess värdekedjor samordnas på bästa sätt. Inom EU har förhandlingar om en flerårig genomförandeplan för EU:s nya skogsstrategi påbörjats. I denna process har Sverige deltagit aktivt för att säkerställa att rådets ställningstagande beaktas. Sverige deltar i kommissionens expertgrupp om kriterier och indikatorer för hållbart skogsbruk, vilket utgör en del av skogsstrategin. Gruppen har levererat en rapport sommaren 2015. I den paneuropeiska regionen samarbetar länderna för att omsätta ministerbeslutet från Oslokonferensen 2011 med en vision och målsättningar för europeiska skogar 2020. En för svenskt vidkommande strategiskt intressant del har handlat om vidareutvecklingen av de sex paneuropeiska kriterierna och därtill kopplade indikatorerna på hållbart skogsbruk. Sverige har gett stöd i detta utvecklingsprojekt, bl.a. genom ett ekonomiskt bidrag till en studie hur en av indikatorerna på sociala värden kan utvecklas. Sveriges engagemang har också varit relevant för förberedelserna av Forest Europe's sjunde ministerkonferens hösten 2015.

Det nationella skogsprogrammet

Visionen för arbetet med det nationella skogsprogrammet har formulerats: Skogen – det gröna guldet – ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi. En dialogprocess inleddes under 2014 och arbetet med skogsprogrammet fortsätter över mandatperioder och partigränser. Erfarenheter från den avslutade satsningen på Skogsriket har gått in i regeringens arbete. Ett sekretariat har etablerats inom Regeringskansliet. Dialogprocessen pågår under 2014–2016 med bl.a. programråd och arbetsgrupper med uppgift att ta fram underlag för möjliga strategiska mål och åtgärder. Dessutom genomförs regionala dialogmöten genom samverkan med bl.a. länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Inom Projekt Trästad, där staten bidragit, har aktivitet initierats hos ett stort antal kommuner och andra deltagare.

Analys och slutsatser skog

Inriktningen under året har varit arbete för att uppfylla skogspolitikens två jämförbara mål för

skogen, om produktion och miljö. Regeringen bedömer, utifrån årets resultat och indikatorer, att den befintliga modellen för skogsförvaltningen är i huvudsak anpassad för att uppnå politikens syften. Samtidigt finns det områden som behöver utvecklas inom både produktions- och miljöområdet, också för att bidra till miljö kvalitetsmålet Levande skogar, vilka kan hantearas genom nationellt skogsprogram och översyn av skogsvårdslagstiftningen.

Arbetet med det nationella skogsprogrammet för Sverige skapar goda förutsättningar för detta liksom för utveckling av skogens hela värdekedja.

Det finns potential att skapa jobb av olika karaktär i skogen och med skogens resurser som bas. Den arbetsmarknadsinsats som avslutas 2015 demonstrerar att detta också gäller sysselsättning för långtidsarbetslösa, långt från arbetsmarknaden.

Det är viktigt att förbättra föryngringarnas kvalitet, både ur ett produktions- och miljöperspektiv och uppdaterad information och analys av hur ytterligare förbättring kan nås är önskvärt. Ungskogsröjning och gallring är inte åtgärder som i sig leder till högre biomassa-produktion, men de höjer virkets framtida kvalitet, värde och användbarhet. Röjningen behöver både öka i omfattning och i många fall behöver den göras tidigare och till ett lägre stamantal än i dag. Även gallring bör utföras tidigare under omloppstiden, eftersom gallring som utförs i äldre, högre skog medför ökad risk för stormskador på den kvarstående skogen.

Areellt omfattande skogsskador som hämmar produktionen av biomassa samt virkets framtida värde och användbarhet är ett stort problem. De mest betydande är skador av viltbete i plant- och ungskog, snytbagge i planteringar, rotröta i gallrings- och slutavverkningsskog av gran, samt skador av granbarkborre. Klimatförändringen kan i vissa fall ha en ytterligare försvärande effekt på sådana skador.

Gällande miljöhänsyn i skogsbruket har skogsnäringen sammantaget genomfört flera förbättringsinsatser, men arbete återstår fortfarande. De målbilder om miljöhänsyn som tagits fram inom skogssektorn under ledning av Skogsstyrelsen är viktiga för att driva utvecklingsarbetet i rätt riktning och behöver implementeras. I sammanhanget är det även viktigt med naturvårdande skötsel vid skyddade arealer. Resultaten gällande kulturmiljöarbetet visar på

fortsatt behov av samarbete mellan Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet för att skydda kulturmiljöer i skogen.

Samhällets målsättningar för formellt skydd av skog är ytterligare 150 000 hektar skyddad skogsmark till 2020 (M2014/593/Nm). De anslag Skogsstyrelsen har till sitt förfogande för arbetet har ökat, men inte i tillräcklig grad för att kompensera för de ökade kostnader för det formella områdesskyddet som förändringarna i ersättningsbestämmelser och högre virkespriser inneburit.

Den internationella policyutvecklingen, som tar sin utgångspunkt i olika politikområden, påverkar skogen och dess värdekedjor även i Sverige. Därför bedömer regeringen att det är av vikt att Sverige fortsatt engagerar sig i de internationella processerna på skogsområdet (se även avsnitt 2.5.12 Resultat internationellt arbete).

Resultat kopplade till skogens roll relativt klimat- och energifrågor redovisas under avsnittet Resultat miljö, klimat och energi.

2.5.6 Resultat jakt- och viltförvaltning

Resultat

Jaktlagsutredningen

En utredning tillsattes i juli 2012 för att se över den svenska jaktlagstiftningen.

Ett delbetänkande om utvärdering av myndighetsansvaret överlämnades i oktober 2013. Utredningen föreslog i första hand att en ny sammanhållen myndighet för jakt- och viltförvaltning, Viltmyndigheten, inrättades.

Ytterligare ett delbetänkande lämnades i juli 2014. Det behandlade möjligheten att införa ett undantag från tillståndsplikten enligt kameraövervakningslagen (SFS 2013:463) för övervakning av vilt, behovet av föreskrifter för utfodring av vilt samt arrendatorers jakträtt.

Jaktlagsutredningen lades ner i januari 2015.

Älg och kronhjort

En ny modell för förvaltning av älg trädde i kraft 2012. Den nya älgförvaltningen bygger på att relevant kunskap om älgen och dess livsmiljö och betesresurs samlas in och tillgängliggörs för den regionala förvaltningen. Ett ökat lokalt inflytande för såväl markägare som jägare ska säkerställas. Målet med den nya älgförvaltningen har varit att skapa förutsättningar för en älgstam i balans med de befintliga betesresurserna.

Inventeringar för att kartlägga skadorna på skogsresursen pågår och visar att skadeläget är fortsatt allvarligt. En it-plattform för den nya älgförvaltningen togs i bruk i september 2013.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att följa upp genomförandet av 2012 års älgjaktreform utifrån fastställda mål i propositionen Älgförvaltningen (prop. 2009/10:239). Uppdraget har redovisats den 15 februari 2015.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att analysera föreskrifterna om kronhjortsskötselområden, hur de tillämpas av länsstyrelserna samt ge förslag till åtgärder där så behövs. Syftet med uppdraget är att öka samordningen med älgskötselområden samt förhindra uppkomst av för stora tätheter av kronhjort. Detta för att minska skador på skog och gröda. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2015.

Ett klövviltsråd har tillsatts av Naturvårdsverket. Rådet ska utgöra stöd i första hand avseende myndighetens vägledning i frågor om klövviltsförvaltning.

Vildsvin

Jaktåret 2013/14 sköts 83 900 vildsvin och populationen beräknas efter jakt vara ca 175 000 vildsvin. Den långsiktiga trenden på vildsvinsolyckor i trafiken är ökande även om det skedde en viss minskning de två senaste åren.

Vildsvinsstammen fortsätter att spridas geografiskt samt förtäts i de områden där de är etablerade. Svenska Jägareförbundet har getts i uppdrag att arbeta för att stärka samverkan mellan i första hand lantbrukare, markägare och jägare. I uppdraget ingår även att utarbeta verktyg så som inventeringsstatistik, prognoser för tillväxten av vildsvinsstammen samt råd för lämpliga avskjutningsstrategier och att motverka olämplig utfodring. De ska även verka för att relevant information sprids.

Trafikskadat vilt

Nationella viltolycksrådet, NVR, är ett nationellt samarbetsorgan som arbetar med frågor inom viltolycksproblematiken. Rikspolisstyrelsen har i uppdrag att ansvara för rådet vars huvudinriktning är att organisera en nationell viltolycksorganisation för eftersök av trafikskadat vilt. I dag svarar de båda svenska jägarorganisationerna för att tillhandahålla jägare med spårhundar och kontaktpersoner för viltolycksorganisationen. Trafikverket ansvarar för den del i rådet som avser viltolycksförebyggande åtgärder. Årsammanställningen för 2014 visar att det inträff-

fade drygt 46 000 viltolyckor i landet. Viltolycksstatistik uppdelat på viltslag framgår av tabell 2.25

Tabell 2.25 Antalet trafikolyckor med olika viltslag under 2012–2014

	2012	2013	2014
Älg	5 963	5 771	5 037
Hjort	1 468	1 674	2 005
Rådjur	34 886	35 552	35 320
Vildsvin	4 198	3 551	3 714
Rovdjur	61	68	50
Alla viltolyckor	46 928	46 944	46 365

Källa: Data från www.viltolycka.se.

Som framgår av statistiken så varierar antalet olyckor från år till år med några tusen. Antalet olyckor med hjortdjur inblandade har ökat under de senaste åren. Antalet olyckor med vildsvin minskade under några år men har ökat något det senaste året.

Viltskador

Under 2014 angreps 591 får, 28 nötdjur, 2 hästar och 56 hundar av de stora rovdjuren. Naturvårdsverket har fördelat medel från anslaget 1:7 *Ersättning för viltskador m.m.* för 2014. Den sammanlagda ersättningen som har beviljats av länsstyrelserna för skador orsakade av stora rovdjur på tamdjur och hundar uppgick till 1,2 miljoner kronor för 2014. Av dessa avsåg 10 procent skador orsakade av björn, 20 procent skador av lodjur och 70 procent skador av varg. Kalmar och Västra Götaland är de län som har högst utbetalningar för skadeförebyggande åtgärder och ersättning för uppkomna skador.

Rovdjur

Under hösten 2013 hanterade riksdagen regeringens proposition 2012/13:191 En hållbar rovdjurspolitik. Politiken innebär att övergripande och långsiktiga mål för rovdjurspolitiken har fastställts. Målen innebär att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurskällning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

Vidare beslutades om ökad delegering till länsstyrelserna av beslut om skydds jakt samt i vissa situationer även av licensjakt. Målet för toleransnivån för skador på ren orsakade av stora rovdjur fastställdes till maximalt 10 procent,

räknat på den aktuella samebyns faktiska antal renar.

När det gäller jakt efter varg har Naturvårdsverket preciserat referensvärdet till 270 individer. Vintern 2015 var antalet vargar i Sverige ca 415 individer (inkl. med Norge gränsöverskridande vargar). Under licensjakten efter varg 2015 föll det totalt 44 vargar.

Naturvårdsverket delegerade rätten att fatta beslut om licensjakt efter varg till länsstyrelserna i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet där åtta län ingår. Delegeringen gäller fr.o.m. den 30 oktober 2014 t.o.m. den 15 februari 2017.

Säljakt

År 2009 införde EU ett import- och försäljningsförbud av sälprodukter inom EU. Eftersom Sverige hade skydds jakt på säl fick Sverige ett undantag som motiverades av att det inte var förenligt med en hållbar förvaltning av marina resurser att inte ta hand om det skjutna djuret. År 2011 inleddes en tvist i WTO mot importförbudet vilket ledde till att Sveriges undantag ifrågasattes av WTO och EU-kommissionen. Sverige var mycket aktiv i att försvara undantaget.

Analys och slutsatser

Genom älgförvaltningsgrupper och viltförvaltningsdelegationer har en modell för samförvaltning skapats som möjliggör bl.a. dialog mellan berörda aktörer i viltförvaltningen. It-plattformen startade i samband med älgjakten hösten 2013 och är ett stöd för förvaltande myndigheter och organisationer i den adaptiva förvaltningen. Här återstår dock en del frågor av juridisk och teknisk karaktär. Länsstyrelserna bygger upp en samordnad förvaltning av både verksamhet och det samlade it-stödet.

Vildsvinsstammens fortsatta spridning visar att ett fortsatt högt jakttryck är viktigt för att stoppa stammens snabba ökning.

Antalet trafikolyckor där vilt har varit inblandat har ökat under flera år, dock har en viss minskning av antalet olyckor skett under 2014. Samhällets kostnader för viltolyckor överstiger tre miljarder kronor årligen. Samtidigt har en effektiv eftersöksorganisation utvecklats så att eftersök kan ske snabbt och kostnadseffektivt. En sådan utveckling bidrar till att stärka djurskyddet vid eftersök av trafikskadat vilt.

2.5.7 Resultat den gemensamma fiskeripolitiken och fiskerinäringen

Ett hållbart fiske

Resultatindikatorer

Följande indikatorer har använts för att bedöma måluppfyllelsen:

- Biologisk status för fiskbestånd.
- Antal bestånd under förvaltningsplaner.
- Svenska yrkesfiskets förädlingsvärde.
- Överskridande av fiskekvoter och kvotutnyttjande.

Resultat

Fiskeripolitiska insatser

I Europeiska kommissionens årliga policymeddelande om fiskemöjligheter (TAC:er och kvoter) redovisas situationen för EU:s gemensamma fiskbestånd. Fiskemöjligheter ska fastställas i enlighet med artikel 2(2) i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 om den gemensamma fiskeripolitiken utifrån målsättningen att skördade arter återställs till och bevaras över nivåer som säkerställer en maximal hållbar avkastning. Fiskemöjligheterna för 2015 är kommissionens första förslag under den nya gemensamma fiskeripolitiken. Andelen bestånd som är inom biologiskt säkra gränser har ökat över tid från 29 procent, 2003 till 55 procent, 2015 och andelen bestånd som bedöms vara överutnyttjade har minskat från 94 procent, 2005 till 48 procent, 2015. Det finns även ett antal bestånd vars tillstånd är okänt på grund av otillräckligt dataunderlag. Den sistnämnda andelen har varierat från 35 till 50 procent de senaste åren och ligger på ca 45 procent för 2015. Framsteg har gjorts när det gäller antalet bestånd för vilka det finns kvantitativa rekommendationer, vilka har ökat från 59 år 2003 till 72 år 2015.

Liksom tidigare år har kvoter fastställts för de för Sverige viktiga fiskerna i Östersjön och Västerhavet. I och med att landningsskyldigheten trädde i kraft den 1 januari 2015 för samtliga kvoterade arter (förutom rödspätta där landningsskyldigheten först träder ikraft 2017) i Östersjön inkluderar fiskemöjligheten även utkast. För torsken i Östersjön har Internationella havsforskningsrådet (ICES) visat på en osäkerhet kring beståndsuppskattningen varför

ICES föreslog en minskning av kvoten enligt försiktighetsansatsen i den gemensamma fiskeripolitiken. För det östra torskbeståndet minskade därför kvoten för 2015, liksom för det västra torskbeståndet där fisketrycket inte hade sänkts i tillräcklig grad. För det östra torskbeståndet bedöms utvecklingen vad gäller tillväxten som oroande, eftersom endast en mindre del av beståndet är större än minsta bevarandestorlek. I kombination med den påverkan som de förändrade miljöförhållandena i Östersjön har, inte minst för rekrytering, föreligger behov både av förändrade fiskeriförvaltningsstrategier och miljöåtgärder för att vända utvecklingen. Beståndssituationen för vild lax i Östersjön är oroande, eftersom flera bestånd inte når förvaltningsmålen, även om utvecklingen går åt rätt håll. Den totala kvoten för lax i Östersjön har sänkts de senaste tre åren och minskade ytterligare inför 2015. För sillbeståndet visar den vetenskapliga rådgivningen fortsatt på en stabil trend och kvoten ökades därför för 2015. Skarp-sillbeståndet är något svagare och därför beslutades en minskning av TAC för 2015 i enlighet med ICES rådgivning. Numera fiskas fem av åtta bestånd i Östersjön enligt principen om maximalt hållbart uttag (MSY). Det europeiska ålbeståndet är, trots genomförda åtgärder, fortfarande hotat enligt den vetenskapliga rådgivningen.

I Västerhavet (Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön) är de för Sverige viktigaste bestånden torsk, kolja, sill, makrill, räka, havskräfta, tobis och blåvitling. För de flesta bestånd där det finns vetenskaplig rådgivning fastställdes TAC-nivåer för 2015 i linje med MSY. För vissa bestånd där vetenskapliga uppgifter saknas (datasvaga bestånd) upprepades besluten om att dessa bestånd minskas eller behålls på oförändrade nivåer. De bestånd som avses är bestånd som enligt kommissionen är av låg ekonomisk betydelse, tas som bifångst eller där kvotutnyttjandet är lågt. Rådets beslut i december innebar att samtliga förvaltningsplaner följdes. Torsk-kvoten i Kattegatt fastställdes återigen som en bifångstkvot på samma nivå som för 2014 eftersom data inte visar på några förändringar av beståndssituationen. I tillägg till detta enades Sverige och Danmark om att tillsätta en teknisk arbetsgrupp som ska ta fram en rekommendation i syfte att minska utkastet och fiskeridödligheten för torsk i Kattegatt. Fisket efter djuphavsarter har de senaste åren utvecklats snabbt och fisketrycket

har varit högt. Eftersom djuphavsarterna är av känslig natur och endast klarar ett lågt fisketryck samt att det inte finns någon enhetlig förvaltning av dessa arter, fastställdes en TAC till noll ton för djuphavshajar och halverades för fläckpagellen.

Utöver de årliga besluten har EU-arbetet präglats av genomförandet av den nya gemensamma fiskeripolitiken som trädde i kraft den 1 januari 2014. Den nya politiken ska säkerställa att fiske- och vattenbruksverksamheterna är miljömässigt hållbara på lång sikt och förvaltas på ett sätt som är förenligt med målen om att uppnå nytta i ekonomiskt, socialt och sysselsättningshänseende samt att bidra till att trygga livsmedelsförsörjningen. Ett flertal nya komponenter har inkluderats i den gemensamma fiskeripolitiken såsom en flerårig ekosystembaserad förvaltning, målsättningen om beståndstorlek över den som ger maximal hållbar avkastning (MSY), skyldighet att senast 2019 landa alla fångster av arter som omfattas av fångstbegränsningar (landningsskyldighet) och att fiskeripolitiken ska vara förenlig med miljölagstiftningen, särskilt med målet att uppnå god miljöstatus i enlighet med EU:s havsmiljödirektiv. En gemensam arbetsgrupp (task force) bestående av Europaparlamentet, kommissionen och rådet bildades under 2014 för att bereda väg för den rättsliga processen med införandet av fleråriga förvaltningsplaner. Den gemensamma arbetsgruppen presenterade sin slutrapport i april 2014 och kommissionen kunde därefter presentera ett förslag till en flerårig förvaltningsplan för bestånden av torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön. Rådet enades den 20 april 2015 om en allmän inriktning och den 27 april antog Europaparlamentet ett betänkande. Förhandlingar kommer att inledas mellan institutionerna i början av juni 2015. Kommissionen lämnade under 2011 ett förslag till en flerårig förvaltningsplan för lax i Östersjön som bl.a. innehåller skyldighet hos medlemsländerna att genomföra bevarande åtgärder i sina kustvatten och i älvarna. Under 2013, 2014 och 2015 har kommissionens förslag dock inte behandlats utan kommer sannolikt först att behandlas efter det att vissa principiella frågor lösts ut i samband med behandlingen av den fleråriga förvaltningsplanen för Östersjön. För att skapa förutsättningar för ett långsiktigt hållbart laxfiske har Sverige infört nationella regleringar i väntan på att den fleråriga

förvaltningsplanen ska kunna beslutas och träda i kraft. Syftet med regleringarna är att fiske efter naturproducerad lax ska ske i närheten av eller i laxälvarna så att en anpassning görs till fisket och fångsternas storlek samt till varje bestånd status och förutsättningar. Torneälva är en av världens mest produktiva laxälvar, varför det har utarbetats en gränsöversenskommelse mellan Sverige och Finland för det fiske som sker där. Gränsöversenskommelsen inkluderar en fiskestadga med regler som Sverige och Finland förhandlar om årligen. Förslagen till fiskebestämmelser för 2015 innebär en ändring av kap. 2 i förordningen (1994:1716). Inom den reformerade gemensamma fiskeripolitiken ges också möjlighet till en regionaliserad process i syfte att anpassa regler för fisket till förutsättningar i olika regioner. Under 2014 har ett arbete bedrivits inom de regionala grupperna Baltfish (förvaltningsområde Östersjön) och Scheveningen (förvaltningsområde Västerhavet) kring främst landningsskyldigheten. Baltfish har även arbetat med förslaget till en flerårig förvaltningsplan Östersjön. Båda de regionala grupperna har också enats om arbetsprocesser för att hantera fiskeregleringar i skyddade områden inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken.

Den reformerade gemensamma fiskeripolitiken inbegriper också en ny förordning om den gemensamma marknaden för fiskeri- och vattenbruksprodukter, (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013) och en ny förordning om havs- och fiskerifonden (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 508/2014). (Se vidare avsnittet om Havs- och fiskeriprogrammet.)

EU och Norge undertecknade den 24 oktober 2013 ett nytt avtal för Skagerrak, som ger Sverige, Danmark och Norge fortsatt tillträde att fiska i varandras vatten. Inom ramen för det nya avtalet finns möjlighet att fatta beslut om gemensamma förvaltningsregler. Under 2014 har en arbetsgrupp inrättats för att behandla vissa frågor under Skagerrakavtalet såsom att minska utkastet och utreda hantering av gränsöverskridande fiske.

I samband med införandet av landningsskyldigheten fick Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag under 2014 att utveckla metoderna för ett selektivt fiske. En projektplan togs fram för 2014–2017, innehållande ett flertal prioriteringar och förslag till samverkan med näringen. Ett samarbete startade med Statens lantbruksuniver-

sitet (SLU Aqua) som fick i uppgift att samråda med näringen om lämpliga projekt. I de fall där selektiviteten kan vidareutvecklas ytterligare har verksamheten 2014 bidragit till att stimulera diskussion och samverkan i frågorna. Medel har bl.a. gått till att utveckla selektiviteten i fiskena efter räka och havskräfta samt även till utveckling av skonsamma redskap i lax- och torskfisket.

Överkapacitet i fiskeflottan, såväl i EU som globalt, bedöms vara en av de viktigaste orsakerna till bristande måluppfyllelse av den gemensamma fiskeripolitiken. I det svenska pelagiska fisket har ett system med överförbara fiskerättigheter funnits under ett antal år. Havs- och vattenmyndigheten, i samråd med Jordbruksverket, fick under 2014 i uppdrag att bedöma effekterna av systemet. Analysen inkluderar effekterna på kapacitetsreduktion, lönsamhet, småskaligt kustnära fiske samt olika regioners utveckling. I rapporten framkommer det att införandet av överlåtbara fiskerättigheter inom det pelagiska systemet har lett till en strukturuomvandling i det pelagiska fisket. Flottkapaciteten har minskat med en ökad lönsamhet som följd för de största fartygen. De effekter som har redovisats i det pelagiska systemet efter införandet av överlåtbara fiskerättigheter bedöms ligga i linje med målen för införandet av systemet.

I samband med framtagandet av havs- och fiskeriprogrammet (2014–2020) har en för analys genomförts under 2014 av balansen i det svenska fisket mellan tillgängliga resurser och fiskeflottans kapacitet. Analysen visar att det råder en obalans i form av överetablering i förhållande till tillgängliga fiskemöjligheter för de större fartygen inom räk-, torsk- och kräftfisket.

De totala fångsterna (landad vikt) i svenskt fiske har, från att ha legat på över 200 000 ton 2008, gradvis sjunkit till 166 000 ton 2014. Värdet för den landade vikten 2014 var drygt 1 miljard kronor. På senare år har den landade mängden fångst minskat stadigt genom minskade kvoter. Under 2008–2014 har den landade vikten sjunkit med 22 procent och värdet har minskat med 9 procent. Att värdet inte har fallit lika mycket i förhållande till den landade vikten kan förklaras med att ett flertal arter har ökat i pris, framförallt i det pelagiska fisket men även räka och kräfta har stigit i pris. Efter 2013 har dock priset på räka fallit drastiskt. Priset på torsk har gått ned kraftigt, vilket har påverkat det småskaliga fisket negativt där det utgör en stor del av

det totala landningsvärdet. Under 2014 har den landade kvantiteten torsk fortsatt att minska från den redan låga nivån 2013. För den svenska fiskeflottan har förädlingsvärdet ökat totalt från 2008 till 2013 med drygt 15 procent. En kraftig ökning skedde från 2013 till 2014, mätt i värdet av miljoner kronor och i förhållande till antalet anställda. Den kraftiga ökningen anses främst bero på förändringarna i det pelagiska systemet. Utvecklingen av lönsamheten skiljer sig dock markant åt mellan olika typer av fisken och för olika storlekar på fartyg. Det småskaliga fisket, fartyg under 12 meter med passiva redskap, har låga förädlingsvärden och utgör endast 3 procent av den totalt landade vikten. De stora fartygen, över 24 meter med aktiva redskap (t.ex. trål) uppvisade höga och ökande förädlingsvärden under 2012–2013. Dessa värden minskade något för 2014.

Fiskerikontroll

Havs- och vattenmyndigheten har det övergripande ansvaret för svenskt genomförande av EU:s fiskerikontroll i Sverige. Fiskerikontrollen omfattar kvotuppföljning och fisketid (effort), dokumentkontroll, landningskontroll, transportkontroll och beslut om fiskestopp såväl som kontroll att regelverket följs. Den sjögående kontrollen som bedrivs av Kustbevakningen och den satellitbaserade kontrollen ger tillsammans information om fartygsaktiviteter i relation till fiskebestämmelser (tekniska regleringar), medan kontroll i hamnar avser landningskontroll, fångsternas artsammansättning och handelsstandarder. Till detta kommer kontroll av transportdokument vid förflyttning av fisk mer än 20 km från landningsplats samt kontroll av hygien som Livsmedelsverket genomför. Samarbete sker också med Tullverket, Transportstyrelsen, Polisen och länsstyrelserna. Fiskerikontrollen genomförs även i samverkan med andra EU-medlemsländer i form av gemensamma kontrollinsatser i vissa havsområden, sk. Joint Deployment Plans (JDP). Under 2014 har Havs- och vattenmyndigheten samordnat insatser inom ramen för JDP under totalt 16 veckor, varav 8 veckor i Östersjön och 8 veckor i Kattegatt, Skagerrak och Nordsjön.

Under 2014 har Havs- och vattenmyndigheten fortsatt arbetet med att utveckla och anpassa fiskerikontrollen till de krav som EU ställer i kontrollförordningen, rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett

kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken följs, och förordningen Illegal, Unreported, Unregulated Fisheries (IUU), rådets förordning (EG) nr 1005/2008 om upprättande av ett gemenskapssystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske. Arbetet med att utveckla och fördjupa verksamhets- och itstödet har fortsatt under 2014. Den nya modellen av fartygsövervakningssystem (Vessel Monitoring System) som installerades på svenska fartyg under 2013 har under 2014 medfört förbättrade rutiner för enklare och effektivare övervakning av fartyg som befinner sig i geografiskt betydelsefulla områden såsom hamn- och fiskeförbudsområden.

I enlighet med regeringen proposition (2013/14:184) Ändringar i fiskelagen har sanktionsavgiftssystemet skärpts i och med en höjd beloppsgräns och en straffbestämmelse som kopplas till överträdelse av landningsskyldigheten införts i fiskelagen (1993:787). I Ds 2015:15 föreslås ändringar i lagen (1994:1709) om att andra aktörer än yrkesfiskare på fiskets område ska kunna påföras sanktionsavgifter.

Svenskt fiske hade under 2014 tillgång till 56 kvoter. De fiskemöjligheter som tilldelades Sverige i form av kvoter uppgick till 221 421 ton samt 29 857 laxar. Under 2014 stoppades fisket på sex kvoter efter att de svenska kvoterna var uppfiskade. Kvotutnyttjandet under året har varit högt, vilket ligger i linje med målet att inga kvoter ska överskridas samtidigt som de ska nyttjas fullt ut. Under 2014 genomfördes totalt 108 kvotbyten med andra länder, vilket innebär att antalet synes ligga relativt stabilt jämfört med både 2012 (104) och 2013 (118). Kvotbyten sker dels för att täcka mindre överskridanden (av Sverige eller andra länder), dels för att skapa bättre fiskemöjligheter under året. Vissa byten sker också för att omfördela kvot mellan områden och därigenom kunna koncentrera fisket till färre områden. Det fortsatta höga antalet byten jämfört med tidigare år beror på att fartyg inom det pelagiska systemet med individuella fiskerättigheter genomfört ett stort antal individuella byten.

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att fiskets följsamhet mot rapporteringskraven, en effektiv dokumentation samt snabb och korrekt datalagging av uppgifterna, är viktiga orsaker till att kvoterna har kunnat hållas.

En del av målen för landningskontroll är EU-reglerade, andra är framtagna av Havs- och vattenmyndigheten och återfinns i tillsynsplanen för fiskerikontroll. Under 2014 uppnåddes inget av målen inom ramen för landningskontrollen, förutom när det gäller transportkontroll. De identifierade målen är antalet kontroller och kontrollerad kvantitet. Anledningarna till den dåliga måluppfyllelsen beror på färre landningar (torsk/Östersjön), bifångst som är svårt att beräkna, samt resurskrävande insatser på grund av få fartyg (pelagiskt fiske/Västerhavet). Externa faktorer som exempelvis Rysslands importstopp av fiskeprodukter, medförde att Finland landade sin fångst i Sverige, vilket bidrog till ytterligare börda på existerande resurser. I Kustbevakningens årsredovisning står att antalet brottsanmälningar inom fisket är relativt få och på nationell nivå visar trenden på en minskning. Merparten av de överträdelser som har identifierats till sjöss kan hänföras till fritidsfisket. Inom ramen för handelskontrollen har Havs- och vattenmyndigheten under 2014 arbetat vidare med att förbättra informationen till förstahandsmottagare och om förbudet mot att sälja fritidsfiskad fångst. Enligt det internationella havsforskningsrådet, ICES, förekommer utkast av mindre räka i Skagerrak. I syfte att förbättra kontrollen fick därför Havs- och vattenmyndigheten och Kustbevakningen i uppdrag 2014 att ta fram en kontrollstrategi för det svenska räkfisket. Kontrollstrategin innehåller ett flertal åtgärder för att utveckla inspektionsrutiner och rapportering samt en fördjupad dialog mellan myndigheter och med näringen, vilka successivt genomförs.

Fiskeriprogrammet/Havs- och fiskeriprogrammet

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet för målet för fiskeriprogrammet 2007–2013 används följande indikator:

- Budgetutnyttjande.

Resultatindikatorn var inte aktuell för Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 under 2014, då programmet fortfarande var under utarbetande.

Resultat

Fiskeriprogrammet (2007–2013)

År 2014 var sista året då beslut om stöd kunde fattas inom det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige 2007–2013 (fiskeriprogrammet). Programmet började genomföras under våren 2008 och under perioden 2007–2014 har ca 481 miljoner kronor beviljats i EU-medel från den Europeiska fiskerifonden (EFF). Den svenska offentliga medfinansieringen uppgår till ca 443,5 miljoner kronor varav ca 213 miljoner kronor kommer från statliga anslag och ca 230 miljoner kronor utgör övrig offentlig finansiering. Andelen beviljade stöd motsvarar 98 procent av den totala programbudgeten för programperioden. Sett till det totala budgetutnyttjandet bedöms programmet därmed vara uppfyllt. Budgetutnyttjandet varierar dock mellan de fem prioriterade områdena. Tabell 2.26 visar läget vid utgången av 2014.

Även om andel beviljade medel är hög har utbetalningen av medlen under programperioden inte alltid skett inom en önskvärd tidsram. Under 2014 har Sverige inte levt upp till utbetalningsmålet, vilket lett till ett s.k. automatiskt återtag, där Europeiska kommissionen återtar den del av ett budgetåtagande som inte tagits i anspråk senast den 31 december det andra året efter det att budgetåtagandet ingicks. Återtaget uppgick till ca 244 000 kronor under 2014, vilket resulterar i att den totala tillgängliga EFF-ramen minskar med samma belopp.

Tabell 2.26 Översikt på totalt beviljade medel (EU och svensk medfinansiering) 2012–2014 samt ackumulerade siffror för sexårsperioden fördelat på prioriterat område (PO)

Tusental kronor

Prioriterat område (PO)	Budget 2007–2013	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2007– 2014	Målvärde 100 % (dvs. 7/7 år)
PO 1; Åtgärder för anpassning av gemenskapens fiskeflotta	194 993	111	3 593	-365	192 210	99
PO 2; Vattenbruk, inlandsfiske, beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter	196 793	41 680	17 674	28 838	191 222	97
PO 3; Åtgärder av gemensamt intresse	362 388	46 027	40 107	13 559	358 324	99
PO 4; Hållbar utveckling av fiskeområden	139 595	37 457	55 023	7 820	135 078	97
PO 5; Tekniskt stöd	49 198	4 580	15 257	3460	47 994	98
Summa	942 967	129 855	131 654	53 312	924 828	98

Källa: Statens jordbruksverk.

Partnerskapsöverenskommelsen

Europeiska kommissionen beslutade i oktober 2014 om den partnerskapsöverenskommelse som Sverige utarbetat för programperioden 2014–2020. Partnerskapsöverenskommelsen är en övergripande strategi för de fyra Europeiska struktur- och investeringsfonderna: Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden. Partnerskapsöverenskommelsen har som främsta syfte att bidra till att uppnå EU 2020-målen och stärka EU:s och Sveriges konkurrenskraft. Överenskommelsen syftar även till att främja synergier och undvika överlappning mellan fonderna och arbetet med fonderna ska i ökad grad kopplas till andra instrument på EU-nivå och nationell nivå.

Tillväxtverket, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige och Statens jordbruksverk har på den tidigare regeringens uppdrag i december 2013 även inlett ett fördjupat samarbete inom ramen för en s.k. fondsamordningsgrupp. I april 2015 redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) gruppens arbete under 2014. Arbetet har hittills fokuserat på insatser kopplade till starten av fondprogrammen. Bland annat har myndigheterna samarbetat kring en gemensam tolkning av EU-regelverket och kring de egna föreskrifterna m.m. Kommunikation, horisontella kriterier, regionala samverkansprocesser och förenkling är andra områden som har varit föremål för samarbete.

Havs- och fiskeriprogrammet

Förberedelserna inför budgetperioden 2014–2020 har gått framåt under 2014 efter det att Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 508/2014 om Europeiska havs- och fiskerifonden trädde i kraft under maj 2014. Regeringen överlämnade ett förslag till havs- och fiskeriprogram till Europeiska kommissionen den 1 april 2015. Regeringens förslag innebär, i likhet med fiskeriprogrammet för perioden 2007–2013, att programmet ska finansiera åtgärder som kan främja såväl långsiktigt hållbara fiskbestånd som ökad konkurrenskraft för företag med koppling till fiske- och vattenbrukssektorn. Förslaget har direkta kopplingar till genomförandet av EU:s nya gemensamma fiskeripolitik och inkluderar därmed finansiering av åtgärder som exempelvis underlättar det successiva införandet av landningsskyldigheten.

Det nya programmet kommer dock, i enlighet med förordningen för Havs- och fiskerifonden (fondförordningen), att ha ett bredare tillämpningsområde än det tidigare programmet. Programmet kommer att bidra till genomförandet av vissa av EU:s miljödirektiv, däribland havsmiljödirektivet. Utöver detta kommer programmet att finansiera åtgärder som bidrar till målen inom den integrerade havspolitikken samt till genomförandet av vetenskaplig datainsamling och fiskerikontroll. Detta innebär ett bredare och mer strategiskt angreppssätt vad avser havsmiljön och dess resurser. Genomförandet av programmet kommer särskilt att beakta behoven hos det kustnära och småskaliga fisket.

Reglerna i fondförordningen i kombination med övrigt EU-regelverk har ställt krav på att vissa åtgärder inom havs- och fiskeriprogrammet skulle öppna före alla andra innan slutet av 2014 och därmed innan själva programmet har börjat. Därför har följande fyra åtgärder inom programmet varit öppna för ansökningar sedan oktober 2014:

- Datainsamling.
- Kontroll och tillsyn.
- Produktions- och saluföringsplaner.
- Förberedande stöd för lokalt ledd utveckling.

Vattenbruk, fritidsfiske och fisketurism

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet för målet används följande indikatorer:

- Produktion i vattenbruk.
- Försäljningsvärde för vattenbruksprodukter.
- Antal odlingar.
- Antal sysselsatta i vattenbruk.

Resultat

Vattenbruk

Den svenska vattenbruksnäringen är geografiskt spridd över så gott som hela landet och består av flera olika delsektorer med olika odlingsarter och olika marknader. Fiskodlingar finns idag i ungefär hundra kommuner. Vattenbruket producerar fisk, kräftdjur och blötdjur (musslor etc.) för

direkt försäljning till konsument och till vidareförädling. Dessutom produceras sättfisk och sättkräftor för att förbättra fritidsfiskets möjligheter att expandera, samt för att återuppbygga hotade bestånd och som kompensationsutsättning i av vattenkraften uppbyggda vattendrag.

Mellan åren 1990 och 2008 har den svenska produktionen av matfisk varit relativt stabil runt 5 000–6 000 ton/år, men har sedan 2008 ökat till ca 12 500 ton hel färskvikt 2012. Under 2013 minskade volymen något från denna toppnotering. Produktionen av musslor har historiskt varierat från 0–2 500 ton/år och låg 2013 på ca 1 700 ton. Sättfiskproduktionen är relativt stabil och var 2013 strax över 1 000 ton. Den rapporterade kräftproduktionen, både av kräftor för konsumtion och för utsättning är liten, de fem senaste åren har produktionen av matkräftor legat mellan 1–2 ton och sättkräftproduktionen på 0–1 ton. Ungefär 2,7 miljoner lax- och öringungar sattes ut i kompensations syfte under 2013.

Majoriteten av den matfisk som produceras består av regnbågslax, vilken står för 84 procent av den totala matfiskproduktionen. Näst största art är rödingen, som står för knappa 15 procent av matfiskproduktionen. Även inom sättfiskodling är regnbåge den vanligaste odlingsarten.

Andra vanliga sättfiskarter är öring och röding. Den vanligaste odlingsformen för matfisk i Sverige är öppna nätkassar, och majoriteten av matfiskproduktionen sker i Norrland (inland och kust). Sättfisk odlas vanligen i dammar eller bassänger. Musslor odlas på långlina eller nät från flytbojar i ytan på västkusten.

Matfiskproduktionen fortsätter att öka i värde trots en något minskad produktionsvolym under 2013. Emellertid fortsätter antalet odlingar att minska. Trots denna minskning har antalet personer sysselsatta i vattenbruket ökat, så har även andelen kvinnor. Andelen kvinnor sysselsatta i svenskt vattenbruk har ökat men andelen ligger konstant.

Tabell 2.27 Produktion, försäljningsvärde, antalet odlingar och antalet sysselsatta i vattenbruk (matkräftor och blötdjur ingår i matfisk och sättkräftor ingår i sättfisk)

	2013	2012	2011	2010	2009
Produktion (ton)					
- Matfisk	13 366	13 757	13 441	10 643	9 352
- Sättfisk	1 016	1 047	1 047	1 078	994
Försäljningsvärde (mnkr, löp)					
- Matfisk	357,4	340,0	327,5	253,7	211,6
- Sättfisk	78,2	82,7	76,9	79,7	68,1
Antal odlingar ¹					
- Matfisk	118	122	126	141	154
- Sättfisk	123	132	150	152	141
Antal sysselsatta					
- Kvinnor	66	53	49	43	57
- Män	354	317	343	356	367

¹ Odlingar med kombinationsverksamhet kan ingå i båda kategorierna.

Källa Statistiska centralbyrån.

Under de senaste åren har ett flertal initiativ och åtgärder vidtagits för att stärka samordningen av vattenbrukets utveckling i Sverige. Förutom en gemensam myndighetsingång på Jordbruksverket har en nationell vattenbruksstrategi tagits fram Svenskt vattenbruk – en grön näring på blå åkrar, strategi 2012–2020 i samarbete med bransch, forskare, intresseorganisationer och myndigheter. Strategin har konkretiserats i en handlingsplan som blev klar våren 2015, Handlingsplan för utveckling av svenskt vattenbruk – konkretisering av strategi 2012–2020. Handlingsplanen är inte kopplad till någon särskild ekonomisk satsning, utan åtgärderna finansieras på annat sätt. Exempelvis kan det svenska havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 finansiera vissa åtgärder. Exempel på åtgärder i handlingsplanen är; utveckling av miljö- och klimatsmarta produkter, näringslivsutveckling, marknadsåtgärder, utveckla avel och sättfiskproduktion för svenskt vattenbruk, utveckling av för Sverige nya produktionsformer, samordning av forskning och utveckling samt regional och lokal vattenbruksplanering. Under 2017 planeras en halvtidsrapport av arbetet inom handlingsplanen för att identifiera vilka åtgärder och delåtgärder som behöver ytterligare insatser för att kunna genomföras. Utvärdering och slutrapportering ska ske 2021 och redovisas av Jordbruksverket.

Sverige har under 2015 även tagit fram en flerårig nationell strategisk plan för vattenbruket i Sverige för perioden 2014–2020, den är även samstämd med åtgärder i den nationella handlingsplanen. Den fleråriga nationella strategiska planen för vattenbruket i Sverige 2014–2020 är

samstämd med åtgärderna i det svenska havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020. Det har varit ett av de särskilda förhandsvillkoren i bilaga IV till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 508/2014 av den 15 maj 2014 om Europeiska havs- och fiskerifonden och om upphävande av nr 1198/2006 och (EG) nr 791/2007 och Europaparlamentets och rådets förordning nr 1255/2011 och varit en förutsättning för kommissionens godkännande av det svenska havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020. I planen finns förslag på mål för hur svenskt vattenbruk ska utvecklas perioden 2014–2020. Vidare redogörs i planen för nationell situation, styrning, finansieringsinstrument, mål för arbetet framåt samt bästa odlingspraxis. För flertalet åtgärder som krävs för att uppnå de mål som anges i planen finns det möjligheter att söka stöd i havs och fiskeriprogrammet.

Havs- och vattenmyndigheten samt SMHI har under året lagt ut information på myndighetens webbplats och levererat en kunskapssammanställning över befintliga metoder och modeller som beskriver vattenbrukets näringsämnesbelastning och dess effekter. Vidare har Havs- och vattenmyndigheten initierat ett arbete med att konsekvens bedöma upphävandet av Naturvårdsverkets allmänna råd 93:10 Fiskodling, planering, tillstånd och tillsyn. Syftet med detta arbete är att få till en mer enhetlig bedömning samt hjälpa länsstyrelser och kommuner i sin planering.

Fritidsfiske och företagande inom fisketurism

Havs- och vattenmyndigheten har under 2014 publicerat svenskt officiell statistik för fritidsfiske.

Under 2013 fritidsfiskade 1,6 miljoner personer i åldern 16–80 år varav 1,2 miljoner män och 0,4 miljoner kvinnor. Även tidigare studier har pekat på över en miljon utövare per år, men då i åldersgruppen 16–74 år¹. Det sammanlagda antalet fiskedagar var 13,3 miljoner dagar varav 9,2 miljoner fiskedagar i sjöar och vattendrag och 4 miljoner fiskedagar utmed kusterna och i havet.

Den sammanlagda behållna fångsten uppskattas till 16 000 ton varav 9 000 ton fångats i

sjöar och vattendrag och 7 000 ton utmed kusterna och i havet.

De fångstmässigt viktigaste arterna för fiske i sötvattensområdet var abborre, gädda, öring, sötvattenskräftor och gös. De fångstmässigt viktigaste arterna för fiske i havet var abborre, gädda, makrill, öring och sill/strömming.

Fritidsfiskets sammantagna utgifter under 2013 var 5,8 miljarder kronor. År 2007 skriver Fiskeriverket i rapporten ”Fritidsfiske och fritidsfiskebaserad verksamhet” att den totala omsättningen var 2,1 miljarder kronor för 1 310 företag. De samlade utgifterna för 2006 uppgick till 1,7 miljarder kronor².

Med fritidsfisket avses allt fiske som inte sker med stöd av fiskelicens eller personlig fiskelicens dvs. licensierat yrkesfiske³.

Sverige är en populär fiskedestination även för utländska turister kan konstateras i Tillväxtverkets nationella gränsundersökning, IBIS. Antalet svarande turister som uppger att de har fiskat under besöket i Sverige uppgår årligen till ca 800 000. Omsättning och sysselsättning i det fisketuristiska företagandet är svårare att kvantifiera. Mycket p.g.a. att näringen är diversifierad och därför saknar en enhetlig verksamhetskod (SNI) hos SCB. Jordbruksverket har inom ramen för sitt främjandeuppdrag på fritidsfiskets och fisketurismens område och mot bakgrund av de mål som har fastslagits i den nationella strategin ”Svenskt fritidsfiske och fisketurism 2020” inlett en studie för att förbättra kunskapen på detta område. Resultat kommer att presenteras under 2016.

I syfte att underlätta för allmänheten att ta reda på gällande regler för fritidsfisket i havet och i de fem stora sjöarna har Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med länsstyrelserna under 2014 startat webbsidan svenskafiske-regler.se. På webbsidan har fiskförvaltningens geografier digitaliserats och fiskebestämmelser kopplats till enskilda geografier, från större havs- och vattenområden ner till enskilda fredningsområden och naturreservat. Informationen är publicerad på länsstyrelsernas webb. Svenskafiskeregler.se bidrar till målet att skapa ett lång-

¹ Statistiska centralbyrån, 2014. Fritidsfisket i Sverige 2013. Rapportnummer JO 57 SM 1401.

² Fiskeriverkets rapport Fritidsfiske och fritidsbaserad verksamhet från 2007.

³ JO 57 SM 1401.

siktigt hållbart fiske samt tillgänglighetsmål inom friluftslivpolitiken.

Den 5 april 2013 presenterade Havs- och vattenmyndigheten, tillsammans med Jordbruksverket, en strategi för svenskt fritidsfiske och fisketurism t.o.m. 2020. Strategin har tagits fram i samråd med andra berörda myndigheter, intresseorganisationer och branscher. Jordbruksverket har kartlagt hur myndigheter och intresseorganisationer på fritidsfiskets och fisketurismens område arbetar och på vilket sätt detta arbete bidrar till uppfyllnad av de centrala målen i strategin ”svenskt fritidsfiske och fisketurism 2020”. Kartläggningen kommer ligga till grund för en serie av årsrapporter (2014–2020) i vilka Jordbruksverket ska presentera hur utvecklingen fortskrider. Årsrapporterna varav den första publicerades under våren 2015 och heter Svenskt fritidsfiske och fisketurism 2020 så utvecklar vi svenskt fritidsfiske och fisketurism Årsrapport 2014, kommer på ett sätt tydliggöra vilka behov och utmaningar som finns att möta fritidsfiskets och fisketurismens område. Exempel på fokusområden som tagits fram i årsrapporten för 2014 handlar om utövande samt tillgänglighet och utgör två centrala målområden i den nationella strategin för fritidsfiskets och fisketurismens utveckling. Årsrapporten visar hur myndigheterna och organisationer arbetar tillsammans för att utveckla svenskt fritidsfiske och fisketurism.

Analys och slutsatser den gemensamma fiskeripolitiken och fiskerinäringen

Utvecklingen visar att antalet bestånd inom biologiskt säkra gränser ökar. För torsken i Östersjön är utvecklingen emellertid fortfarande oroande, vilket innebär att kvoter måste anpassas till dessa förhållanden, liksom fortsatta förvaltningsåtgärder för att förbättra förutsättningarna för torskens beståndsutveckling. Genomförandet av EU:s reformerade gemensamma fiskeripolitik skapar förutsättningar för att nå målen om ett hållbart fiske framöver. Det innebär att ett omfattande arbete med genomförandet av den reformerade gemensamma fiskeripolitiken kommer att krävas under kommande år avseende bl.a. förvaltningsplaner samt fastställande av kvoter och TAC till rimliga nivåer. Utformningen av fiskeripolitiken och beståndsförvaltningen är av betydande vikt för att miljö kvalitetsmålen samt målet om god miljöstatus enligt EU:s havsmiljödirektiv ska kunna nås. Effek-

terna på måluppfyllelsen redovisas under utgiftsområde 20, Allmän miljö- och naturvård. Den nya fiskeripolitiken innebär en utveckling mot ett mer hållbart fiske, inte bara ur biologisk synpunkt men också ur ett näringslivsperspektiv. Den flexibilitet inom fisket som uppstod genom införandet av det pelagiska systemet anses vara en av förklaringarna till en ökad lönsamhet hos de stora fiskföretagen. Fortsatta insatser inom ramen för kontrollen kommer att behövas, särskilt vad gäller rapporteringsrutiner, övervakning och it-system som ska anpassas till de krav som införandet av landningsskyldigheten medför. Bedömningen inför 2016 är att nuvarande kontrollregler inom EU måste anpassas till de nya reglerna som är beslutade enligt grundförordningen. Vidare behöver insatser göras under innevarande och kommande år för att informera verksamhetsutövarna om de regelförändringar som införs.

Som framgår av tabell 2.26 uppgår nettobevilljade medel inom fiskeriprogrammet under perioden 2007–2014 till närmare 100 procent för samtliga prioriterade områden inom fiskeriprogrammet 2007–2013. Den höga budgetutnyttjandegraden visar att målet för fiskeriprogrammet utifrån resultatindikatorn som anges ovan är uppnått för budgetperioden. En slutlig utvärdering av programmet kommer att utföras av Europeiska kommissionen och vara slutförd senast den 31 december 2015.

Jämfört med förra årets redovisning av programgenomförandet och målvärdet för nyttjande inom prioriterat område 2, vattenbruk, insjöfiske samt beredning och saluföring, har utvecklingen varit mycket positiv. En ökning av budgetutnyttjandet med 14 procent pekar på att Jordbruksverkets intensifierade dialog med länsstyrelserna tillsammans med insatser för att öka effektiviteten av ärendehandläggning, kan ha bidragit till den önskade effekten.

För att generellt kunna öka effektiviteten i programgenomförandet är det viktigt att erfarenheter och ytterligare möjligheter till samordning med landsbygdsprogrammet tas till vara i kommande programperiod.

Det svenska vattenbruket visar fortsatt på ökad omsättning och en relativt stabil sysselsättningsgrad. Den totala produktionen i svenska

vattenbruk 2013 var knappt 14 400 ton (odling för konsumtion och utsättning) och saluvärdet på denna var ca 435 miljoner kronor⁴. Detta kan jämföras med Sveriges nettoimport av fisk, kräftdjur och blötdjur (inklusive förädlade produkter av dessa) under 2012 som uppgick till över 33 800 ton⁵ och konsumtionen av fisk, kräftdjur och blötdjur som uppgick till 136 500 ton 2012 (försäljning av färsk fisk, kräftdjur och blötdjur ingår inte i denna siffra)⁶. Det finns alltså utrymme för det svenska vattenbruket att ta en betydligt större marknadsandel på den nationella marknaden där efterfrågan på fisk, skaldjur och blötdjur är betydligt större än produktionen, samtidigt är det viktigt att säkerställa att vattenbruket är långsiktigt hållbart och inte motverkar att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppnås eller bibehålls.

Det svenska fritidsfisket och fisketurismen visar på en stor omsättning samt sysselsättning. Trots att undersökningsmetoderna skiljer sig något vad gäller antalet utövare per år så visar studierna tydligt att fritidsfiske är en populär friluftaktivitet som engagerar såväl gammal som ung.

2.5.8 Resultat livsmedel

Maten vi äter ska vara säker och vi konsumenter ska kunna lita på att informationen om de livsmedel vi köper är korrekt. Det ska vara enkelt att göra medvetna val. Företagen har därför ansvar för att livsmedel på marknaden är säkra och märkta på rätt sätt. Den offentliga livsmedelskontrollen har även en viktig roll för såväl producenter som konsumenter och ska vara effektiv och likvärdig i hela landet. De allmänna reglerna om livsmedelsinformation i förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation började tillämpas i december 2014. Det har föranlett framtagande av kompletterande nationella föreskrifter. Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel, konsumenten

terna ska ha tillgång till ett säkert dricksvatten. En utredning om trygg dricksvattenförsörjning pågår och slutbetänkandet ska lämnas senast i april 2016. Ett delbetänkande angående klimatförändringar överlämnades till regeringen den 1 juni 2015.

Offentlig kontroll och redlighet i livsmedelskedjan

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet för målet används följande indikatorer:

- Andelen riskbaserade kontroller.
- Andelen rapporteringspunkter utan noterad avvikelse i den offentliga kontrollen avseende säker mat och redlig hantering.

Livsmedelsverket har utvecklat resultatindikatorerna för verksamheten. De indikatorer som rapporterades tidigare år i budgetpropositionen (andelen riskbaserade kontroller och rapporteringspunkter utan noterad avvikelse) rapporteras därför på ett annat sätt än tidigare. Nu rapporteras andelen kontrollmyndigheter som kontrollerar anläggningar i de högsta riskklasserna. Dessa ska enligt Livsmedelsverkets vägledning få årlig kontroll som omfattar minst fem timmar, och i vilken mån kontroll utförs vid dessa anläggningar är ett annat sätt att rapportera andelen riskbaserad kontroll. Andelen rapporteringspunkter utan noterad avvikelse är ett stickprov på efterlevnaden av gällande regler. I år kan detta anges för den kontroll som Livsmedelsverket utför men däremot inte för den kontroll som kommunerna utför.

Resultat

För att nå målet om en effektiv och likvärdig kontroll i hela landet är Livsmedelsverkets uppdrag att leda, samordna och följa upp kontrollen mycket viktigt. Syftet är att tillse att företagen har system som säkerställer att livsmedlen på marknaden är säkra och att kraven som kontrollmyndigheterna ställer är likadana i hela landet. Livsmedelsverket samordnar arbetet med en flerårig nationella kontrollplanen. För samordning av arbetet med planen finns en gemensam myndighetsgrupp. Under 2014 har gruppen arbetat med utveckling av riktlinjer och kommunikation angående livsmedelskontrollen. Kommunikation och dialog mellan Livsmedels-

⁴ Jordbruksverket, Rapport 2013:27, Sveriges utrikeshandel med jordbruksvaror och livsmedel 2010–2012.

⁵ Jordbruksverket, Rapport 2013:27, Sverige utrikeshandel med jordbruksvaror och livsmedel 2010–2012.

⁶ Sveriges officiella statistik, statistiska meddelanden JO 44 SM 1301, Livsmedelskonsumtion och näringsinnehåll (statistik t.o.m. 2012).

verket och regionala och lokala kontrollmyndigheter sker via olika fora och ett flertal vägledningar och kontrollhandböcker har tagits fram. De större arbetena under 2014 har varit utarbetandet av en ny vägledning för livsmedelsinformation och uppdateringar av tidigare vägledningar om offentlig kontroll. Vägledningar och kontrollhandböcker är viktiga stöd för ansvariga kontrollmyndigheter, men också för företagen.

Under perioden 2011–2014 genomfördes ett projekt för att öka kompetensen i livsmedelskontrollen och förstärka samordningen mellan olika kontrollmyndigheter. Projektet har varit inriktat mot att kontrollen i högre grad ska fokusera på säkra livsmedel och redlighet i handeln och på att utförandet av kontrollen ska präglas av ett metodiskt arbetssätt och en bra dialog. En rad utbildningar har givits riktade till olika kategorier av personal och också beslutsfattare. Nästan alla Sveriges ca 300 kontrollmyndigheter har deltagit i en eller flera utbildningar. Centrala delar i utbildningen har varit verksamhetsstyrning, riskbaserad kontroll, flexibilitet, metodiskt arbetssätt, bemötande, dialog och samarbete. I tabell 2.28 redovisas en sammanställning av några av de aktiviteter som genomförts.

En viktig aspekt i livsmedelskontrollen är revisioner. Livsmedelsverket samordnar den Nationella samrådsgruppen för revision inom livsmedelskedjan som under året har utvecklat sitt arbete, bl.a. har man samlat tekniskt sakkunniga personer som kan bistå vid revisioner hos kontrollmyndigheterna. Livsmedelsverket har under året tagit del av ett 50-tal revisionsrapporter från länsstyrelserna och kunnat verifiera deras utförande av revisioner. Ett fåtal rapporter resulterade i uppföljande revisioner och i ett fall förelade Livsmedelsverket en kommun att avhjälpa brister i den offentliga kontrollen. Revisionerna av de granskade kommunerna visade att drygt hälften har brister i finansieringen, bl.a. att kontrollavgifterna inte täcker kostnaden för kontrollen, att ansvarig myndighet saknar kännedom om graden av kostnadsäckning och att avgifter för extra offentlig kontroll inte tas ut. Flera kommuner brister också i uppföljning av den egna kontrollen. Det innebär att man inte följer upp att den planerade kontrollen verkligen utförs, att livsmedelsföretagaren har vidtagit åtgärder mot de noterade avvikelserna eller att myndigheterna har nått sina

mål. Revisionerna av länsstyrelsernas kontroll av livsmedel i primärproduktionen visar på fortsatta svårigheter att utföra riskbaserad kontroll. Många länsstyrelser saknar ännu fullständiga register över primärproducenter vilket bl.a. försvårar ett riskbaserat urval av primärproducerande livsmedelsanläggningar för kontroll.

Statskontoret redovisade i juni sitt uppdrag att utvärdera avgiftsfinansieringen av den offentliga livsmedelskontrollen. Statskontoret kommer fram till att det finns brister i den kommunala kontrollen som främst beror på resursbrist men även att det finns avgörande brister i den avgiftsmodell som i dag används. Ett antal åtgärder föreslås i rapporten som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Riksdagen överlämnade i juni 2014 Riksrevisionens granskningsrapport Livsmedelskontrollen – tar staten sitt ansvar? till regeringen. I regeringens skrivelse 2014/15:16 Riksrevisionens granskning av livsmedelskontrollen i december 2014 ger regeringen sin bedömning och kommenterar Riksrevisionens rekommendationer. I enlighet med vad regeringen aviserade i skrivelsen har regeringen förtydligat i Livsmedelsverkets instruktion att myndigheten har i uppgift att förutom att leda och samordna, också följa upp livsmedelskontrollen i syfte att bättre kunna identifiera och åtgärda brister.

Vidare har regeringen i livsmedelsförordningen (2006:813) förtydligat att länsstyrelserna ska föra uppdaterade förteckningar över godkända och registrerade anläggningar. Länsstyrelserna har också fått i uppdrag att aktivt verka för en ökad registrering av primärproducenter, och att rapportera till Livsmedelsverket om i vilken omfattning som samverkan mellan kontrollmyndigheter sker. Regeringen har även genom ändring av Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets respektive instruktion gett myndigheterna rätt att på länsstyrelsernas begäran utföra revisioner av länsstyrelsernas kontroll.

EU:s kontor för livsmedel och veterinära frågor, FVO, utför revisioner av alla medlemsländers offentliga livsmedelskontroll för att bedöma om kontrollen följer den gemensamma lagstiftningen och tillse att den håller en likvärdig standard. För att på ett snabbare och effektivare sätt hantera de rekommendationer som FVO lämnat till Sverige har de berörda myndigheterna under året skapat en FVO-funktion som finns vid Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

Tabell 2.28 Ledning och samordning av livsmedelskontrollen

	2012	2013	2014
Antal länsmöten	33	36	19
Antal telefonfrågor från kontrollmyndigheter	x	1 556	1 247
Antal vägledning och kontrollhandböcker	5	9	6
Antal utbildningar/ utbildningstillfällen /deltagare	7/13/479	8/20/693	9/30/1301
Antal revisioner utförda av Livsmedelsverket	42	35	31

x Registrerades på annat sätt före 2013.

Källa: Livsmedelsverkets årsredovisning 2014.

Målsättningen med de statliga insatser som görs för att stärka ledningen och samordningen av kontrollen är att den regionala och lokala kontrollen ska förbättras. Regionala och lokala kontrollmyndigheter rapporterar årligen sina resultat till Livsmedelsverket och det kan tjäna som underlag för en bedömning av de statliga insatserna. Totalt har antalet kontroller ökat från ca 62 000 till ca 85 000 (36 procent) mellan 2011 och 2013. I tabell 2.29 och tabell 2.30 visas i vilken grad kontrollmyndigheterna under 2012 och 2013 kontrollerade de livsmedels- respektive dricksvattenanläggningar som är placerade i de högsta riskklasserna enligt Livsmedelsverkets vägledning. Två tredjedelar (64 procent) av myndigheterna har kontrollerat alla, eller nästan alla (91–100 procent) av de livsmedelsanläggningar som är placerade i de högsta riskklasserna. Det kan jämföras med 2012 då lite drygt hälften (54 procent) av myndigheterna utförde kontroll i motsvarande omfattning. Cirka en tiondel av myndigheterna har som mest kontrollerat hälften av de anläggningar som är placerade i de högsta riskklasserna. När det gäller kontrollen av dricksvattenanläggningar så kontrollerar drygt hälften av myndigheterna alla eller nästan alla anläggningar som är placerade i de högsta riskklasserna, medan övriga myndigheter som mest kontrollerar hälften av dessa anläggningar. Det finns därmed i vissa delar en fungerande kontroll, det finns tecken på förbättringar, men också ett fortsatt behov av att stärka den offentliga kontrollen.

Utfallet i den genomförda offentliga kontrollen i form av andelen kontroller utan noterad avvikelse är en indikator för hur företagen lever upp till kraven att livsmedlen på marknaden ska

vara säkra och hanteringen redlig. I tabell 2.31 redovisas resultatet av Livsmedelsverkets kontroll. Majoriteten av rapporteringspunkterna är fortsatt utan anmärkning.

Tabell 2.29 Andelen riskbaserad kontroll, kommunernas kontroll av livsmedelsanläggningar

Resultatindikator		
Andel av kontrollerade anläggningar i högsta riskklass	2012	2013
0–50 %	11	8
51–80 %	19	14
81–90 %	16	14
91–100 %	54	64
Totalt	100	100

Källa: Livsmedelsverkets årsredovisning 2014.

Tabell 2.30 Andelen riskbaserad kontroll, kommunernas kontroll av dricksvattenanläggningar

Resultatindikator		
Andel av kontrollerade anläggningar i högsta riskklass	2012	2013
0–50 %	38	40
51–80 %	0	0
81–90 %	0	0
91–100 %	62	59
Totalt	100	100

Källa: Livsmedelsverkets årsredovisning 2014.

Tabell 2.31 Säker mat och redlig hantering, resultat vid Livsmedelsverkets kontroll

Resultatindikator			
Livsmedelsverkets kontroll – Säker mat och redlig hantering	2012	2013	2014
Andel rapporteringspunkter utan avvikelse	84 %	87 %	88 %

Källa: Livsmedelsverkets årsredovisning 2014.

Till följd av ändringen av livsmedelsförordningen (2006:813) övertog Livsmedelsverket den 1 januari 2014 kontrollansvaret för anläggningar som är godkända för att hantera livsmedel av animaliskt ursprung. Det har inneburit att antalet livsmedelsanläggningar som Livsmedelsverket ansvarar för har ökat från ca 800 anläggningar till närmare 1 300 anläggningar. I slutet av 2014 genomfördes en undersökning av vad företagarna som då hade Livsmedelsverket som kontrollmyndighet tyckte om Livsmedelsverkets kontroll. Undersökningen visade att sju av tio företagare som helhet var mycket eller ganska

nöjda med Livsmedelsverkets kontrollbesök under året.

Genom stickprov kontrollerar Livsmedelsverket bl.a. att veterinärmedicinska läkemedelsrester i animaliska livsmedel och rester av bekämpningsmedel i vegetabiliska livsmedel inte överskrider gällande gränsvärden. Livsmedelsverket är även nationellt referenslaboratorium inom 23 kompetensområden. Det innebär att samordna verksamheten inom området och ge stöd till myndigheter och livsmedelslaboratorier för att öka analysernas kvalitet inom kontrollen.

De medel, 103,9 miljoner kronor, som regering 2014 tillförde Livsmedelsverket för nedsättning av kontrollavgifter hos slakterier har använts för ändamålet. Samtliga slakterier och vilthanteringsanläggningar har fått avgiften nedsatt till strax över EU:s minimiavgifter. För anläggningar med planerad slakt under 200 ton innebar nedsättningen att avgiften är på samma nivå som EU:s miniminivå, medan det för anläggningar med planerad slakt över 200 ton innebar en avgift på 1,08 gånger EU:s minimiavgift. Utan nedsättningen skulle avgifterna per slaktat djur mångdubblas för mindre företag.

I syfte att skapa en gemensam inre marknad inom EU och för att se till att skyddet för folkhälsan är högt, är reglerna på livsmedelsområdet omfattande. Det får till följd att det är viktigt att företagen kan få råd om gällande regler och andra viktiga förhållanden. Livsmedelsverket ger ut nyhetsbrev till företagen. Under 2014 var fokus på de nya reglerna om märkning och livsmedelsinformation. Antalet prenumeranter har ökat från 2 300 under 2013 till 3 400 under 2014. Under 2014 har nio nya branschriktlinjer slutbedömts, som bl. a. riktar sig till livsmedelsföretagare inom primärproduktionen, till restaurangbranschen, till fäbodnäringen och till producenter av ekologiska livsmedel. Upplysnings-tjänsten vid Livsmedelsverket har tagit emot 9 000 frågor från företagare under 2014, vilket är en ökning med 50 procent jämfört med 2013. Vidare har ett femtontal ärenden som gjort export möjlig avslutats under 2014. Utöver det har Livsmedelsverket stått värd för sex inspektioner från länder utanför EU som undersöker möjligheten att öppna för import från EU.

Regeringen gav 2014 Livsmedelsverket särskilda medel för att förstärka insatserna för att så effektivt som möjligt motverka livsmedelsfusk, bl.a. i syfte att öka konsumenternas förtroende för redligheten i livsmedelsproduk-

tionen. Under 2014 har Livsmedelsverket etablerat en särskild arbetsgrupp som samordnar allt arbete rörande livsmedelsfusk och andra oegentligheter och som utgör en stödfunktion till kontrollmyndigheterna. Under året har Livsmedelsverket prioriterat insatser för att utbilda och öka kunskapen om dessa frågor hos inspektörer, utveckla nya arbetssätt samt driva kontrollprojekt tillsammans med kommunala och regionala kontrollmyndigheter. Arbetsgruppen har koordinerat fem kontrollprojekt under året med fokus på spårbarhet och märkning av fisk. Gemensamma kontrollprojekt mellan kommunala och regionala livsmedelskontrollmyndigheter och Livsmedelsverkets operativa kontroll har bidragit till att utveckla nya arbetssätt och ökat kunskapen hos livsmedelsinspektörer i landet. Sedan oktober 2014 finns även en ny funktion vid Livsmedelsverket, Livsmedelsombudsmannen för att bl.a. ta emot tips om misstänkta oegentligheter. Vidare har Livsmedelsverket samverkat med centrala myndigheter, t.ex. Polisen, Tullen och Skatteverket i dessa frågor. Verket medverkar även i flera europeiska samarbeten och deltar aktivt i europeiska och nordiska möten på området.

Säkra livsmedel och goda matvanor

Resultatindikatorer

- Antal utbrott av smittsamma djursjukdomar och antibiotikaresistens i djurhållning.
- Försäljning av antibiotika till vård av djur.

Resultat

Livsmedelsburna zoonoser

Arbetet med att utveckla samhällets förmåga att hantera zoonoser (smittämnen som naturligt kan spridas mellan djur och människor) har fortsatt under 2014 i samverkan mellan Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Statens veterinärmedicinska anstalt. Gemensamma strategier för zoonoserna *cryptosporidium* och *vtec/ehec* publicerades under 2014. Strategidokumentet sträcker sig över fem år och ger styrning av myndigheternas arbete mot överenskomna samhällsmål där risker, nytta och kostnader viktats.

Sverige har ett fortsatt gott djurhälsoläge och trenden är nedåtgående för zoonoser. Det stora listeriautbrottet hos människor kopplat till charkprodukter som pågick under 2014 är nu över. Totalt smittades 49 personer, 19 män och 30 kvinnor, varav fyra gravida kvinnor. Sju personer avled i nära anslutning till sin listeria-infektion. Tack vare det laborativa samarbetet inom EU, utsedda referenslaboratorier och egen kompetens kunde Livsmedelsverket snabbt konstatera att utbrottet handlade om en nationell smitta. År 2014 togs närmare 28 000 salmonella-prover i livsmedel och samtliga var negativa. Den senaste tiden rapporteras det dock fler fall av insjuknade av en särskild typ av Salmonella, 140 fall under perioden december 2014–juli 2015 mot vanligtvis 3–5 fall per år av denna typ. Berörda djur- och folkhälsomyndigheter arbetar tillsammans för att utreda eventuell gemensam smittkälla. I dagsläget finns misstanke om att smittkällan är kryddor.

Under 2014 har en myndighetsgemensam och sektorsövergripande handlingsplan och kommunikationsstrategi för arbetet mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade infektioner tagits fram liksom en myndighetsgemensam studie som analyserar risken att smittas av antibiotikaresistenta ESBL-bakterier via maten. ESBL-bakterier utgör ett av de allvarligaste resistensproblemen. Enligt Jordbruksverkets statistik⁷ såldes förra året 10,4 ton antibiotika för behandling av djur vilket kan jämföras med 11,2 ton 2013 och 17,3 ton 2007. Motsvarande siffra för den svenska sjukvården är ca 65 ton. Nya EU-bestämmelser för resistensövervakning har införts under 2014 som ökar fokus på resistens av ESBL-typ och på resistens på kött i konsumentledet. Berörda myndigheter på nationell nivå har effektiviserat rutinerna för insamling av prover från friska djur vid slakterier och från livsmedel, ett arbete som kommer att fortsätta 2015. En undersökning om antibiotikaresistenta MRSA-bakterier hos avelsgrisar i Sverige genomfördes under hösten 2014, resultaten offentliggjordes 2015. Svenska avelsgrisar är fortsatt fria från MRSA-smitta. De rekommendationer som primärproducenterna följer har

utvärderats, och de visade sig vara samhällsekonomiskt lönsamma när risken för införsel av LA-MRSA via andra kanaler än importerade avelsgaltar är liten. Svensk humansjukvård uppskattas spara minst nio miljoner kronor per år genom de åtgärder som grisbranschen vidtar för att förhindra att antibiotikaresistenta bakterier (LA-MRSA) får fäste i svenska djurbesättningar⁸. För att minska risken för att smittor, inklusive antibiotikaresistenta bakterier, sprids mellan djur och människor och mellan olika djur har nya föreskrifter börjat gälla under 2014 som handlar om att alla verksamheter inom djurens hälso- och sjukvård där det bedrivs veterinärmedicinsk vård ska ta fram och arbeta enligt en vårdhygienplan.

Främmande ämnen

Livsmedelsverkets arbete med farliga ämnen (både naturligt förekommande ämnen och miljöföroreningar) i livsmedel är en central del av myndighetens verksamhet.

Ämnen som verket arbetar med är bl.a. metaller och halvmetaller (t.ex. bly, kadmium, tenn och arsenik), mögelgifter, långlivade organiska föroreningar (t.ex. dioxiner och dioxinlika PCB) m.m.. Merparten av regelverket på området, t.ex. gränsvärden, övervakningsprogram etc. är EU-gemensamt.

Sveriges undantag från EU:s gränsvärden för dioxin i viss fisk från Östersjöområdet löper sedan 2012 tills vidare på villkor att vissa villkor uppfylls. Regeringen gav i regleringsbrevet för 2014 Livsmedelsverket i uppdrag att fortsätta arbetet med spridning av information till riskgrupper som inte ska ha ett högt intag av fet fisk från Östersjöområdet. Verket har därför under 2014 vid sidan av de ordinarie informationsinsatserna också fortsatt den särskilda kampanjen från 2012–2013. Livsmedelsverket har redovisat resultaten i en rapport och där även lämnat förslag för fortsatta åtgärder. Målgruppen har under 2014 varit kvinnor i fertil ålder, 18–40 år. Navet i kampanjen var webbplatsen Nyttigfisk.se där det finns information om kostråden. En särskild satsning har gjorts på kommunikation via digi-

⁷ Försäljning av djurläkemedel 2014 (Jordbruksverket Dnr 5.6.17-4874/15).

⁸ Preventing Introduction of Livestock Associated MRSA in a Pig Population – Benefits, Costs, and Knowledge gaps from a Swedish Perspective. Plos One, april 2015. DOI: 10.1371/journal.pone.0122875.

tala kanaler. Nyttigfisk.se fick 110 000 besök under kampanjperioden april–december 2014.

Livsmedelsverket har tilldelats 2 miljoner kronor extra per år under 2014–2020 för arbete inom ramen för handlingsplanen Giftfri vardag. Uppdraget sker i dialog med Kemikalieinspektionen. Livsmedelsverket har under 2014 tagit fram en arbetsplan för åren 2015–2020. Tre prioriterade områden har identifierats: exponeringsuppskattningar, hormonstörande ämnen och kombinationseffekter. Regeringen anser att Livsmedelsverkets plan för arbetet väl följer de prioriteringar som finns i kemikaliepropositionen från 2013 som fastställer inriktningen för arbetet med Giftfri vardag.

Regeringen tillsatte en utredning som har överlämnat sitt betänkande, Bisfenol A – Kartläggning och strategi förminskad exponering (SOU 2014:90) till regeringen (Miljödepartementet) den 15 januari 2015. I den del som berör material i kontakt med livsmedel föreslog utredningen ett antal mål och medel för att nå en betydande minskning av exponeringen för BPA. Regeringen har remitterat utredningens betänkande och bereder ärendet.

Arbetet med främmande ämnen i livsmedel har även koppling till aktiviteter inom ramen för myndighetens arbete med krisberedskap. Utvecklingsprojekten har bl.a. varit inriktade på övervakning och tidig varning för ökad exponering av giftiga ämnen hos människa, utveckling kemiska analyser av naturliga gifter och för metoder för att upptäcka farliga algbloomningar i vattentäkter.

Dricksvatten

Livsmedelsverket har fr.o.m. 2014 informationsansvar för enskild dricksvattenförsörjning. Frågor från laboratorier och konsumenter besvaras via Livsmedelsverkets upplysningstjänst. Två informationsbroschyrer, ”Sköt om din brunn för bra dricksvatten” och ”Att anlägga egen brunn för bra dricksvatten” har revideras och getts ut tillsammans med Sveriges geologiska undersökning (SGU). Med anledning av fynden av förhöjda halter av ämnen från brandsläckningsskum i dricksvatten på flera håll i landet har Livsmedelsverket under året tagit fram åtgärdsgränser för att dricksvattenproducenter ska kunna avgöra om eventuella halter av perfluorerade alkylsyror (PFAA) i dricksvattnet innebär att begränsningsåtgärder måste sättas in. Livsmedelsverket har även

tillsammans med Kemikalieinspektionen startat ett nationellt nätverk på området.

Goda matvanor

Det är viktigt att konsumenterna, och särskilt barn och unga, har förutsättningar att göra medvetna val vad gäller hälsosam och säker mat. De Nordiska näringsrekommendationerna och resultatet från Livsmedelsverkets matvaneundersökning ligger till grund för de nya generella kostråden som lanserades våren 2015. De nya råden tar även hänsyn till matens miljöpåverkan. Huvudbudskapet är att äta mer vegetabilier och mindre animalier, att äta lagom mycket och att röra på sig. Verket har informerat och fört diskussioner med många olika aktörer vad gäller slutsatserna från de Nordiska näringsrekommendationerna. Informationsinsatser har under 2014 även särskilt riktats mot olika yrkeskategorier inom vården för att öka deras kunskaper om bra matvanor.

Nyckelhålet är en symbol som gör det enklare för konsumenterna att välja nyttigare mat. Under 2014 firade Nyckelhålet 25 år i Sverige. Livsmedelsverket har med anledning av det genomfört en kampanj riktad till konsumenterna. Reglerna för märkningen har också reviderats i ett samarbete mellan Sverige, Norge, Danmark och Island, då samma regler gäller för Nyckelhålet i dessa länder, som alla också använder denna märkning. Under året genomfördes även en konsumentundersökning som visade att 95 procent känner till Nyckelhålet och 80 procent tycker att det är bra att märkningen finns. Livsmedelsverket har vidare redovisat ett regeringsuppdrag om att kartlägga och analysera konsumenternas förståelse av den livsmedelsinformation som ges t.ex. som märkning. I uppdraget ingick även att redovisa eventuella behov av utvecklat stöd till konsumenterna. Sammantaget indikerar undersökningen att konsumenternas bristande kunskaper om märkning begränsar deras möjligheter att göra välinformerade val.

Amningen av barn under första levnadsåret minskar i Sverige. Nedgången är särskilt tydlig ju äldre barnet blir och kvinnor slutar amma tidigare nu än för ett decennium sedan. De senaste tre åren har även amning av barn vid en vecka, 2 och 4 månaders ålder minskat. Det är viktigt att har nyblivna mammor får saklig information om hälsoeffekterna av amning och att deras val respekteras. Livsmedelsverket samordnar frågor som rör amning och spädbarnsnutrition, och

genomförandet av den strategiska planen för amningsfrågor 2013–2016 utgör en viktig del i det arbetet. Under 2014 har Livsmedelsverket tillsammans med ansvariga inom vården fört diskussioner kring indikatorer som kan mäta vårdrutiner som underlättar amning.

Nordiska ministerrådet för fisk, jordbruk, livsmedel och skog (MR-FJLS) program Ny Nordisk Mat har aktivt arbetat med matrelaterade frågor under 2014. Bland annat har den första internationella Street Food konferensen hållits i Helsingfors, med närmare 400 deltagare och Ny Nordisk Mat deltog vid den första Nordiska matfestivalen i New York för att sprida kunskap om det Nordiska köket och smakerna. Programmet avslutades vid utgången av 2014 efter åtta framgångsrika år. Ny Nordisk Mat kommer fr.o.m. den 1 januari 2015 att vara en integrerad del av MR-FJLS verksamhet.

I november 2014 hölls den andra internationella konferensen om nutrition (ICN2) i Rom, i ett samarrangemang mellan WHO och FAO. Vid mötet antogs Romdeklarationen om nutrition samt en handlingsplan. MR-FJLS arrangerade tillsammans med Tyskland, Brasilien och WHO ett sidoevenemang på temat "Fighting Overweight and Obesity".

Matsvinn

I Sverige slänger vi årligen ca 28 kilo ätbar mat per person i soptunnan och håller ut 26 kilo flytande mat i slasken. Detta innebär en onödig belastning på miljön. Livsmedelsverket har därför i uppdrag att under 2013–2016 genomföra insatser tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket för att minska matsvinnet. Under 2014 har projektet främst fokuserat på kommunikation till konsumenter och spridning av goda exempel. Kampanjen "Har du ett tivoli i kylskåpet" lanserades under hösten och den vill väcka medvetenhet om matsvinn och visa att det lönar sig att slänga mindre mat. Myndigheterna driver också en samverkansgrupp för minskat matavfall där, förutom myndigheterna, representanter från forskning, industri och olika intresseorganisationer ingår. EU-kommissionen startade under hösten 2014 en expertarbetsgrupp om matsvinn och matavfall. Mandatet för gruppen är att identifiera möjliga åtgärder för att förebygga matsvinn, diskutera hinder samt att underlätta erfarenhetsutbyte. Det treåriga nordiska projektet om matsvinn inom MR-FJLS, som startade 2013, har fortsatt under 2014.

Fokus under 2014 har varit att jämföra definitioner och systemgränser för matsvinn och att inkludera på primärproduktionen.

Under 2014 har Livsmedelsverket vidare tagit fram en ny rapport "Mat-klimat-listan" som är en sammanställning över olika livsmedels klimatavtryck och tagit fram pedagogiska verktyg för skolan där själva skollunchen är tänkt att fungera som ett läromedel. Materialet är avsett för grundskolans årskurs 4–6 och vänder sig till lärare och skolrestauranger. Miljödelen i materialet tar sin utgångspunkt i de nationella miljö kvalitetsmålen.

Offentliga måltider och upphandling

Resultatindikatorer

Indikatorer saknas. Den indikator som har använts under flera år: antal kommuner som har kostpolicy, kan inte längre anges eftersom datainsamling inte längre görs. Sammanställningen utfördes av en privat aktör.

Resultat

Varje dag serveras ca 3 miljoner måltider inom skola, vård och omsorg. Under 2013 köpte stat, kommuner och landsting livsmedel och måltidstjänster för tio miljarder kronor. Därutöver tillkom kostnader för lokaler, personal osv. Livsmedelsverket fick 2011 i uppdrag att inrätta ett nationellt kompetenscentrum för måltider inom vård, skola och omsorg. Syftet är att stödja och stimulera kommuner och landsting i deras arbete med att utveckla de offentliga måltiderna. Verksamheten är till stor del utåtriktad med en nära kontakt med olika aktörer i branschen. Kompetenscentrums arbete under åren 2011–2014 har nu utvärderats och granskningen ger ett mycket högt betyg på såväl bemötande som material och kompetens. Av måltidscheferna ansåg 76 procent att Livsmedelsverket i hög grad ger stöd då det gäller utveckling av de offentliga måltiderna. Däremot har verket inte nått ut lika bra till grupper som lärare och vård- och omsorgspersonal.

Under 2014 har Livsmedelsverket på regeringens uppdrag inventerat studier och projekt om måltidskvalitet för äldre, och lämnat förslag på hur måltidskvaliteten för äldre personer och personer med funktionsnedsättning kan utvecklas och höjas. Livsmedelsverket har inom ramen för ett annat uppdrag tagit fram ett kostnadsfritt

arbetsmaterial med övningar där skolmaten kan användas som ett pedagogiskt verktyg. Det ska underlätta för skolan att ta tillvara skolmåltiden i undervisningen. Materialet har tre teman: Maten i våra liv, Hälsa och Miljö.

Konkurrensverket fick under 2014 ansvar för stödet till offentlig upphandling. Verket har haft ett uppdrag att genomföra kompetenshöjande insatser inom området offentlig upphandling av livsmedel, med särskilt beaktande av miljö- och djurskyddsaspekter. Insatserna fokuserade på att förbättra uppföljning av upphandling på livsmedelsområdet. Vidare har myndigheten i en rapport kartlagt marknaden för offentligt upphandlade livsmedel och måltidstjänster, samt identifierat konkurrensrelaterade problem vid offentlig upphandling av livsmedel. Den 1 september inrättas Upphandlingsmyndigheten dit upphandlingsstödet flyttas.

Analys och slutsatser livsmedel

Det finns stora variationer i hur väl den svenska livsmedelskontrollen fungerar. Positivt är att antalet kontroller på regional och lokal nivå har ökat med 36 procent mellan 2011 och 2013. Även om förbättringar kan ses så visar resultaten från 2014 års revisioner att det krävs fortsatta insatser för att nå de nationella målen för livsmedelskontrollen. Viktigt i sammanhanget är att det finns kommuner som i allt väsentligt uppfyller kraven, samtidigt som det finns kommuner som uppvisar allvarliga brister i sin kontroll. Fortsatta ansträngningar för att skapa en effektiv och likvärdig kontroll i hela landet är därför nödvändiga. Likaså är det fortsatt angeläget med ett aktivt arbete för att öka konsumenternas förtroende för redligheten i livsmedelsproduktionen och stärka samordningen mellan kontrollmyndigheterna för att likrikta och ytterligare riskbasera kontrollen. Det finns skäl att förvänta sig fortsatta förbättringar på området. Ett gemensamt strategiskt arbete pågår vid berörda myndigheter för att utveckla kontrollen i livsmedelskedjan. Livsmedelsverket har genom särskilda satsningar under ett flertal år utvecklat ledningen och samordningen av livsmedelskontrollen. Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder och följer utvecklingen. Sammantaget finns förutsättningar för att kontrollen på några års sikt i högre grad ska motsvara de krav som ställs. Framtagna vägledningar och kontrollhandböcker, de exportfrämjande insatserna, de

bedömda branschriktlinjerna och annan rådgivning torde förenkla för företagen.

Livsmedel på den svenska marknaden är med dagens kunskap generellt sett säkra, men det är fortsatt angeläget att vara uppmärksam på förekomst av eventuella farliga ämnen i livsmedel. Det gäller särskilt inom de tre områden som Livsmedelsverket avser att prioritera inom ramen för handlingsplanen för en giftfri vardag: exponeringsuppskattningar, hormonstörande ämnen och kombinationseffekter. Situationen avseende antibiotikaresistens hos bakterier från såväl människor som djur är gynnsam i ett internationellt perspektiv vilket bekräftar att den svenska strategin att verka för ansvarsfull användning av antibiotika och att förebygga sjukdomar är effektiv. Trots det fördelaktiga läget ses resistensökningar över tid i Sverige. Sedan 2006 har fynd av två typer av resistent stafylokocker, MRSA och MRSP, samt av ESBL-bakterier hos flera djurslag gjorts. Sverige har EUs lägsta antibiotikaanvändning till djur och resistensläget är gynnsamt. Risken att smittas av antibiotikaresistent ESBL-bakterier från livsmedel i Sverige är låg. Den myndighetsgemensamma handlingsplanen blir en viktig pusselbit i det pågående arbetet med att ta fram en strategi för regeringens arbete mot antibiotikaresistens.

Tidigare matvaneundersökningar visar att det fortfarande finns ett stort behov av att förbättra matvanorna, särskilt i vissa grupper. Nyckelhålet förenklar för konsumenten att göra medvetna hälsosamma matval och satsningen på en ökad information om Nyckelhålmärkningen är därför fortsatt angelägen. Informationsinsatser kring bra matvanor riktade mot specifika yrkeskategorier, främst inom vården, är fortsatt angelägna. Arbetet med att utveckla måltiderna inom offentlig sektor är också en mycket betydelsefull del i arbetet för bättre matvanor och matglädje. Den offentliga upphandlingen av livsmedel är av stor vikt för kvaliteten på måltiderna inom offentlig sektor. De upphandlande myndigheterna har ett fortsatt behov av stöd, information och vägledning för att kunna genomföra upphandlingar av livsmedel av önskvärd kvalitet.

2.5.9 Resultat friska djur och sunda växter

Djurskydd

Resultatindikatorer

- Antalet djurskyddskontroller som länsstyrelserna har genomfört och hur stor andel av dessa som var genomförda utifrån riskvärdering.

Resultat

Jordbruksverket är den myndighet som har det centrala ansvaret för djurskyddsfrågor. Länsstyrelserna ansvarar för den operativa kontrollen av att djurskyddsbestämmelserna efterlevs. En viss del av djurskyddskontrollen utförs även av de officiella veterinärerna på slakterierna.

Jordbruksverket har under 2014 uppdaterat, förenklat och förbättrat flera av sina djurskyddsbestämmelser för att göra det enklare för djurhållarna att veta hur reglerna ska tolkas och för att underlätta för kontrollmyndigheterna att göra sinsemellan likartade bedömningar. Vissa av ändringarna förbättrar även företagarnas konkurrenskraft samtidigt som de tar hänsyn till djurens välfärd. Ändringarna har t.ex. gällt social kontakt för nötkreatur, belysning och dagsljusinsläpp för fjäderfä och grisar, slopat krav på mekanisk utgödsling i stallar för avelsdjur inom kycklingproduktionen, nya boxmått för suggor, bestämmelser kring avel och semin för hästar och nya bestämmelser om hållande av kanin för kött-, päls- eller ullproduktion.

För att ytterligare stärka kompetensen och öka samsynen i frågor om djurskydd för fjäderfä har Jordbruksverket ordnat en kalibreringsutbildning för fjäderfä.

I enlighet med riksdagens bedömning vid behandlingen av proposition 2013/14:41 Ändringar i djurskyddslagen gav regeringen i november 2014 Jordbruksverket i uppdrag att inleda inrättandet av ett kompetenscentrum för 3R-frågor. I uppdraget ingår bl.a. att beskriva hur 3R-centret kommer att organiseras i fråga om t.ex. bemanning och arbetsuppgifter liksom hur samarbetet med relevanta parter vid universitet och högskolor, forskningsbeviljande myndigheter och organ, övriga myndigheter, näringslivet och berörda organisationer kommer att bedrivas. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2015.

Nationellt centrum för djurvelfärd (SCAW) samordnar och utvecklar sedan 2008 verksamhet inom djurskyddsområdet, särskilt avseende lantbrukets djur och försöksdjur. SCAW har under 2013 lett en pilotstudie om ett koordinerat Europeiskt djurskydds nätverk (EUWelNet). Förslaget till ny förordning om offentlig kontroll som har förhandlats sedan våren 2013 innehåller ett förslag om inrättande av referenscentrum för djurskydd. SCAW fullgör sina uppdrag på EU-nivå som nationell kontaktpunkt i enlighet med förordningen om skydd av djur vid avlivning och direktivet om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål i fråga om validering av alternativa metoder till djurförsök. SCAW har tagit initiativ till ett utökat samarbete med djurvelfärdscentra i de nordiska länderna.

Såväl regeringen som myndigheterna har, sedan ansvaret för djurskyddskontrollen förstatligades 2009, arbetat kontinuerligt och på olika sätt för att stärka och förbättra djurskyddskontrollen. Bland annat har myndigheterna fortsatt det sedan 2012 pågående arbetet med att skapa en gemensam målbild, med underliggande delmål, för djurskyddskontrollen. I Rådet för djurskyddskontroll, som är ett av regeringen inrättat samverkansråd mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna, följs de olika delmålen upp och revideras för att ytterligare föra utvecklingen av kontrollen framåt. Den riskklassificeringsmodell för djurskyddsobjekt som Jordbruksverket i samarbete med länsstyrelserna har tagit fram, och som syftar till att göra det möjligt att rikta kontroller dit de behövs som bäst, togs i drift under året. En ny vägledning för hur de officiella veterinärerna på slakterierna ska bedöma djurskyddet är under framtagande. Vägledningen förtydligar hur veterinärerna ska hantera brister och handlägga avvikelser i djurskyddet och hur informationsutbytet mellan veterinärerna och djurskyddshandläggarna på länsstyrelserna bör gå till. Tillsammans med Livsmedelsverket och Sveriges Lantbruksuniversitet har Jordbruksverket även genomfört utbildningar för veterinärerna på slakterierna. Åtgärderna bedöms innebära en ökad likriktning och effektivisering av djurskyddskontrollen samt bidra till att förbättra djurskyddet på lång sikt. Under året har ett tvåårigt forskningsprojekt om bemötande och kommunikation vid djurskyddskontroller initierats av Jordbruksverket. Kommunikation och bemötande har en stor betydelse för genomförandet av själva kontrollen men

också för efterlevanden av regelverket. Länsstyrelserna har även tagit fram nya och mer avancerade kompetensutvecklingsplaner för respektive myndighet.

På uppdrag av regeringen har myndigheterna analyserat resursanvändningen för djurskyddskontrollen och om det finns möjligheter till effektiviseringar. Av analysen framgår att myndigheterna prioriterar djurskyddsarbetet högt och att mer resurser används för djurskyddsarbetet än de som tillförts länsstyrelserna med anledning av förstatligandet av djurskyddskontrollen 2009. Som en del i analysen utarbetades ett nytt indexsystem för att bättre kunna bedöma effektiviteten i kontrollarbetet. Systemet visar att effektiviteten i kontrollarbetet har ökat något 2014 jämfört med föregående år. Länsstyrelserna har utfört fler djurskyddsåtgärder, t.ex. fysiska kontroller och beslut, per årsarbetskraft jämfört med 2013. Resultatet visar dock också att det finns stora skillnader mellan länsstyrelserna i såväl förutsättningarna att bedriva kontrollarbetet som i effektiviteten i arbetet. Det saknas entydiga kopplingar mellan utfallet och djurtätheten i länet, storleken på länet och andra geografiska förutsättningar.

Antalet genomförda kontroller har ökat något 2014 jämfört med föregående år. Myndigheternas mål om att minst 50 procent av kontrollerna ska vara riskbaserade uppfylldes i några län men inte för landet som helhet. För landet som helhet sjönk den genomsnittliga andelen riskbaserade kontroller något jämfört med 2013, vilket framför allt bedöms bero på den stora mängden anmälningsärenden, vilka tar stora resurser i anspråk.

Även om antalet genomförda kontroller har ökat något samt kvaliteten, effektiviteten och rättssäkerheten i kontrollen under åren bedöms ha förbättrats kontinuerligt, utförs det fortfarande alltför få kontroller. Vid ett stort antal av de kontroller som utförs till följd av anmälningar finner kontrollmyndigheterna inte några djurskyddsbrister.

Tabell 2.32 Djurskyddskontrollen 2011–2014

Antal	2011	2012	2013	2014
Genomförda kontroller ¹	13 562	13 199	12 692	12 820
Andel riskbaserade (%)	43	43	43	41
Beslut om förelägganden	1 531	1 435	1 302	1 215
Beslut om omhändertaganden	1 022	1 186	1 057	1 085
Beslut om djurförbud	223	223	207	219

Källa: Statens Jordbruksverk.

¹ Sättet att beräkna antalet kontroller har justerats år 2014 i jämförelse med tidigare år. För att kunna göra en jämförelse mellan åren har samma beräkningsätt tillämpats även för åren 2011–2013. Tidigare inkluderade uppgifterna om genomförda kontroller även sådana kontroller som skett i samband med ansökningar om tillstånd enligt 16§ djurskyddslagen och vid ansökningar om tillstånd för offentlig förevisning. Dessa kontroller är inte inkluderade i årets redovisning.

Under våren 2014 samverkade branschorganisationer, företag, myndigheter och Landsbyggsdepartementet för att ta fram en handlingsplan i syfte att långsiktigt stärka den svenska grisproduktionen. Handlingsplanen presenterades i juni 2014 och innehåller en rad åtgärdsförslag inom områdena marknad, export och produktion. Det slås fast att hög produktivitet måste gå hand i hand med god djurvelfärd och produktionsformer som tilltalar konsumenten. Sverige ligger på en relativt hög nivå vad gäller smågris-dödlighet. Att reducera smågris dödligheten är viktigt av såväl djurskyddsskäl som av produktivitetsskäl. Detta ställer högra krav på kunskapsförsörjning och rådgivning. I handlingsplanen ingår därför åtgärdsförslag för att öka rådgivningsinsatser till grisproducenter. Ökade aktiviteter för att nuvarande regelverk för uppfödning av gris inom EU ska tolkas och tillämpas på samma sätt i alla medlemsstater och proaktivt arbete för att höja nivån på EU:s regelverk är också åtgärdsförslag för att öka djurvelfärden som ingår i planen.

Inom EU är målsättningen att kirurgisk kastrering av grisar ska upphöra helt senast 2018 och i Sverige kommer endast bedövade grisar att få kastreras från den 1 januari 2016. Sedan 2012 finns det, för att underlätta omställningen, möjlighet för grisproducenter att få ersättning för kostnader i samband med bedövning och smärtlindring vid kastrering av grisar eller för vaccination mot galtluk. Under 2014 utbetalades ersättning till knappt 10 procent av alla besättningar (knappt 70 besättningar, varav bedövning och smärtlindring till drygt 104 000 grisar och vaccination mot galtluk till drygt 8 000 grisar).

Inom ramen för Landsbygdsprogrammet har Statens jordbruksverk avsatt medel för utbildningar i bedövningsteknik, så att djurhållare har kunnat gå den obligatoriska utbildningen utan kostnad. Totalt har ca 1 000 personer genomgått utbildningen, vilket innebär att ungefär två tredjedelar av aktuella besättningar har möjlighet att bedöva grisarna före kastrering.

Skydd mot djursmittor

Resultatindikatorer

- Andelen slaktkycklingar med campylobakter.
- Antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar.
- Antal utbrott av salmonella.

Resultat

Sverige har ett fortsatt gott djurhälsoläge. Såväl epizootiska sjukdomar som zoonoser visar på en nedåtgående trend.

Under sommaren 2014 drabbades tre värphönsgårdar i Östergötland av fjäderfäsjukdomen Newcastle'sjuka. Utbrottet kunde snabbt bekämpas genom avlivning av fåglar, sanering, smittspårning m.m. Det ledde dock till att flera länder stoppade all import av fåglar och en rad fjäderfäprodukter från Östergötland. Importrestriktionerna hävdades först efter förhandlingar mellan respektive lands myndigheter och Jordbruksverket. Utbrottet ledde av detta skäl till ett stort merarbete och höga kostnader för Jordbruksverket.

Under 2014 blev Sverige fritt från nötkreaturssjukdomen bovin virusdiarré (BVD). Detta var ett resultat av ett arbete som pågått sedan 1993 först i form av ett frivilligt bekämpningsprogram och sedan 2002 genom föreskrifter om obligatorisk bekämpning.

Tabell 2.33 Slaktkycklingsflockar med campylobakter 2012–2014

Procent	2012	2013	2014
Andel slaktkycklingar med campylobakter	9,3	8,8	11,5

Källa: Statens veterinärmedicinska anstalt.

Tabell 2.34 Antalet fall/besättningar med epizootisk sjukdom 2010–2014

Sjukdom	2010	2011	2012	2013	2014
Newcastlesjuka, fjäderfä	-	3	-	-	3
Atypisk scrapie (NOR)	4	3	3	3	6
PRRS	-	-	-	-	-
Blåtunga	-	-	-	-	-
Mjältbrand	-	2	-	1	-
Totalt	4	8	3	4	9

Källa: Statens veterinärmedicinska anstalt.

Antalet nyinfektioner av salmonella hos livsmedelsproducerande djur har under de senaste åren minskat, dock har 9 salmonellasmittade nötkreatursbesättningar påträffats och spärrats under 2014.

Tabell 2.35 Nyinfektion av salmonella i djurbesättningar och anläggningar 2010–2014

Salmonella i påvisad besättning	2010	2011	2012	2013	2014
Nötkreatur	7	6	5	15	9
Svin	4	4	2	-	-
Häst	1	5	-	-	-
Broiler	17	4	1	1	4
Värphöns	2	-	2	7	2
Kalkon	-	-	-	-	-
Gäss, ankor, struts	2	2	3	-	2
Totalt	33	21	13	23	17

Källa: Statens veterinärmedicinska anstalt.

Skyddsåtgärder mot växtskadegörare

Resultatindikatorer

- Antalet påträffade fall av allvarliga växtskadegörare.

Resultat

Vissa allvarliga växtskadegörare omfattas enligt växtskyddslagen av krav på kontroller och bekämpning med målsättning utrotning. I svensk produktion låg under 2014 antalet fall med sådana växtskadegörare på samma nivå som tidigare år. Antalet påvisade fall i samband med importkontroller var fler än tidigare.

Tabell 2.36 Antalet påträffade fall av allvarliga växtskadegörare 2012–2014

Antalet påträffade fall av allvarliga växtskadegörare	2012	2013	2014
I svensk växtproduktion	28	19	21
I sändningar av växter och växtprodukter från andra länder	55	66	95

Källa: Statens jordbruksverks årsredovisning 2014.

Bemisia tabaci är en art av bomullsmjöllus som är vektor för ett stort antal virussjukdomar på tomater och det är därför angeläget att hindra dess etablering i landet. Trots att Sverige är en skyddad zon för denna skadegörare påträffade Jordbruksverket denna skadegörare vid kontroll i företag vid sju tillfällen under 2014, vilket ligger på ungefär samma nivå som 2013. Ett fall av sjukdomen gulbakterios och två fall av *Impatiens Necrotic Spot Virus* har hittats i växthusodlingar. Päronest, *Ervinia amylovora*, hittades i en plantskola och i fem företag konstaterades svampsjukdomen *Phytophthora ramorum*. *Potatiscystnematod* har konstaterats vid fem tillfällen. Några andra fall av växtskadegörare har inte hittats i Sverige under året. Jordbruksverket har även hittat skadegörare som inte får förekomma vid importkontroll av växter och växtprodukter från länder utanför EU. Bland annat hittades levande insekter i träemballage vid tre tillfällen.

Jordbruksverket och SLU har under året redovisat ett regeringsuppdrag om riskvärdering avseende allvarliga växtskadegörare. Regeringen har lämnat ett uppdrag till Jordbruksverket att ta fram en strategi avseende undersökning och övervakning av förekomst av växtskadegörare.

Sverige har deltagit aktivt i EU-samarbetet inom området. Beslut har fattats om tillfälliga importförbud avseende vissa varor från Indien och citrusfrukt från Sydafrika. Ett omfattande arbete har genomförts avseende vilka skadegörare som ska omfattas av växtskyddslagstiftningen och vilka villkor som ska gälla vid exempelvis förflyttning av växter och växtprodukter för att hindra att skadegörarna sprids. EU:s särskilda kontrollåtgärder avseende träemballage från Kina har fortsatt. I EU:s ministerråd har förhandlingarna fortsatt om kommissionens förslag till ny förordning om skyddsåtgärder mot växtskadegörare.

Analys och slutsatser friska djur och sunda växter

Hälsoläget i svenska djurbesättningar är generellt gott men kan snabbt förändras av omvärldsfaktorer. Såväl epizootiska sjukdomar som zoonoser visar på en nedåtgående trend.

Provtagningen för salmonella på slakterier och styckningsanläggningar bekräftar att de insatser som görs i tidigare led resulterar i att det är mycket ovanligt med salmonella hos levande djur och i svenskt nöt-, gris- och fjäderfäkött.

Djurskyddsläget i Sverige är i huvudsak gott. I Djurskyddsutredningens förslag – Ny djurskyddslag (SOU 2011:75) föreslås flera ändringar för att ytterligare stärka djurskyddet, bl.a. föreslås ett förtydligande av kravet på naturligt beteende. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Arbetet med att begränsa antalet djur som används i djurförsök har förstärkts genom att Jordbruksverket fått i uppdrag att inleda inrättandet av ett kompetenscentrum för 3R-frågor. Vidare har Nationellt centrum för djurvälstånd (SCAW) genom en pilotstudie (EUWelNet) om ett koordinerat Europeiskt djurskydds nätverk lagt grunden för ett deltagande i ett framtida nätverk av referenscentrum för djurskydd inom EU. Djurskyddskontrollen har under årens lopp kontinuerligt förbättrats men behöver fortsatt utvecklas för att den stora mängden anmälningsärenden ska kunna hanteras på ett effektivt sätt.

Eftersom få reglerade växtskadegörare har påträffats vid kontroll och inventering 2014 är bedömningen att sundhetsläget för växter i huvudsak är gott. Det finns dock svårigheter i att utföra systematiska kartläggningar, vilket innebär att det finns en risk för att allvarliga växtskadegörare sprids i landet utan att de upptäcks.

2.5.10 Resultat samiska näringar

Resultatindikatorer

I dagsläget finns inte någon tillförlitlig statistik för att kunna mäta resultatet för målet med hjälp av indikatorer.

Resultat

Samiska näringar

Renskötsel tillsammans med framför allt samisk besöksnäring, samiskt mathantverk, duodji (samisk slöjd och konsthantverk) och småskalig slakteri- och förädlingsverksamhet utgör viktiga

samiska näringar. Rennäring, jakt, fiske och duodji utgör bärande delar av det traditionella samiska kulturarvet. Sametinget beslutade under 2014 om ett näringspolitiskt program med syfte att tydliggöra Sametingets ansvar och ambitioner i arbetet med näringspolitisk utveckling. I programmet lyfts en rad övergripande mål och insatser för att nå målen fram i syfte att stärka samiskt näringsliv.

Under 2013/14 var vinterrenhjordens storlek 256 000 jämfört med 248 000 renar föregående vinter. Svängningar i renhjordens storlek beror till största delen på variationer i naturbetet och förändringar i rovdjursförekomst. År 2014 fanns det 4 669 renägare, varav 1 812 kvinnor och 2 857 män, och antalet renar per renägare är i medeltal 55 stycken.

Tabell 2.37 Antal renar, slaktuttag och genomsnittlig slaktprisutveckling per kilo

År	Renar	Slaktuttag	Genomsnittlig slaktprisutveckling i kronor per kilo
2013/14	256 000	54 400	52,80
2012/13	248 000	44 000	49,80
2011/12	255 000	57 600	51,66

Källa: Sametingets årsredovisning 2014.

Sambällsplanering

Sametinget ska medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas. Sametinget besvarar därför många remisser, med koppling till markexploatering som vindkraftsutbyggnad, vägar och grus- och bergtäkter.

Myndigheten producerar och uppdaterar planeringsunderlag i bl.a. databasen iRenmark, som hanterar uppgifter om renskötselns markanvändning. Skogsstyrelsen och samebyarna har tillsammans fortsatt arbeta med att ta fram s.k. renbruksplaner som beskriver renskötselns markanvändning. Renbruksplaner har bl.a. som syfte att underlätta dialogen mellan samebyar och andra markanvändare och fungera som underlag vid samrådsmöten mellan skogsnäringen, gruv- och mineralindustrin och vindkraft. Skogsstyrelsen har under året föreslagit att ansvaret för arbetet med renbruksplanerna ska flytta till Sametinget som har ett särskilt intresse i frågan.

Förenkling

Sametinget arbetar löpande med att försöka skapa förutsättningar för en märkbar positiv förändring i de samiska företagens vardag.

Sametinget redovisade den 1 april arbetet med förenkling enligt uppdrag i regleringsbrevet. I rapporten redovisar Sametinget bl.a. att de har arbetat mycket med förenkling genom utveckling av it-system för prisstöd, renmärkeshantering och rovdjursersättningar.

När det gäller markanvändning och samhällsplanering framhålls arbetet med iRenmark och renbruksplaner som viktiga för att förenkla planering och samråd i renskötselområdet. Vidare bedriver Sametinget ett statistikprojekt i syfte att ta fram basstatistik om de samiska näringarna.

Landsbygdsprogrammet

Sametinget kommer fortsatt ha ett särskilt ansvar för samiska närings- och landsbygdsutvecklingsfrågor inom landsbygdsprogrammet 2014–2020. Under 2014 har arbetet med att förbereda den nya programperioden intensifierats. Viktiga delar i förberedelsearbetet har varit att ta fram regionala handlingsplaner och att formera partnerskapet.

Analys och slutsatser

Sametinget fyller en viktig funktion för att uppnå målet om en levande samisk kultur, bl.a. genom att bevaka att samiska behov beaktas i samhällsplaneringen och att arbeta för förenkling för de samiska företagen.

Utvecklade och uppdaterade renbruksplaner ger förutsättningar att skapa förbättrade samrådsförfaranden och är en viktig del i den fortsatta dialogen mellan rennäringen och skogsbruket samt med andra markanvändare.

Sametinget har fått allt fler uppdrag, remisser samt samrådsuppdrag kopplade till samhällsplanering.

Ökningen av slaktuttaget av renar kan bl.a. förklaras av den naturliga variationen, betesförhållanden, ändrade förutsättningar för renar till följd av ett förändrat klimat och av rovdjursförekomst.

Fler renskötsel företag än tidigare kombinerar turism med renskötsel. Diversifiering och kombinationsverksamhet kan bidra till stärkt lönsamhet samt att minska sårbarheten för rennäringens företag, samtidigt som det bidrar till glesbygdens attraktionskraft och tillväxt mer generellt. Det är betydelsefullt att samiska intressen tillvaratas inom turismområdet och i det sammanhanget har den samiska turismorganisationen Visit Sápmi en viktig funktion. Andra samiska verksamheter såsom småskalig

slakteri- och vidareförädling samt duodji fortsätter att utvecklas positivt. Bland annat Landsbygdsprogrammet har bidragit till en positiv utveckling för samiska näringar.

2.5.11 Resultat utbildning, forskning och innovation

Resultatindikatorer

För att mäta resultatet för målet används indikatorerna:

- Antal helårsstudenter.
- Antal sökande och antagna.
- Examinationsfrekvens.
- Andel disputerade lärare.
- Vetenskaplig publicering.
- Externa medel.
- Genomströmning.

Andra bedömningsgrunder:

Utvärdering av vissa examina av Universitetskanslersämbetet.

Resultat

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) utbildar, forskar och bedriver miljöanalys om människans förvaltning och hållbara nyttjande av de biologiska naturresurserna. Det övergripande målet är att utbildning och forskning ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt.

Ett genomgripande förändringsarbete har implementerats efter några internt initierade utredningar för att stärka SLU:s konkurrenskraft i Framtidens SLU. Under 2014 har förändringar skett vad gäller en ny fakultetsstruktur, ledningsstruktur och harmonisering av administrativa rutiner. Med utgångspunkt i förändringsarbetet har också en omfattande översyn av utbildningsutbudet inom den nya organisationen påbörjats.

Utvecklingen och förtätningen av campus Ultuna fortsätter. Flera av de äldre byggnaderna, varav vissa arbetsmiljömässigt undermåliga, har kunnat lämnas. Under 2014 flyttade verksamheten in i Veterinärmedicinskt- och husdjursvetenskapligt centrum. I den sista stora byggnaden sker inflyttning under sommaren 2015. De nya lokalerna innebär en successiv ökning av hyreskostnaderna, vilka tas inom SLU:s anslag.

Målet för SLU vad gäller antalet helårsstudenter för perioden 2013–2015 är att dessa totalt ska uppgå till minst 11 400.

Tabell 2.38 Helårsstudenter

År	Kvinnor	Män	Totalt
2012	2 610	1 325	3 935
2013	2 605	1 274	3 879
2014	2 613	1 225	3 838

Källa: Sveriges lantbruksuniversitets årsredovisning.

Mot bakgrund av att söktrycket till SLU:s utbildningar är relativt konstant över tid är regeringens bedömning att målet kommer att uppnås. Liksom tidigare år har program med djurinriktning flest sökande. De flesta av SLU:s utbildningar på grundnivå och avancerad nivå har en sned könsfördelning. Studenternas utbildningsval vid SLU följer traditionella könsmönster, med övervägande män vid skogliga utbildningar medan kvinnor är i majoritet på djurrelaterade utbildningar.

Tabell 2.39 Antalet sökande och antalet antagna till program som börjar på grundnivå

År	Totalt antal	Kvinnor	Män
2012 behöriga sökande	4 952	72 %	28 %
– varav antagna	969	66 %	34 %
2013 behöriga sökande	6 185	75 %	25 %
– varav antagna	1 028	68 %	32 %
2014 behöriga sökande	6 356	75 %	25 %
– varav antagna	978	68 %	32 %

Källa: Sveriges lantbruksuniversitets årsredovisning.

Antalet behöriga sökande till SLU:s program på avancerad nivå (masterprogram) har minskat drastiskt efter införandet av studieavgifter för s.k. tredjelandsstudenter. Av totalt 83 avgiftsskyldiga studenter antagna till program på avancerad nivå 2014 fanns, sedan drygt hälften tackat nej i ett sent skede, endast 35 avgiftsskyldiga kvar vid SLU efter den första terminen.

I jämförelse med riket har SLU en hög examinationsfrekvens. Särskilt de utbildningar som leder till ett legitimationsyrke, dvs. veterinär och djursjukskötare, har en mycket hög examinationsfrekvens. SLU har också många yrkesexamina, vilka brukar ha högre examinationsfrekvens än generella examina, även om studenter på vissa yrkesutbildningar, t.ex. skogsmästarutbildningen, är så attraktiva på arbetsmarknaden att de erbjuds arbete redan innan de har tagit ut sin examen.

Tabell 2.40 Examensfrekvens på grund och avancerad nivå

	År	SLU	Riket
Examinerade/120 hp inom 7 år	2014	70 %	60 %
Examinerade/120 hp inom 7 år	2013	75 %	60 %
Examinerade/120 hp inom 7 år	2012	75 %	60 %

Källa: Universitetskanslersämbetet.

Under 2014 granskade UKÄ utbildningsprogrammen inom djuromvårdnad, veterinärmedicin, hippologi samt lantmästare och lantbruksvetenskap. Merparten av SLU:s yrkesexamina fick omdömet Hög eller Mycket hög kvalitet. Hippologexamen erhöll omdömet Mycket hög kvalitet medan kandidatexamen i veterinärmedicin fick Bristande kvalitet. Yrkesexamen veterinär, som är den examen som fordras för legitimation, fick dock Hög kvalitet.

Inom utbildning på forskarnivå avlades 108,5 examina där en licentiatexamen räknas som en halv examen under 2014, mot 90,5 under 2013. Knappt hälften av dem som tar examen på forskarnivå är kvinnor. Den genomsnittliga nettostudietiden för doktorsexamen var 8,7 terminer, dvs. drygt en halv termin längre än normalstudietiden. Av antalet aktiva forskarstudenter är 57 procent kvinnor och 43 procent män, vilket är siffror som varit konstanta de senaste tre åren. Ungefär 70 procent av SLU:s forskarstudenter hade doktorandanställning under 2014.

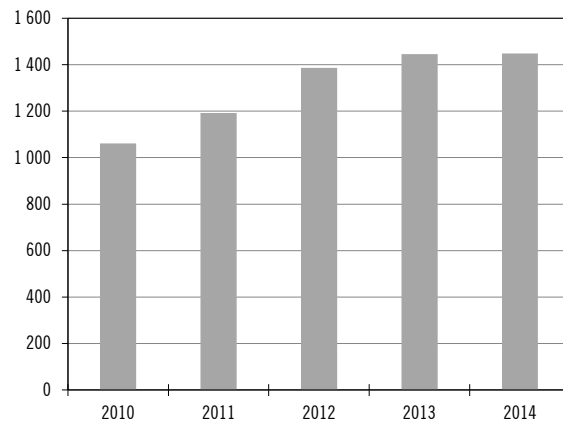
SLU fortsätter att utveckla forskningen inom de prioriterade områdena biobaserad ekonomi och miljö, hälsa och välbefinnande. Sammantaget har forskningen vid SLU ökat under de senaste åren. Såväl anslaget som den externa finansieringen har ökat de senaste åren.

Tabell 2.41 Forskningsmedlens fördelning

År	2012	2013	2014
Anslag	1 027 302	1 036 608	1 080 855
Bidrag	783 421	774 543	840 736
Avgifter	322 882	362 076	488 935

Källa: Sveriges lantbruksuniversitets årsredovisning.

Den vetenskapliga publiceringen har ökat kontinuerligt sedan mitten av 2005 även om antalet publicerade artiklar har avstannat sedan 2012.

Diagram 2.7 Antal artiklar med minst en SLU-adress 2010–2014

Källa: Sveriges lantbruksuniversitets årsredovisning.

Det totala antalet lärare vid SLU är 935 årsarbetskrafter, varav 81 procent är disputerade, vilket är en marginell minskning sedan 2013.

SLU samverkar med flera hundra olika intressenter, såväl andra lärosäten och skolor som företag och organisationer i det civila samhället. Under 2014 har SLU instiftat ett råd för samverkan med uppgift att vidareutveckla SLU:s långsiktiga strategiska arbete inom samverkansområdet. Inom ett samarbete mellan SLU och Västra Götalandsregionen har initierats ett kompetenscentrum för rådgivning, vilket ska verka för ökad samverkan kring kompetensutveckling och kunskapsförsörjning inom lantbruket. Ett särskilt fokus kommer att vara på rådgivningsmetodik, vilket är ett område som Konkurrenskraftsutredningen uppmärksammar.

Ett av SLU:s verksamhetsområden är fortlopande miljöanalys, inom vilket SLU bl.a. levererar beslutsunderlag för Sveriges rapporteringar om miljötillståndet till EU. SLU är en av de största utförarna i det nationella miljöövervakningssystemet. SLU:s uppdrag att bedriva miljöanalys grundar sig i möjligheterna till synergier mellan miljöövervakning och forskning om de biologiska naturresurserna. Fortlopande miljöanalys finansieras till största delen genom bidrag och avgifter – huvudsakligen från Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten – och endast till 28 procent genom statsanslaget.

Under 2015 presenterade Artdatabanken vid SLU den s.k. Rödlistan om tillståndet för en rad arter i Sverige. Detaljer om Rödlistan redovisas under utgiftsområde 20, Allmän miljö- och naturvård.

SLU är den i särklass största mottagaren av forskningsmedel från Formas och har erhållit drygt 257 miljoner kronor, vilket är en ökning från 2012 med 40 miljoner kronor. Därefter följer Lunds universitet med ca 116 miljoner kronor och Göteborgs universitet med 97 miljoner kronor.

Formas årliga öppna utlysning omfattar drygt hälften av Formas forskningsmedel. Utöver dessa har Formas haft ett antal riktade satsningar. Formas har bl.a. utlyst medel till forskning för skogsråvaror och biomassa. Målet med satsningen är att finna nya material och biobaserade produkter för att främja en ekonomi som till stor del baseras på råvaror för en resurseffektivare ekonomi grundad på förnybara råvaror. Många av de riktade satsningarna genomförs tillsammans med andra finansiärer. Flera projekt inom utlysningen för skogsråvaror och biomassa har medfinansiering av näringslivet. I samarbete med bl.a. Vinnova är Formas med och finansierar ett av de fem strategiska innovationsområden (SIO) som beslutades om under 2014, nämligen BioInnovation.

Formas samfinansierar även jordbruks- och miljöteknisk forskning vid JTI AB enligt avtal med Stiftelsen Institutet för jordbruks- och miljöteknik och skogsforskning genom avtal med Stiftelsen skogsbrukets forskningsinstitut (Skogforsk).

Formas övertog 2014 ordförandeskapet för perioden 2014–2017 i Nordiska Ministerrådets forskningssamarbete i Nordisk kommitté för lantbruks- och matforskning och i Samnordisk skogsforskning.

För jordbrukets och trädgårdsbrukets kunskapsförsörjning finansierar Formas dessutom forskning av tillämpad karaktär genom Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF) till vilken har avsatts 20 miljoner kronor från Formas anslag. Denna forskning samfinansieras med näringen och fördelas till fokusområdena energi och biomassa, företagande, livsmedel samt miljö och klimat. För forskning inom hästområdet har avsatts tre miljoner kronor till Stiftelsen hästforskning. Hästforskningsprogrammet har tre huvudinriktningar Hästens hälsa, prestation och välfärd, Hästens reproduktion, uppfödning och utfodring samt Hästens roll för människan, samhället och miljön.

Formas har under året låtit genomföra en oberoende granskning av den öppna utlysningen. Granskaren konstaterar att Formas berednings-

process generellt uppfyller kraven på god kvalitet och praktik. Vissa rekommendationer till förbättringar föreslås, t.ex. införandet av ett enstegsförfarande i beredningsprocessen. Se även kapitlet Miljöforskning under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Såväl Formas som SLU är engagerade i det ökande forskningssamarbetet inom EU och internationellt och arbetet med detta har fortsatt att utvecklas under året.

Analys och slutsatser utbildning, forskning och innovation

Utbildning och forskning inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel utgör, tillsammans med den fortlöpande miljöanalysen vid SLU, medel för ett hållbart nyttjande av naturresurserna där hög kompetens, nya forskningsrön och spridning av dessa är av största vikt.

Regeringen bedömer att målen för utbildning och forskning inom området är uppfyllda. Ansökningssiffror för SLU pekar på ett tämligen konstant intresse för utbildning inom de gröna näringarna. Några utbildningar, angelägna för den nationella kompetensförsörjningen, har dock fortfarande få sökande.

Mot bakgrund av de nationella miljömålen och de ökande kraven som ställs från EU och genom andra internationella konventioner avseende miljötillståndet i landet spelar miljöövervakning en allt större roll. Se vidare redovisning om miljöövervakningen i utgiftsområde 20 Allmän miljö – och naturvård. SLU spelar här en viktig roll för leverans av den miljödata som ansvariga myndigheter behöver för sin redovisning enligt krav i EU-direktiv och internationella konventioner. Regeringen ser positivt på SLU:s engagemang i det internationella samarbetet inom området och på SLU:s strävan efter en större integration av fortlöpande miljöanalys i både utbildning och forskning i syfte att bibehålla och förnya kompetensen inom området.

Det internationella samarbetet inom utbildning och forskning är, enligt regeringens mening, viktigt. Både SLU och Formas visar på ett starkt engagemang och deltar i samarbetet på olika sätt både inom och utanför Europa.

2.5.12 Resultat internationellt arbete

De globala målsättningarna är övergripande i sin natur och det är svårt att påvisa konkreta effekter av budgetmedel och/eller svenska insatser varför inte några indikatorer redovisas för avsnittet. För ”Internationell handel” hänvisas till indikatorn export- och anläggningsgodkännanden under rubriken ”En konkurrenskraftig livsmedelssektor”.

Tryggad livsmedelsförsörjning

Resultat

I linje med Sveriges politik för global utveckling har regeringen fortsatt arbetat bl.a. för att lyfta fram frågor kring tryggad global livsmedelsförsörjning och tillgången till näringsriktig mat. Antalet hungrande globalt har fortsatt att minska och uppgår nu till ca 805 miljoner. Hitills har enligt FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation, FAO, 63 utvecklingsländer uppnått Milleniemål 1 om att halvera andelen hungrande, vilket visar att målet är inom räckhåll. Samtidigt har antalet ökat i Afrika söder om Sahara. Det behövs därför fortsatt verkningfulla åtgärder. Regeringen fattade under 2014 beslut om en strategi för svenskt samarbete med FAO⁹. Den organisationsbedömning som föregick i framtagandet av strategin pekar på att FAO fortsätter vara en betydelsefull organisation med ett relevant mandat. Strategin trycker på att FAO måste förbättra sitt jämställdhetsarbete, både internt och externt. Det rör t.ex. högre användning av könsuppdelad statistik i alla delmål i det strategiska ramverket samt inrikta sig mer på konkreta resultat i fält. Därutöver bör FAO bl.a. fokusera på sin kärnverksamhet, nyttjande- och brukanderättigheter, ansvarsfulla investeringar och fortsätta arbeta för en utveckling av kommittén för tryggad livsmedelsförsörjning (CFS). Strategin samt organisationsbedömningen är överlämnade till FAO:s generaldirektör José Graziano da Silva.

I enlighet med Sveriges strategi för FAO fortsätter även Sverige att aktivt engagera sig i

kommittén för tryggad livsmedelsförsörjning (CFS) frågor, särskilt genom ett stort deltagande från svenska aktörer och civilsamhälle. I CFS i oktober 2014 deltog en svensk delegation om 15 personer. Ett svenskt side-event om svinn arrangerades under mötet och Sverige deltog fullt ut i förhandlingarna om rekommendationer om hållbart fiske och om svinn och förluster. Sverige gav också finansiellt bidrag på €100 000 till de två studier som togs fram av CFS' expertpanel på dessa teman. Sverige bidrog aktivt i förhandlingarna om ansvarsfulla investeringar i jordbruket och det svenska finansiella bidraget innebar att förhandlingarna kunde avslutas. Principerna antogs i oktober 2014.

Sverige blev 2015 för första gången inbjuden att delta som aktiv observatör i G20:s jordbruksministermöte samt i de förberedande och efterföljande arbetsgrupperna. Ministrarna beslutade om en kommuniké om livsmedelsförsörjning med särskilt fokus på matsvinn och förluster. Sverige lyfte särskilt fram jämställdhet och vikten av samstämmighet.

Förhandlingarna om de globala hållbarhetsmålen har pågått intensivt under 2014/15. Näringsdepartementet har deltagit aktivt i formuleringarna om livsmedelsförsörjning, skog och fiske. Förhandlingarna förväntas avslutas i september 2015 (Se vidare utgiftsområde Internationellt bistånd).

I ljuset av den vikt som Sverige lägger vid ett hållbart fiske arrangerade Havs- och vattenmyndigheten i januari 2014 den internationella konferensen ”Global Trends in Fisheries Governance – Improving Sustainability”. Konferensens syfte var att belysa den externa dimensionen av den reformerade gemensamma fiskeripolitiken och att öka förståelsen för vikten av genomförandet av politiken ur ett hållbarhetsperspektiv. Kopplingen mellan fiskeripolitiken och den globala nivån redogjordes för, såsom utvecklingen inom internationella konventioner (UNCLOS¹⁰, CBD¹¹ och FAO). Utmaningar och möjligheter togs upp inom ramen för att säkra den framtida livsmedelsförsörjningen, där hållbart fiske och vattenbruk ingår som en central del. Konferensen finansierades av Lands-

⁹ Regeringsbeslut 2014-07-17, nr 2.

¹⁰ United Nations Convention on the Law of the Sea.

¹¹ Konventionen om biologisk mångfald.

byggsdepartementet och deltagandet utgjordes av regeringar, kommissionen, Europaparlamentet, myndigheter och andra internationella organisationer. I april 2014 anordnades en gemensam konferens mellan OECD:s kommitté för biståndssamordning, Världsbanken och FAO på temat "Fishing for development". Syftet med konferensen var att belysa betydelsen av fisket och vattenbruket i utvecklingspolitiken. Vidare diskuterades hur fisket och vattenbruket bäst kan bidra till ekonomisk utveckling och en tryggad livsmedelsförsörjning både i utvecklade och utvecklingsländer. Från svensk sida (SLU) redogjordes för nya rön när det gäller alternativt fiskfoder som är en bristvara i dagens vattenbruk.

Den ökande antibiotikaanvändningen inom djursektorn utgör ett allvarligt hot mot den globala hälsan. Sverige har därför varit drivande bakom att FAO:s konferens 2015, organisationens högsta beslutande organ, fattade beslut om en resolution om antibiotikaresistens i djursektorn.

Svenska FAO-kommittén, i vilken ingår representanter för bl.a. civilsamhället, den privata sektorn och intresseorganisationer, tog fram en debattskrift om principer för ansvarsfulla investeringar i utvecklingsländer och hur dessa principer kan göras effektiva. Syftet var att ge regeringen råd inför förhandlingarna om Principer för ansvarsfulla investeringar i jordbruket, *rai*, i CFS. Debattskriften presenterades även vid ett seminarium för att sprida kunskap om och väcka intresse i Sverige för dessa frågor. Kommittén anordnade vidare ett seminarium på Världslivsmedelsdagen om familj jordbrukets betydelse, med särskilt fokus på unga jordbrukares viktiga roll för den framtida livsmedelsförsörjningen.

För att underlätta ett globalt samarbete i syfte att skydda de globala växtresurserna från växtskadegörare gav Sverige ett bidrag på 70 000 USD till den Internationella växtskyddskonventionen. Sverige lämnade också finansiellt stöd på 60 000 USD till genomförandet av vetenskapliga studier inom ramen för Codex Alimentarius för dess arbete med att utveckla internationella livsmedelsstandarder. Sverige bidrog även finansiellt med 60 000 USD för att underlätta utvecklingsländers medverkan i arbetet inom det Internationella växtgenetiska fördraget för livsmedel och jordbruk. Syftet med samtliga bidrag var att underlätta utvecklings-

länders möjligheter att delta i den internationella handeln och därmed för tryggad livsmedelsförsörjning.

På råvaruområdet har problemen med stora prisfluktuationer fortsatt och klimatinverkan blir alltmer tydlig. Sverige innehade under tiden den 1 oktober 2013–den 30 september 2014 ordförandeskapet i det Internationella Kakakorådet (ICCO). Positionen krävde omfattande arbetsinsatser. Under denna tid hanterades en rad komplicerade externa och interna frågor, bl.a. introducerades ett för organisationen nytt budgetsysteem, i avsikt att öka transparens och förutsägbarhet. EU har under året ansökt om medlemskap i den Internationella bomullsorganisationen (ICAC), vilken är den enda internationella råvaruorganisation EU ännu inte är medlem i, och en organisation med stor betydelse inte minst för fattigdomsbekämpning. Förhandlingar pågår nu om villkoren. Efter år av förhandlingar, till vilka Sverige mycket aktivt bidragit, har i december 2014 beslut kunnat fattas om genomgripande ändringar av den Gemensamma Råvarufondens (CFC) grundläggande avtal, innebärande att Fonden bättre anpassas till kraven i dagens samhälle, och på ett mer effektivt sätt kan stödja utvecklingsprojekt på råvaruområdet, bl.a. genom samarbete med privata näringslivet.

Det globala miljö- och klimatarbetet

Resultat

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Klimatet både påverkar och påverkas av jord- och skogbruk och annan markanvändning i Sverige och andra länder, inte minst utvecklingsländer. Klimatarbetet pågår på olika nivåer. Det innebär olika men länkade ramverk på internationellt, inom EU, respektive på nationell nivå. Under 2014 och 2015 har det internationella klimatarbetet fokuserat på att få till stånd ett nytt rättsligt bindande globalt klimatavtal som är tillräckligt långtgående för att begränsa utsläppen av växthusgaser och därmed undvika farlig påverkan på klimatsystemet så att den globala uppvärmningen blir högst 2°C. Avtalet avser utsläppsbegränsningar med bindande åtaganden för alla länder med betydande utsläpp och ska gälla med start 2020 och förväntas antas vid klimattoppmöte i Paris i december 2015. I början av 2015 skulle länder presentera sina förhandlingsbud,

sina ”nationellt fastställda bidrag” (Intended Nationally Determined Contributions INDC) till det nya klimatavtalet. Sveriges bud ingår i EU:s bud och bygger på det EU-interna målet om minst 40 procent minskning till 2030 som antogs av Europeiska rådet i oktober 2014 som en del av EU:s klimat- och energipaket för 2030. Detaljer och fördelningen mellan EU:s olika medlemsstater för att nå detta mål internt kommer att förhandlas fram 2016. I detta arbete ingår frågan om hur jord- och skogsbruk och annan markanvändning ska inkluderas i medlemsstaternas EU-interna åtagande. Regeringen har under 2014 och 2015 haft en fortsatt nära dialog med berörda myndigheter och intressenter i denna fråga.

Högst på agendan för Ministerrådet för Fiske, vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS) har frågan ett biobaserat samhälle legat. Norden har unika förutsättningar bl.a. genom tillgången på skogsråvara som kan förädlas i större utsträckning. Det isländska ordförandeskapet 2014 har som huvudsaklig prioritering satsat på ett stort projekt för att utveckla området bioekonomi i Norden, ”Nordbio”. MR-FJLS har utsetts till huvudansvarig för budget och koordinering av större delen av projektet. Under det nordiska paraplyet för bioekonomi finns bl.a. ett skogligt projekt kallat Wood biomass in the Nordic Bioeconomy ”WoodBio”. Fokus i projektet ligger på vedbiomassan som råvara för bioenergi, kemikalier mm. Det isländska ordförandeskapet har i samverkan med MR-FJLS även initierat en uppföljning av Selfossdeklarationen om skog som antogs 2008. Arbetet har resulterat i såväl en sammanställning av forskningsaktiviteter och projekt som en pågående arbetsgrupp för att ta fram underlag för nya strategiska mål inom det nordiska skogs-samarbetet. Det nordiska fiskerisamarbetet har 2014 koncentrerats till de utmaningar som fisket står inför, både ur ett samhälleligt perspektiv (socioekonomiskt) och ett biologiskt perspektiv. Länken mellan den blå ekonomin och bioekonomin har illustrerats av ett flertal genomförda projekt under 2014. Ett exempel är avslutandet av programmet Nordisk Innovation, vars syfte var att få fram nya produkter och tjänster inom fiskerisektorn.

MR-FJLS har identifierat en klar nordisk nytta med att samarbeta kring växtförädling (pre-breeding). Efter att ett pilotprojekt för offentlig-privata partnerskap (PPP) för växt-

förädling avslutats har MR-FJLS 2014 beslutat om en fortsättning av projektet för ytterligare en avtalsperiod 2015–2017. Den offentliga finansieringen av partnerskapet sker genom avsättning av medel från de nationella budgetarna och driften är förlagd till Nordiskt genresurscenter (NordGen) i Alnarp.

MR-FJLS har också fortsatt sitt engagemang inom ramen för EU:s strategi för Östersjöregionen. MR-FJLS har tillsammans med CBSS (Council of the Baltic Sea States) introducerat ett nytt horisontellt samarbetsområde för hållbar utveckling och bioekonomi där Nordiska ministerrådets sekretariat ansvarar för åtgärder inom bioekonomiområdet. Arbetet med EU:s strategi för Östersjöregionen har bedrivits aktivt under året med ett särskilt fokus på genomförande av en ny handlingsplan för strategin. Hållbart jord- och skogsbruk samt fiske ingår som ett prioriterat område. Flertalet myndigheter inom Näringsdepartementets område har särskilda regeringsuppdrag i syfte att ytterligare förstärka och utveckla engagemanget i arbetet med strategin. Sverige är prioriteringsområdeskoordinator för fiskefrågor. Följande projekt har avslutats under 2014: Regionalt samarbetsprojekt för att förhindra utkast (Eradicating discards) och framtagandet av rekommendationer för hållbart vattenbruk (Aquabest). Projektet som handlar om att ta fram en förvaltningsplan för lax (sustainable fisheries) har inte avslutats på grund av institutionella hinder inom EU och har skjutits på framtiden. Likaså har ett aktivt arbete bedrivits på skogsområdet där Sverige har ett huvudansvar för ett flertal skogsrelaterade projekt inom strategin som t.ex. kopplingen mellan skog och vatten och adaptiv skogsskötsel.

Sammanbrottet i förhandlingarna om ett rättsligt bindande skogsavtal har medfört en tid av söndring i samarbetsklimatet på paneuropeisk nivå. Sverige har därför prioriterat aktiviteter för att återställa förtroende och uppmuntra samarbete mellan organisationer och processer. Som ett led i detta har FAO:s och UNECE:s integrerade arbetsprogram och gemensamma handlingsplan för skogens roll i en grön ekonomi erhållit ekonomiskt bidrag om € 46 000 för en rad aktiviteter som t.ex. en studie om policy och incitament för ökad träbyggnad, rapportering om skogägarskap i UNECE-regionen, en workshop om skogens roll i hållbarhetsmålen, samt sociala aspekter av grön ekonomi (gröna

jobb, entreprenörskap och jämställdhet) att ett genomförande som knyter an till berörda delar i skogssamarbetet "Forest Europes" arbetsprogram. FAO:s globala skogskommitté (COFO) anordnades i juni 2014 som fokuserade särskilt på sociala aspekter av hållbart skogsbruk. FAO presenterade sin flaggskeppsrapport State of Forests på just detta tema. Sverige blev särskilt inbjuden att göra en presentation om erfarenheter med jämställdhet i skogssektorn. I samband med COFO anordnade Forest and Farm Facility, placerat vid FAO, ett seminarium om familjeskogsbrukets roll i hållbart skogsbruk. Detta seminarium finansierades av dåvarande Landsbyggsdepartementet med 500 000 kronor och ingick i ett projekt som syftade till att belysa familjeskogsbrukets roll i samband med det internationella året för familjelantbruk som firades 2014.

Sverige har spelat en central roll vid den elfte sessionen av FN:s skogsforum, i maj 2014, där det framtida mandatet för det internationella förhandlades fram och en ministerdeklaration antogs. Näringsdepartementet har tillsammans med berörda departement och intressenter tagit fram svenska prioriteringar för det internationella skogsarrangemanget som t.ex. tydligare fokus på skogens multifunktionalitet, jobbskapande, jämställdhet och markrättigheter. Sverige har genom ett aktivt påverkansarbete fått gehör för dessa frågor samt ett mer effektivt internationellt skogsarrangemang. Under 2014–2015 har även intensiva förhandlingar pågått om hållbarhetsmål som ska ta vid när Millenniummålen upphör 2015. Förhandlingarna förväntas avslutas i september 2015 och Regeringen har aktivt drivit att skog och hållbart skogsbruk ska ingå som en viktig komponent i de mål och delmål som tas fram och därtill hörande uppföljningsmekanismer för post 2015 utvecklingsagendan. Skogliga indikatorer har varit av särskilt intresse under det senaste året och genom Sveriges arbete har befintliga internationella och regionala processers tidigare resultat och utvecklingsprojekt kunnat beaktas i förhållande till mätning, rapportering och utvärdering kopplat till utformningen av framtida globala utvecklingsmål. Samtidigt har Sverige, tillsammans med Finland, varit drivande i att starta ett framsynt utvecklingsarbete av de paneuropeiska indikatorerna för hållbart skogsbruk som arbetades fram inom det regionala skogssam-

arbetet "Forest Europe" under 90-talet och senast reviderades 2003.

EU:s timmerförordning trädde ikraft 2013 och har, likt den större handlingsplan som den utgör del av, som syfte att motverka olagliga avverkningar och handel med timmer och trävaror som resulterar av detta. Sverige har i enlighet med förordningens bestämmelser levererat en rapport till kommissionen. Rapporten är också tänkt att utgöra grund för den översyn av förordningen som företas 2015. Parallellt men separat utvärderas även EU:s FLEGT-handlingsplan. Sverige har bistått med nationella erfarenheter till översynsarbetet, bl.a. genom breda samråd med intressenterna.

Internationell handel

Annan bedömningsgrund: Genom Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets arbete har ett tjugotal exportrelaterade ärenden lösts under 2014 vilket möjliggjort svensk export av framför allt animaliska produkter.

Resultat

Regeringen prioriterar alltjämt arbetet med att avsluta Doharundan. Trots det lyckade WTO-ministermötet i december 2013 blev 2014 ett förlorat år i WTO-förhandlingarna, återigen till följd av meningsskiljaktigheter mellan stora nyckelländer. Arbetet med att komma överens om ett arbetsprogram för de fortsatta förhandlingarna påbörjades därmed först under 2015. I avsaknad av framsteg i de multilaterala förhandlingarna har fokus på bilaterala avtal fortsatt ökat. Förhandlingarna med USA har intensifierats under 2014–2015. Sverige har bl.a. drivit frågan om att EU och USA bör samarbeta om minskad användning av antibiotika i djurproduktionen i syfte att motverka antibiotikaresistens. Sverige var även pådrivande till att starta nya förhandlingar med Norge på jordbruksområdet, vilket ledde fram till en förhandlingsstart under hösten 2014. I övrigt pågår förhandlingar med bl.a. med Japan, Indien och Malaysia.

Den av Sverige finansierade OECD-studien om global antibiotikaanvändning i djurproduktionen publicerades i januari 2015. Beräkningarna i studien visar att ett produktionsbortfall om ca 1 procent blir resultatet om antibiotika som tillväxtbegränsare slopas. Vidare prognosti-

seras att den globala antibiotikaanvändningen kommer att öka med 67 procent fram till 2030 om inga åtgärder vidtas för att bromsa förloppet.

Sverige har under året genom sitt deltagande i internationella förhandlingar fortsatt bidragit till arbetet inom de globala standardiseringsorganisationerna Internationella växtskyddskonventionen (IPPC), Världsorganisationen för djurhälsa (OIE) och Codex Alimentarius (livsmedel). Arbetet bidrar till en mer transparent och öppen världshandel, som är till gagn för såväl utvecklingsländer som vår egen export av livsmedel, djurprodukter och växter och växtprodukter. Genom fungerande internationella regler får även svenska konsumenter tillgång till ett brett utbud av motsvarande produkter.

Som ett led i att bl.a. stödja arbetet med att öppna upp andra marknader för svensk export för såväl livsmedel som skogsprodukter placerades ett lantbruksråd på ambassaden i Peking under hösten 2014. Detta resulterade i att ärenden för att öka marknadstillträdet för svenska livsmedel kunde drivas framåt och bl.a. kunde exporten av mejeriprodukter återupptas efter att ha varit stoppad. Den tillfälliga satsningen på ett lantbruksråd ledde till att regeringen under våren 2015 tillsatte ett permanent lantbruksråd i Peking. Jordbruksverket och Livsmedelsverket har erhållit 5 miljoner kronor i finansiella medel för att hjälpa svenska företag som vill exportera genom att arbeta för exportgodkännanden och för att lösa exportrelaterade problem i tredjeland. Ett femtontal ärenden har lösts under 2014 vilket möjliggjort svensk export av framför allt animaliska produkter.

Analys och slutsatser internationellt arbete

Regeringen anser att det internationella arbetet bidrar till att uppfylla målsättningarna med arbetet, bl.a. en öppnare och mer marknadsanpassad handel, klimathänsyn, utvecklingshänsyn, hållbar produktion i jordbruks-, fiske- och skogsnäringen, värnandet av genetiska resurser på regional och global nivå, bevarande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, säkra livsmedel och för att åtgärder tas för att motverka det växande problemet med antibiotikaresistens.

Trenden i en sjunkande andel hungrande i världen innebär att ett stort antal länder nu har uppnått Milleniemål 1. Det visar att utvecklingen går åt rätt håll och att målet är inom räckhåll. Dessutom har 25 länder uppnått det svårare

målet från Världslivsmedelstoppmötet 1996 om att minska antalet hungrande. Enligt FAO har antalet hungrande nu minskat med 100 miljoner det senaste årtiondet och med 209 miljoner sedan beräkningarna började 1990/92. De insatser som det internationella samfundet beslutade om under livsmedelskrisen 2007/08 och som började genomföras under 2009, bl.a. EU:s livsmedelsmekanism om 1 miljard Euro och åtagandena vid G20:s möte i L'Aquila, visar på att jord- och skogsbrukets samt fiskets centrala roll för tryggad livsmedelsförsörjning och ekonomisk tillväxt har fått genomslag. Frågan om dessa näringars roll tas fortsatt upp i många internationella fora, bl.a. i G20 och i de framtida hållbarhetsmålen. I detta sammanhang spelar reformen 2009 av Kommittén för tryggad livsmedelsförsörjning en central roll. Sverige deltog aktivt i reformprocessen och har fortsatt uppmärksammat/lyft kommitténs arbete, framförallt inom Sverige. En del av reformen var att CFS' beslut om rekommendationer till åtgärder måste bygga på analyser så att besluten bli mer välgrundade och att en Högnivåpanel av experter tillsattes. Sverige anser att de analyser som Högnivåpanelen har tagit fram har haft stor betydelse för CFS' arbete och också varit i enlighet med Sveriges prioriteringar om vikten av minskat svinn och ett hållbart fiske.

Regeringens inbjudan till det svenska civilsamhället och den privata sektorn att delta i CFS' årliga möten har inneburit en ökad kunskap om kommitténs arbete och deltagandet har ökat de senaste åren, vilket visar på ett större engagemang för frågorna. Därmed stärks också möjligheterna att insatserna blir mer samordnade och får större effekt, bl.a. genom ett ökat utbyte mellan svenska och internationella aktörer inom området.

Beslutet att under året anta en FAO-strategi för regeringens arbete visar på den vikt som Sverige lägger vid organisationens arbete. FAO bedöms vara mycket relevant för svensk och global utvecklingspolitik och FAO:s mandat har beröringspunkter med regeringens alla tre prioriteringar för utvecklingssamarbetet (prioriteringarna demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat samt jämställdhet). Strategin utgör ett viktigt instrument för att fokusera Sveriges arbete gentemot FAO.

Sveriges aktiva roll i EU-kretsen har varit en starkt bidragande faktor till att EU i FAO-arbetet fortsatt förespråkar svenska priorite-

ringar, som betydelsen av hållbara produktivitetssökningar samt av att stärka kvinnors rättigheter, t.ex. tillgång till mark och finansiella rättigheter. Det är tydligt att Sverige trots sin storlek i förhållande till flera andra EU-länder har lyckats nå en position där våra synpunkter får genomslag.

Arbetet med att minska hindren för svensk export genom att verka för exportgodkännanden och lösa exportrelaterade problem i tredjeland, är centralt för att svenska företag ska kunna komma in med nya produkter på dessa marknader. Vikten av att tillvarata livsmedelsexportens potential bekräftas av att exporten årligen fortsätter att öka och uppgick 2014 till 69 miljarder kronor. Det är många faktorer som spelar in för att uppnå denna positiva trend, men bedömningen är att myndigheternas konkreta arbete med att hjälpa företag in på nya marknader i världen och en ökad svensk statlig närvaro i Kina, kombinerat med insatser inom ramen för Sverigefrämjandet, bidrar till utvecklingen. Skogsindustrin bidrog under 2014 med ett exportvärde på ca 120 miljarder kronor. Skogen är fortsatt en viktig grund för det hållbara och biobaserade samhället. Biomassan är en förnybar resurs med en stor utvecklingspotential att göra klimatnytta genom att ersätta fossila råvaror. Både det nordiska och Östersjösamarbetet inom skog fungerar som plattformar för att bemöta utmaningar som t.ex. ett föränderligt klimat och omställning till ett biobaserat samhälle.

Inom ramen för förhandlingar om TTIP har Sverige tagit ett initiativ till att EU och USA bör samarbeta om minskad antibiotikaanvändning i djurproduktionen. Likaså är OECD-studien som pekar på en alarmerande utveckling av antibiotikaanvändningen i djurproduktionen globalt om inga åtgärder vidtas av vikt för regeringens fortsatta arbete för att motverka antibiotikaresistens globalt.

2.6 Politikens inriktning

2.6.1 Inledning

Ett av regeringens övergripande mål är att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. För att nå målet behövs en livskraftig, hållbar och aktiv landsbygd. Landsbygden står inför stora utmaningar men rymmer också goda möjlig-

heter. Politiken ska bidra till livskraftiga och innovativa företag och att naturresurserna används hållbart, både i Sverige och globalt, samt att de för landsbygden relevanta miljö kvalitetsmålen nås.

Politiken för areella näringar, landsbygd och livsmedel samverkar med flera andra politikområden, bl.a. den regionala tillväxtpolitiken, miljö- och klimatpolitiken och kulturpolitiken.

Många jobb på landsbygden finns i småföretag. Regeringen vill att det ska vara enkelt att starta, driva och äga företag i Sverige. Den parlamentariska kommittén för Sveriges landsbygder, den långsiktiga livsmedelsstrategin och det nationella skogsprogrammet är initiativ som regeringen tar för svensk landsbygd.

Den svenska landsbygden är rik på förnybara naturresurser. Detta ger Sverige goda förutsättningar att bli ledande i en omställning mot en hållbar biobaserad samhällsekonomi, en bioekonomi. Skogs- och jordbruksmarkens förmåga att långsiktigt tillhandahålla ekosystemtjänster som träråvara och livsmedel, men också t.ex. sociala värden och vattenreglering, är värdefull.

De areella näringarna har en viktig roll i klimatarbetet genom sin potential att ersätta fossila energi- och industriråvaror med förnybara bioråvaror. Det handlar om både traditionella och nya sätt att utnyttja råvarorna, vilket bildar basen för en biobaserad samhällsekonomi och en miljödriven näringslivsutveckling. Detta innebär goda möjligheter för företag från många sektorer att utvecklas och bidra till innovationer, jobb, miljöförbättringar och tillväxt i hela landet.

Väsentligt för en hållbar utveckling av de areella näringarna och landsbygden är att kompetensförsörjningen och kunskapsutvecklingen tryggas genom utbildning, forskning och innovation samt förbättrad jämställdhet.

2.6.2 Landsbygd

Möjligheterna för kvinnor och män att bo och verka i hela Sverige ska förbättras. Regeringen arbetar för att bidra till goda förutsättningar för arbete och välfärd i hela landet och att ta vara på landsbygdens potential för attraktiva livs-, boende-, och verksamhetsmiljöer. Landsbygdens näringsliv ska utvecklas och det ska finnas förutsättningar att utveckla arbetstillfällen på landsbygden.

Jordbruks-, skogs-, och landsbygdspolitiken ska medverka till att främja livskraftiga företag, attraktiva natur- och kulturmiljöer och omställningen till ett hållbart samhälle, bl.a. genom det nationella skogsprogrammet, den nationella livsmedelsstrategin och genom insatser i gårdsstödet, det svenska landsbygdsprogrammet och programmet för lokalt ledd utveckling (LLU).

En väl utbyggd bredbandsinfrastruktur är viktig för att ge möjligheter att bo, driva företag och verka på landsbygden. För exempelvis jordbruk, skogsbruk och besöksnäring är det av stor vikt att kunna använda moderna digitala tjänster i verksamheten. Bredbandsinsatserna inom landsbygdsprogrammet bidrar till att skapa förutsättningar för utbyggnad av bredband med hög överföringshastighet i områden där marknaden inte har planer på att bygga ut.

En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

I dag saknas en sammanhållen politik för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder. För att lägga grunden för en sådan politik har en parlamentarisk kommitté tillsatts (Dir. 2015:73). Socialt och miljömässigt hållbar utveckling ska förenas med ekonomisk tillväxt, en grön tillväxt, som ger förutsättningar för sysselsättning och framtidstro i hela landet. En förnyad, sammanhållen politik för landsbygden ska utgå från de strukturella frågor, utmaningar och möjligheter som landsbygden möter. Regeringen har betonat att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i arbetet.

En växande besöksnäring

En växande besöksnäring innebär fler jobb i hela landet, inte minst på landsbygden. För att öka konkurrenskraften i besöksnäringen föreslår regeringen ytterligare insatser för destinationsutveckling. Regeringen kommer också att avsätta resurser för marknadsföring av Sverige som turistland utomlands, som bl.a. ska användas för att marknadsföra hållbar natur- och ekoturism på landsbygden.

Det svenska landsbygdsprogrammet ger också goda möjligheter till stöd för utveckling av turism på landsbygden. Regeringen avsätter bl.a. resurser inom programmet för utveckling av nya

produkter med landsbygden som besöksmål och ett program för att utveckla och profilera Sverige inom måltidupplevelser.

2.6.3 Konkurrenskraft i jordbruksföretagen

De gröna näringarna har goda förutsättningar att skapa jobb och tillväxt men möter precis som andra branscher en rad utmaningar. I konkurrenskraftsutredningens betänkande Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring (SOU 2015:15) lyfts en rad utmaningar för jordbruket. Det är regeringens avsikt att hantera flera av dessa i arbetet med den kommande livsmedelsstrategin.

Enligt Jordbruksverket är produktionskostnaderna inom jordbrukssektorn högre i Sverige än i många konkurrentländer. Orsaker till skillnaderna är bl.a. klimat, geografi, byggtid, lagstiftning och skatter. Med hänsyn till den utsatta konkurrenssituation som det svenska jord- och skogsbruket befinner sig i, föreslår regeringen att näringarna i dess helhet kompenseras för den höjning som görs av energiskatten på dieselbränsle 2016. Regeringen höjer därför den nuvarande koldioxidskattenedsättningen för dieselbränsle i arbetsmaskiner i jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamheterna till 1,43 kronor/liter fr.o.m. den 1 januari 2016. Höjningen innebär att jord- och skogsbruket kompenseras med 199 miljoner kronor per år.

Regeringen vill stärka konkurrenskraften för jord- och skogsbruket och se en ökad produktion av livsmedel i Sverige. Som ett led i detta och för att minska de negativa effekterna av det rådande kritiska läget i mjölksektorn föreslår regeringen att koldioxidskattenedsättningen höjs ytterligare till 1,70 kronor/liter perioden den 1 januari 2016 till den 31 december 2018. Den ytterligare höjningen av koldioxidskattenedsättningen minskar därmed kostnaderna för det svenska jord- och skogsbruket med 100 miljoner kronor per år.

De svenska jordbruksföretagen möter en allt hårdare internationell konkurrens och behöver kontinuerligt hantera detta genom att utvecklas, både genom att konkurrera med mervärden som konsumenterna efterfrågar och genom att öka produktiviten. Detta är särskilt märkbart för mjölkföretagen. Regeringen ser allvarligt på den

situation som den svenska mjölknäringen befinner sig i och följer noggrant utvecklingen i mjölknäringen samt överväger ytterligare åtgärder inom ramen för den kommande livsmedelsstrategin.

Det är viktigt att genomförande och förvaltning av den gemensamma jordbrukspolitiken är effektiv och enkel för både brukare och myndigheter. Jordbruksverket föreslås därför tillföras extra resurser för detta 2016–2019.

Regeringen fortsätter att följa myndigheters och branschorganisationers arbete med de åtgärder som föreslogs under Förenklingsresan samt avser att fortsatt aktivt delta i arbetet med att förenkla EU-lagstiftningen för den gemensamma jordbrukspolitiken.

Kontroll av EU:s handelsnormer för ägg kommer att överföras från Jordbruksverket till länsstyrelserna fr.o.m. den 1 januari 2016. Regeringen bedömer att det finns flera samordningsvinster med att föra över kontrollen till länsstyrelserna.

Regeringen förbättrar också möjligheten för ett fullt utnyttjande av de finansiella medlen i det nationella stödet till norra Sverige.

Tillgång till växtsorter som är anpassade till det svenska klimatet är en förutsättning för en konkurrenskraftig växtodling. För att bibehålla konkurrenskraften behövs dessutom sorter som kan möta ett förändrat klimat. Ett förändrat klimat ger ett förändrat tryck av växtskadegörare. Detta är särskilt viktigt för jordbruket i Mellansverige och i norra Sverige, som har ett begränsat urval av sorter på världsmarknaden att välja mellan på grund av Sveriges särskilda ljus- och temperaturförhållande.

Gårdsstödet

Till följd av 2013 års reform av EU:s gemensamma jordbrukspolitik genomfördes 2015 ett antal större förändringar av gårdsstödet.

Regeringens utgångspunkt är att regelverken ska vara stabila och förutsägbara för stödmotagarna. Utifrån erfarenheterna från 2015 års tillämpning av gårdsstödet och de förenklningar av EU-reglerna för gårdsstödet som aviserats av Europeiska kommissionen kan det dock finnas skäl att justera vissa delar av gårdsstödet utformning i Sverige inför kommande stödår. Gårdsstödet har fortsatt stor betydelse för upprätthållande av inkomsterna inom det

svenska jordbruket. Gårdsstödet bör utformas så att det stärker konkurrenskraften i jordbrukssektorn på så marknadsmässiga villkor som möjligt. I det sammanhanget bör lika konkurrensvillkor mellan Sverige och övriga EU-länder eftersträvas och gårdsstödet betydelse för att upprätthålla inkomsterna beaktas. Regeringen anser vidare att gårdsstödet i Sverige bör utformas så att det bidrar till sysselsättning och aktivitet i Sveriges landsbygder. Stödet bör genomföras så att det också genererar en hög nytta för natur- och kulturmiljöer och andra miljöaspekter. Regelförenklning är en viktig utgångspunkt vid alla beslut om nationell utformning av stödet.

Den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020

Regeringens långsiktiga målsättning för EU:s gemensamma jordbrukspolitik är en avreglerad, marknadsorienterad och konkurrenskraftig jordbrukssektor styrd av konsumenters efterfrågan, klimat- och miljömål och där hänsyn tas till djurskydd samt den globala utvecklingspolitiken i enlighet med Sveriges politik för global utveckling (PGU). För att bidra till regeringens ambition om lägre utgifter för EU:s jordbrukspolitik vill regeringen att den gemensamma jordbrukspolitiken lägger ett ökat fokus på åtgärder inom landsbygdspolitiken. Regeringen anser vidare att det är viktigt att politiken och dess tillämpning skapar möjligheter till stärkt konkurrenskraft för svensk jordbruks- och trädgårdsnäring samt bidrar till den nödvändiga klimatomställningen och att miljömålen kan nås. För att möjliggöra detta behöver nuvarande politik utvärderas. Ett analysarbete som utgår från en modernisering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik kommer att inledas inför nästa budgetperiod efter 2020, samt inför en eventuell halvtidsöversyn av politiken under nuvarande budgetperiod.

Ekologisk mat

Konsumenternas efterfrågan på ekologisk mat har ökat kraftigt. Under 2014 ökade försäljningen av ekologiska livsmedel med 38 procent. Intresset för närproducerad mat är också stort.

Den ekologiska produktionen har dock inte ökat i takt med efterfrågan och därför vill rege-

ringen bidra till att öka produktionen och konsumtionen av ekologiska livsmedel i Sverige. Det är viktigt att det finns goda förutsättningar för den ekologiska produktionen och att den potential som finns för fler jobb och en bättre miljö utnyttjas. Regeringen avser därför att arbeta såväl nationellt som i EU för en politik som bidrar till en ökad andel ekologisk produktion och konsumtion. Regeringens bedömning är att efterfrågeökningar på den ekologiska marknaden kan bidra till miljöförbättringar, tillväxt och konkurrenskraft i svenskt jordbruk och svensk livsmedelsproduktion.

En hållbar, innovativ och exportinriktad livsmedelsindustri

Regeringens mål är att öka svensk matproduktion samt skapa jobb och tillväxt i hela landet. Livsmedelsindustrins geografiska spridning, framgångar på exportmarknaden samt nära koppling till det svenska jordbrukets råvaruproduktion gör livsmedelsföretagen till viktiga aktörer för att uppnå dessa mål. Livsmedelsindustrin har dessutom en viktig roll att spela för att möta flera globala samhällsutmaningar, t.ex. livsmedelsförsörjningen, klimatet och livsstilsrelaterade sjukdomar.

Livsmedelsindustrins ekonomiska styrka bygger på att företagen är effektiva och innovativa samt säljer högförädlade produkter på såväl svenska som utländska marknader. Grundläggande för detta är en hög kunskapsnivå och ett gynnsamt innovationsklimat. För att säkra jobb och lönsamhet behöver en större andel av produktionen utgöras av varor högre upp i värdekedjan. Regeringen bedömer att innovation samt en fördjupad samverkan mellan industri och akademi är av stor betydelse för sektorns utveckling, vilket kommer att belysas ytterligare inom ramen för arbetet med livsmedelsstrategin.

Sveriges export av livsmedel är en viktig motor för att öka matproduktionen och skapa de nya jobben. Exporten (produkter från jordbruket, fisket och livsmedelsindustrin) har utvecklats starkt sedan EU-inträdet och fortsätter att öka trots utdragen lågkonjunktur på flera viktiga marknader. Samtidigt har utvecklingen varit beroende av ett fåtal företag. Ett särskilt fokus kommer därför att läggas på att fler företag ska kunna bidra till exporttillväxten.

Rådgivning, information och ökad samverkan mellan företag, myndigheter och akademi är exempel på åtgärder som kan bidra till sektorns internationalisering. För att möjliggöra export till nya marknader utanför EU tillför regeringen medel till Livsmedelsverket och Jordbruksverket för dessa myndigheters arbete med exportgodkännanden.

2.6.4 En svensk livsmedelsstrategi

Svensk livsmedelsproduktion har förutsättningar att bidra till ökad sysselsättning och tillväxt och samtidigt stärka den hållbara utvecklingen i Sverige och i världen. Regeringen inledde därför 2014 arbetet med att ta fram en livsmedelsstrategi. Strategin ska bidra till att potentialen i svensk livsmedelsproduktion nyttjas fullt ut. Det innebär större produktion för såväl inhemska som utländska marknader, högre tillväxt och sysselsättning i berörda näringar, ökad andel ekologisk produktion och konsumtion av livsmedel samt bättre möjligheter för konsumenterna att göra medvetna val.

Mål för arbetet med en livsmedelsstrategi är att öka sysselsättningen, produktionen, exporten, innovationskraften och lönsamheten i livsmedelsproduktionen, samtidigt som de relevanta nationella miljömålen nås. Regeringen avser återkomma till riksdagen under 2016 med förslag om en långsiktigt hållbar och brett förankrad livsmedelsstrategi i enlighet med dessa mål. Regeringen föreslår dock redan nu att medel för strategins genomförande avsätts 2016–2019.

2.6.5 Miljö, klimat och energi

Jordbrukslandskapet bidrar till såväl rekreation som en god livsmiljö och ekosystemtjänster. Ekosystemtjänsterna är fundament för en hållbar svensk landsbygd. En förutsättning för att kunna upprätthålla och utveckla dessa är att jordbruket är både konkurrenskraftigt och långsiktigt hållbart. De åtgärder som regeringen föreslår har som syfte att bidra till såväl konkurrenskraft som en grön omställning och att de nationella miljö kvalitetsmålen kan nås.

I Sverige har vi goda förutsättningar för jord- och skogsbruksproduktion. Det gäller de naturgivna produktionsförutsättningarna men även den höga kompetens och utvecklingsförmåga

som finns i näringslivet. Regeringens politik syftar till att underlätta för företagarna att nyttja denna potential samt att ge förutsättningar till att ytterligare utveckla verksamheter och produkter för att bidra till en konkurrenskraftig sektor.

Globalt krävs stora förbättringar inom jordbruks- och livsmedelsområdet samt inom skogsbruket för att öka produktiviteten och effektiviteten samt åstadkomma en hållbar utveckling. Det svenska jord- och skogsbruket bör vara en förebild och bidra med klimatsmarta produkter som förnybar energi och trä för hållbart byggande men också för kunskaper och stöd i arbetet med att anpassa näringarna för möta de utmaningar som världen står inför.

Utsläpp av metan och lustgas sker från jordbrukets djurhållning och användning av mineralgödsel, medan skogs- och jordbruk utgör både källor och sänkor för växthusgaser. Vid Europeiska rådet i oktober 2014 fattades beslut om ramarna för klimat- och energipolitiken inom EU fram till 2030. I centrum för överenskommelsen står målet om att minska växthusgasutsläppen med minst 40 procent men även målet om minst 27 procent förnybar energi. Regeringen avser att verka för att EU:s regelverk på området inte missgynnar användningen av skog vare sig till träprodukter eller biobränslen.

De klimatförändringar vi står inför kommer även att påverka förutsättningarna för de gröna näringarna. Beroende på hur temperatur- och nederbördsmonster förändras kommer bl.a. tillgången på vatten att påverkas. För att möta förändringarna behövs mer kunskap. Regeringen tillför medel till Jordbruksverket för att öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen. Svenska artprojektet, som omfattar Nationalnyckeln, och de biologiska samlingarna ges ökade resurser för kartläggning av arter, taxonomisk forskning och informationsspridning med såväl forskare som den intresserade allmänheten som målgrupp.

De gröna näringarna har en nyckelroll i arbetet för klimatomställningen, ett hållbart samhälle och en god miljö genom att även kunna producera förnybara industri- och energiråvaror och reducera användningen av fossila råvaror. För att i högre grad ta till vara potentialen för produktion av förnybar energi behövs miljö- och klimatfrämjande insatser samt effektiva och träffsäkra styrmedel. Det kan t.ex. vara att skapa bättre förutsättningar för biogasproduktion ur

produkter från de gröna näringarna. Regeringen föreslår därför att budgeten för metanreduceringsersättningen ökar med 30 miljoner kronor 2016 och beräknar att stödet ökar med motsvarande belopp 2017–2019. Syftet är att öka produktionen av biogas ur stallgödsel och på så vis minska utsläppen av växthusgaser samtidigt som förnybar energi produceras.

2.6.6 Skog

I Sverige har vi en unik möjlighet att ta vara på vår skog och kombinera den med vår innovationskraft. På så sätt skapas nya produkter och tjänster, samtidigt som fossila råvaror ersätts, utsläppen av växthusgaser minskas och arbetstillfällen på landsbygden skapas.

Regeringen anser att Sverige behöver en långsiktig skogsstrategi – ett nationellt skogsprogram – som optimerar skogens möjligheter att bidra till en hållbar utveckling av det svenska samhället. Det är tid för ett stort steg mot det biobaserade samhället, med utgångspunkt i skogens möjligheter, värden och bidrag till miljö kvalitetsmålen.

Skogsbruket har också stor betydelse för att nå miljö kvalitetsmål och generationsmål inom miljö målssystemet. Arbetet med att i det praktiska skogsbruket införliva målbilderna för miljö hänsyn är av grundläggande betydelse och följs noga av regeringen. Regeringen anser att fler naturskogar ska skyddas och naturvårdshänsynen ska öka i den brukade skogen. I tillägg till skogsägarnas nödvändiga frivilliga insatser förstärker regeringen nu möjligheterna att värna skogens miljö värden också genom formellt skydd. Resurserna för skydd av värdefull skog föreslås öka med 100 miljoner kronor fr.o.m. 2016 för ersättning till markägare för skydd av skog samt en årlig förstärkning med 7 miljoner kronor fr.o.m. 2016 för Skogsstyrelsens förvaltning för ändamålet.

Arbetet inom det nationella skogsprogrammet inriktas på att nå programmets vision: ”Skogen – det gröna guldets – ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.”

Dialogprocessen som pågår inom det nationella skogsprogrammet kommer att fortsätta under 2016. Arbetet tar sin utgångspunkt i skogens ekonomiska, sociala och miljömässiga värden och syftar till att skapa ökad samsyn.

Frågor behandlas om tillväxt, mångbruk och värdeskapande av skogen som resurs; virkesproduktion, övriga ekosystemtjänster och naturens gränser; främjande av biobaserade produkter och energi, smarta transporter, en skogsindustri i världsklass och ökad export; samt internationella frågor.

Efter avslutad dialogprocess avser regeringen under 2017 att utarbeta ett strategidokument med ett åtgärdsprogram för implementering de kommande åren. Regeringen avser att avsätta 26 miljoner kronor årligen under 2017 till 2019, som i samverkan med satsningar från skogssektorn, syftar till att förverkliga det långsiktiga åtgärdsprogrammet.

Regeringen vill också peka på möjligheten för intressenter att ta initiativ som länkar till regeringens åtgärdsprogram. Synergier mellan nationella skogsprogrammet och regeringens andra strategiska initiativ ska uppmärksammas och utvecklas. Programmet och åtgärder bör utvärderas och baserat på det kan en förnyad dialogprocess ske för vidareutveckling av programmet. När skogsvårdslagen ses över ska hänsyn tas till arbetet med ett nationellt skogsprogram.

Skogen erbjuder möjligheter att skapa sysselsättning också för personer långt från arbetsmarknaden. Berörda myndigheter som Skogsstyrelsen, Arbetsförmedlingen och andra offentliga aktörer bör uppmärksamma när myndigheterna kan bidra till att dessa möjligheter tas till vara. Regeringen följer uppmärksamt arbetet med skogsbrukssektorns jämställdhetsstrategi och ser det som ett viktigt arbete för att trygga kompetensförsörjningen i skogen.

Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen ska fortsätta att utveckla sitt samarbete för att underlätta kontakter med myndigheterna.

Regeringen värnar den nationella skogspolitiken och följer noggrant nya EU-initiativ på verkan på svensk skog och skogsnäring. De EU-insatser som berör skogsområdet bör även fortsättningsvis vara begränsade och respektera subsidiaritetsprincipen. Även om det inte finns en gemensam skogspolitik i EU kan svenskt skogsbruk påverkas av utvecklad unionspolitik på t.ex. klimat- och energiområdet varför goda ramvillkor för hållbart skogsbruk behöver bevaras och utvecklas också i sådana EU-sammanhang. Vidare avser regeringen spela en aktiv roll avseende skogsfrågor i det internationella arbetet.

2.6.7 Jakt- och viltförvaltning

Regeringens intention är att ge goda förutsättningar för jakt och viltförvaltning som näring och fritidssysselsättning och en hållbar förvaltning av viltstammar och därmed skapa arbetstillfällen på landsbygden. Viltet i Sverige är en viktig resurs som ska förvaltas långsiktigt. Jakt är en populär fritidssysselsättning och vilda djur är en del av den naturupplevelse som många söker såväl genom jakt som olika former av viltskådning. Samtidigt är det viktigt att våra vilda djur och fåglar förvaltas på ett klokt sätt så att deras populationer är livskraftiga och den naturliga genetiska variationen är bevarad. Det jaktetiska perspektivet ska beaktas i all jakt. En god jakt och viltförvaltning kännetecknas av en bra balans mellan näringsverksamhet och viltvärdo. Exempelvis skapar de ökande klövviltstammarna både möjligheter och problem som måste hanteras. I regeringens utveckling av en långsiktig vargförvaltning har ett antal uppdrag beslutats under våren 2015. Dessa avser att sammanfatta och utvärdera befintlig kunskap om hur angrepp orsakade av stora rovdjur på tamdjur och husdjur kan förebyggas, att utreda vad som krävs för att vargpopulationen i Sverige ska anses ha gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet samt att undersöka om skyddsjakten kan utvecklas.

Regeringen ökar satsningen på åtgärder för att förebygga och kompensera för rovdjursskador genom att fr.o.m. 2016 tillföra 20 miljoner kronor årligen till anslag 1:7 *Ersättning för viltskador m.m.* Genom satsningen förebyggs även konflikter kring rovdjurspolitiken.

2.6.8 Den gemensamma fiskeripolitiken och fiskerinäringen

Ett hållbart fiske

Regeringens ambition är att främja ett hållbart fiske, såväl i Sverige som globalt. De beslut som fattas ska baseras på vetenskapligt underlag i syfte att säkra en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. I detta sammanhang ska Sverige vara pådrivande för att de beslut som fattas inom EU leder till en god förvaltning av fiskbestånden. En bärkraftig fiskeriförvaltning är en förutsättning för att stärka sysselsättningsmöjligheterna inom fisket och bidrar till att

trygga livsmedelsförsörjningen samt även till att uppnå en god miljöstatus enligt EU:s havsmiljödirektiv. Genomförandet av EU:s reformerade gemensamma fiskeripolitik förväntas även bidra till att uppfylla det nationella miljö kvalitetsmålet om hav i balans. I samband med att regeringen har tagit fram en maritim strategi i syfte att stärka den maritima sektorns konkurrenskraft, håller Jordbruksverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten och näringslivet på att ta fram en strategi för yrkesfisket som beräknas vara klar 2016. För att nå ett hållbart fiske krävs innovativa satsningar för att lösa utmaningarna på området. Utvecklingen av selektiva redskap för att minska oönskade fångster är fortsatt viktig för att underlätta landningsskyldigheten. Genomförandet av den reformerade gemensamma fiskeripolitiken som trädde i kraft den 1 januari 2014 har påbörjats, vilket redan har skapat en rad förbättringar för en hållbar förvaltning av fiskbestånden. Det är för regeringen viktigt att de nya åtagandena förverkligas, såsom en ekosystembaserad förvaltning, målsättningen om beståndsstorlek över den som ger maximal hållbar avkastning (MSY), skyldigheten att landa alla fångster av arter som omfattas av fångstbegränsningar (landningsskyldigheten) och att fleråriga förvaltningsplaner antas, samt att Sverige tar tillvara de nya möjligheter till hållbar förvaltning som reformen ger medlemsländerna. På grund av det arbete som krävs för att genomföra landningsskyldigheten avser regeringen förstärka fiskerikontrollen och föreslår därför att nya medel tillförs Havs- och vattenmyndigheten 2016–2019 för detta ändamål. I arbetet med genomförandet av den reformerade fiskeripolitiken finns stora möjligheter till förändringar i regelverket för fiskerinäringen, vilka ska tas tillvara. I och med att den nya gemensamma fiskeripolitiken har fått en extern dimension som anger ramarna för EU:s förhållande med tredje länder, skapas möjligheter till ett hållbart fiske, stärkta rättigheter för tredje länder och ökad handel på global nivå.

Östersjön är ett känsligt hav och lider av både syrebrist och övergödning, vilket har bidragit till en försvagad beståndsutveckling. Att förbättra Östersjöns tillstånd och således fiskerinäringens möjligheter till ett utvecklat fiske, kräver insatser från samtliga länder kring Östersjön. Ett starkt grannlandssamarbete innebär att gemensam kompetens och erfarenheter tas tillvara. Regeringen kommer därför se till att Sverige fortsatt

är aktivt inom det regionala samarbetet och drar nytta av de samverkansmöjligheter som uppkommer. Regeringen fattade 2014 beslut om att avsätta medel till Sveriges lantbruksuniversitet för att bygga ett undersöknings- och forskningsfartyg. Det nya fartyget förväntas vara i drift tidigast 2018. Att kunna bedriva ändamålsenlig undersöknings- och forskningsverksamhet i våra havsområden är angeläget för att bibehålla den kompetens som är nödvändig för att fatta långsiktiga beslut som bidrar till ett hållbart fiske.

Havs- och fiskeriprogrammet

Regeringens förslag till havs- och fiskeriprogram 2014–2020 innehåller möjligheter till finansiering av åtgärder som kan främja såväl långsiktigt hållbara fiskbestånd och ett friskare hav som ökad konkurrenskraft för företag med koppling till fiske- och vattenbrukssektorn. Havs- och fiskeriprogrammet utgör det viktigaste finansiella verktyget för genomförandet av EU:s nya gemensamma fiskeripolitik samtidigt som det också innehåller åtgärder som bidrar till målen inom den integrerade havspolitik. Genomförandet av programmet förväntas bidra till tillväxt och sysselsättning inom näringar knutna till fiskeri- och vattenbrukssektorn och kommer särskilt att beakta behoven hos det kustnära och småskaliga fisket. Såväl programmet som fiskeripolitiken i stort bidrar till och möjliggör även utvecklingen av verksamheter kopplade till fritidsfiske och fisketurism, vari det kulturella och traditionsenliga fisket ingår.

2.6.9 Livsmedel

Konsumenterna ska kunna lita på att maten är säker och att informationen om de livsmedel man köper är korrekt. Det ska vara enkelt att göra medvetna val. Företagen har ansvar för att livsmedel på marknaden är säkra och märkta på rätt sätt. Den offentliga livsmedelskontrollen har en viktig roll för såväl producenter som konsumenter och ska vara ändamålsenlig, effektiv och likvärdig i hela landet. Det är vidare mycket angeläget att den offentliga kontrollen även fortsatt inkluderar att förhindra livsmedelsfusk och annat oegentligt förfarande.

Ingen ska behöva bli sjuk för att maten innehåller skadliga ämnen eller sjukdomsframkallande mikroorganismer. Det är därför angeläget att fortsätta arbetet för att nå miljökvalitetsmålet en giftfri miljö så att skadliga ämnen inte sprids i miljön för att senare förorena våra livsmedel, liksom att fortsätta arbeta för åtgärder som minskar antalet livsmedelsburna smittor i befolkningen. Det svenska arbetet mot antibiotikaresistens ska präglas av bred samverkan över sektorer samt långsiktighet, den svenska strategin ska vara tydlig med mål och prioriterade insatser på såväl nationell som EU- och internationell nivå. Sverige ska bidra till att regelutvecklingen inom EU säkerställer en hög skyddsnivå för människors hälsa. Vid krissituationer är det viktigt att kunna upprätthålla tillgången till dricksvatten och livsmedel. Regeringen anser att det är viktigt att ansvariga aktörer säkerställer detta. Matvanor och måltider är grundläggande för att förebygga ohälsa. Ohälsa medför lidande för individen och kan sammanlagt leda till höga kostnader för samhället. Ur ett folkhälsoperspektiv är det därför viktigt att fortsatt främja bra matvanor bl.a. inom offentlig sektor och att jämställdhetsperspektivet beaktas i arbetet.

2.6.10 Djur och växter

Djurskydd

Ett gott djurskydd är en angelägen fråga för regeringen. Att behandla djuren väl är ett etiskt ansvar. En hållbar djurhållning med en god djurhälsa, ett gott förebyggande arbete och ett starkt djurskydd som kan bidra till en låg antibiotikaanvändning är dessutom viktigt för att bekämpa antibiotikaresistens. Regeringen avser att arbeta kontinuerligt för att förbättra skyddet för djuren, såväl i Sverige som för djur utanför Sveriges gränser, med tydliga krav på att djurhållningen ska ge djuren möjlighet att utföra sitt naturliga beteende och att beteendestörningar ska förebyggas. Regeringen kommer därför att fortsätta beredningen av betänkandet Ny djurskyddslag (SOU 2011:75).

Ett kompetenscentrum för 3R-frågor (dvs. att ersätta, att begränsa och att förfina djurförsöken) inrättas vid Jordbruksverket. 3R-centret kommer att vara betydelsefullt för att säkerställa en ansvarsfull användning av försöksdjur enligt

de 3R:ns princip. Nationellt centrum för djurvälstånd vid SLU (SCAW) siktar mot en ledande roll bland de referenscentrum för djurskydd som planeras inom EU liksom mot att bidra till arbetet inom Världsoorganisationen för djurhälsa (OIE).

Såväl grundforskning som behovsmotiverad forskning inom djurskyddsområdet bidrar till att säkerställa att djur hålls och sköts i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Skydd mot djursjukdomar

Det är regeringens målsättning att upprätthålla Sveriges goda status när det gäller djurhälsa. Som en del av detta kommer regeringen att arbeta nationellt, inom EU och internationellt för en god djur- och folkhälsa.

Inom ramen för EU-samarbetet pågår ett arbete med ett nytt gemensamt regelverk för friskare djur, sundare växter och en säkrare jordbruksbaserad livsmedelskedja. Sverige bidrar aktivt i arbetet med målsättningen att förenkla och effektivisera lagstiftningen samt utveckla de förebyggande insatserna och riskstyrningen. Sverige verkar för en balanserad, ändamålsenlig lagstiftning, och att EU:s medel används på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt.

Utbrott av allvarliga smittsamma djursjukdomar kan i vissa fall innebära risker för folkhälsan och även orsaka stora förluster för lantbrukare i drabbade områden.

Antibiotikaresistens är en stor utmaning där samarbete mellan djur- och humanhälsa är viktig. Socialstyrelsen och Jordbruksverket har i uppdrag att samordna arbetet mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade infektioner. Sverige har ett mycket gott smittskydd, bl.a. därför att man aktivt och långsiktigt har arbetat med att förebygga och bekämpa smittsamma djursjukdomar. Regeringen anser att det är viktigt att även framöver bibehålla ett gott smittskyddsläge i Sverige.

Skyddsåtgärder mot växtskadegörare

Att skydda växter och växtprodukter mot nya allvarliga växtskadegörare är av stor vikt för livsmedelsförsörjningen, för en uthållig och konkurrenskraftig jordbruks-, skogs- och trädgårdsproduktion samt för skyddet av landskap

och grönområden. Ett gott skydd har betydelse för flera miljömål, bl.a. Ett rikt växt- och djurliv och Levande Skogar. Det är därför regeringens målsättning att upprätthålla det i huvudsak goda sundhetsläget för växter i Sverige.

Förhandlingarna om den nya EU-lagstiftningen om skyddsåtgärder mot växtskadegörare är på väg att avslutas. Regeringens avsikt är att även i genomförandesfasen verka för förenklad och mer effektiv lagstiftning med fokus på förebyggande insatser och med en riskstyrning av åtgärder. Med anledning av områdets gränsöverskridande karaktär avser regeringen att delta i det löpande arbetet inom EU och internationellt.

På grund av den ökade risk som klimatförändring i kombination med ökad global handel innebär för att nya allvarliga växtskadegörare etablerar sig i Sverige avser regeringen att inrätta en funktion för riskvärdering vid SLU som stöd till den riskhanterande myndigheten Jordbruksverket. Regeringen anser att en sådan funktion är viktig i arbetet med att motverka allvarliga konsekvenser av växtskadegörare för bl.a. jord- och skogsbruk, trädgårdsnäring och biologisk mångfald.

2.6.11 Samiska näringar

Det övergripande målet för samepolitiken är att främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samhällsliv byggt på en hållbar rennäring och andra samiska näringar.

En livskraftig rennäring ska ge försörjning på ett långsiktigt hållbart sätt med de samiska kulturvärdena och traditionell kunskap om brukandet av de biologiska resurserna som grund.

2.6.12 Utbildning, forskning och innovation

De samlade offentliga och privata satsningarna för forskning i Sverige och inom EU har under det senaste decenniet ökat för att utveckla användningen och förädlingen av biomassa från jord- och skogsbruk samt akvatiska organismer till nya material. Sådana produkter är betydelsefulla för att uppsatta klimat- och energimål ska uppnås. Utvecklingen av en biobaserad samhälls-ekonomi, som förs fram i bl.a. EU 2020-strate-

gin, kräver ökat fokus på ett hållbart nyttjande av naturresurserna. Sverige har tack vare bl.a. god tillgång på skogsråvara och hög kunskapsnivå goda förutsättningar för att ta steget mot en bioekonomi.

Utbildning är också betydelsefull för att öka jämställdheten i samhället. För att högskoleutbildningen för den gröna sektorn ska utvecklas optimalt är det enligt regeringens mening viktigt att den attraherar alla grupper av sökande oavsett kön och oavsett etnisk eller social bakgrund.

2.6.13 Internationellt arbete

Regeringen fortsätter att arbeta inom ramen för internationella organisationer och processer bl.a. för en öppnare och mer marknadsanpassad handel, en växande och konkurrenskraftig bioekonomi med hänsyn till klimat samt global livsmedelsförsörjning och utveckling inklusive ett jämställdhetsperspektiv samt stärkt djurvälstånd. Det inbegriper hållbar produktion i jordbruks-, skogs- och fiskerinäringen, vattenbruk, livsmedelsstandarder samt värnandet av genetiska resurser på regional och global nivå. Regeringen prioriterar fokus på främjandet av de areella näringarna i syfte att öka exporten och jobbskapande. Regeringen arbetar även fortsatt med tillgång till hållbara råvaror. Därutöver görs fortsatta ansträngningar för att motverka det växande globala problemet med antibiotikaresistens.

3 Budgetförslag

3.1 Anslag

3.1.1 1:1 Skogsstyrelsen

Tabell 3.1 Anslagsutveckling 1:1 Skogsstyrelsen

Tusental kronor

År	Utfall	410 765	Anslags- sparande	7 425
2014	Utfall	410 765	Anslags- sparande	7 425
2015	Anslag	400 278 ¹	Utgifts- prognos	397 569
2016	Förslag	413 452		
2017	Beräknat	402 607 ²		
2018	Beräknat	418 412 ³		
2019	Beräknat	435 008 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 398 081 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 406 600 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 414 614 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Skogsstyrelsens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för att medfinansiera insatser enligt rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.2 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2014		318	262	56
Prognos 2015		389	339	50
Budget 2016		350	320	30

Tabell 3.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2014	608 426	596 829	11 597
(varav tjänsteexport)	96	130	-34
Prognos 2015	326 700	329 710	-3 010
(varav tjänsteexport)	100	110	-10
Budget 2016	331 100	335 100	-4 000
(varav tjänsteexport)	100	100	0

Skogsstyrelsens offentligrättsliga verksamhet utgörs av avgifter som erhålls vid handel med skogsodlingsmaterial (kontroll av frö- och planthandel) från statliga myndigheter och affärsverk. Skogsstyrelsen bedriver uppdragsverksamhet som i huvudsak finansieras genom avgifter. Undantag är vissa arbetsmarknads-politiska åtgärder.

Avgiftsintäkterna får disponeras av Skogsstyrelsen.

Regeringens överväganden

Förstärkningen av de instrument som disponeras av Skogsstyrelsen för skydd av skog medför ökade utgifter på anslaget. Regeringen anser därför att anslaget bör tillföras 7 000 000 kronor fr.o.m. 2016.

Regeringen anser att anslaget bör tillföras 24 200 000 kronor 2016 för att balansera underskott i uppdragsverksamhet åt Arbetsförmedlingen före 2009.

Regeringen anser att 8 933 333 kronor bör tillföras anslaget för förvaltningskostnader för insatser för skogsbruket 2016. Regeringen anser vidare att anslaget bör tillföras 17 866 667 kronor 2017, 26 800 000 kronor 2018, 35 733 333 kronor 2019, 44 666 667 kronor 2020 samt 53 043 000 kronor fr.o.m. 2021 för detta. I enlighet med gällande finansieringsprinciper minskas anslag 1:2 *Insatser för skogsbruket* för detta ändamål.

Regeringen föreslår att 413 452 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Skogsstyrelsen* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 402 607 000 kronor, 418 412 000 kronor respektive 435 008 000 kronor.

Tabell 3.4 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:1 Skogsstyrelsen

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	399 278	399 278	399 278	399 278
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	6 669	11 284	18 462	26 636
Beslut	7 505	-7 955	672	9 094
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	413 452	402 607	418 412	435 008

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

3.1.2 1:2 Insatser för skogsbruket

Tabell 3.5 Anslagsutveckling 1:2 Insatser för skogsbruket

<i>Tusental kronor</i>				
2014	Utfall	277 662	Anslags-sparande	8 211
2015	Anslag	273 373 ¹	Utgifts-prognos	268 236
2016	Förslag	328 206		
2017	Beräknat	321 540		
2018	Beräknat	310 373		
2019	Beräknat	299 206		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stöd till vissa åtgärder inom skogsbruket och finansierar natur- och kulturmiljövårdsåtgärder inom skogsbruket och åtgärder för att anlägga och vårda ädellövskog. Anslaget får användas för att täcka utgifter för biotopskydd och naturvårdsavtal.

Anslaget får även användas för utgifter för att upprätta renbruksplaner och till att medfinansiera skogsträdsförädling.

Vidare får anslaget användas för vissa administrationskostnader hos Skogsstyrelsen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:2 *Insatser för skogsbruket* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 37 000 000 kronor 2017, 37 000 000 kronor 2018 och 46 000 000 kronor 2019–2022.

Skälen för regeringens förslag: I hanteringen av vissa bidrag och ersättningar till skogsägare och för att skapa goda förutsättningar för fleråriga naturvårdsprojekt behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:2 *Insatser för skogsbruket* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 37 000 000 kronor 2017, 37 000 000 kronor 2018 och 46 000 000 kronor 2019–2022.

Tabell 3.6 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket

Tusental kronor

	Utfall 2014	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019–2022
Ingående åtaganden	28 605	34 226	120 000			
Nya åtaganden	22 016	105 774	37 000			
Infriade åtaganden	-16 395	-20 000	-37 000	-37 000	-37 000	-46 000
Utestående åtaganden	34 226	120 000	120 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	70 000	120 000	120 000			

Regeringens överväganden

De instrument som disponeras av Skogsstyrelsen för skydd av skog bör förstärkas. Regeringen anser därför att anslaget bör tillföras 100 000 000 kronor fr.o.m. 2016.

För att bidra till genomförandet av det åtgärdsprogram som tas fram inom nationellt skogsprogram beräknar regeringen avsätta 26 miljoner kronor årligen 2017–2019.

Regeringen anser att anslaget bör minskas med 11 166 667 kronor för finansiering av förvaltningskostnader för insatser för skogsbruket 2016. Regeringen anser vidare att anslaget bör minskas med 22 333 333 kronor 2017, 33 500 000 kronor 2018, 44 666 667 kronor 2019, 55 833 333 kronor 2020 samt 67 000 000 kronor fr.o.m. 2021 för detta. I enlighet med gällande finansieringsprinciper ökas anslag 1:1 *Skogsstyrelsen* för detta ändamål.

Regeringen föreslår att 328 206 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Insatser för skogsbruket* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 321 540 000 kronor, 310 373 000 kronor respektive 299 206 000 kronor.

Tabell 3.7 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:2 Insatser för skogsbruket

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	266 373	266 373	266 373	266 373
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	61 833	53 667	42 500	31 333
Överföring till/från andra anslag		1 500	1 500	1 500
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	328 206	321 540	310 373	299 206

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.3 1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tabell 3.8 Anslagsutveckling 1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tusental kronor

År	Utfall	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
2014	Utfall	115 275	Anslags-sparande	-1 027
2015	Anslag	115 921 ¹	Utgifts-prognos	113 427
2016	Förslag	118 572		
2017	Beräknat	119 798 ²		
2018	Beräknat	121 710 ³		
2019	Beräknat	123 975 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 118 577 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 118 582 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 118 582 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens veterinärmedicinska anstalts förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.9 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2014	150 594	152 775	-2 181
(varav tjänsteexport)	(4 684)	(4 686)	(-2)
Prognos 2015	150 000	152 300	-2 300
(varav tjänsteexport)	(5 500)	(6 300)	(-800)
Budget 2016	150 000	151 300	-1 300
(varav tjänsteexport)	(5 500)	(6 300)	(-800)

Avgiftsintäkterna får disponeras av Statens veterinärmedicinska anstalt.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 118 572 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Statens veterinärmedicinska anstalt* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 119 798 000 kronor, 121 710 000 kronor respektive 123 975 000 kronor.

Tabell 3.10 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	115 921	115 921	115 921	115 921
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	1 892	3 105	5 000	7 250
Beslut	759	772	789	804
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	118 572	119 798	121 710	123 975

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

3.1.4 1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet

Tabell 3.11 Anslagsutveckling 1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande	Resultat
2014	Utfall	107 298		0
2015	Anslag	102 074 ¹	Utgifts-prognos	102 074
2016	Förslag	104 305		
2017	Beräknat	106 208 ²		
2018	Beräknat	109 069 ³		
2019	Beräknat	111 721 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 104 397 tkr i 2016 års prispnivå.

³ Motsvarar 104 529 tkr i 2016 års prispnivå.

⁴ Motsvarar 104 529 tkr i 2016 års prispnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för ersättning för veterinär service. Anslaget får användas för utgifter för att minska veterinärkostnaderna för företag med avlägset belägen djurhållning avseende livsmedelsproducerande djur.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.12 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2014		2 951	-2 951	0
Prognos 2015		3 000	-3 000	0
Budget 2016		3 000	-3 000	0

Tabell 3.13 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2014	538 517	-539 442	-925
(varav tjänsteexport)			
Prognos 2015	544 601	-549 745	-5 144
(varav tjänsteexport)			
Budget 2016	553 800	-553 700	100
(varav tjänsteexport)			

Av tabellerna framgår distriktsveterinärernas avgiftsbelagda verksamhet. Större delen av verksamheten är avgiftsfinansierad.

Jordbruksverket får disponera avgiftsintäkterna.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 104 305 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Bidrag till veterinär fältverksamhet* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 106 208 000 kronor, 109 069 000 kronor respektive 111 721 000 kronor.

Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	102 074	102 074	102 074	102 074
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	2 380	4 192	6 917	9 567
Beslut	-149	-58	78	80
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	104 305	106 208	109 069	111 721

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

3.1.5 1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2014	10 910	4 000	
2015	13 433 ¹		11 702
2016	Förslag	14 933	
2017	Beräknat	14 933	
2018	Beräknat	9 933	
2019	Beräknat	9 933	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för förebyggande hälsokontroll och djursjukdatasystem, i syfte att begränsa skadeverkningarna av sådana djursjukdomar som bara smittar mellan djur, och sådana som kan smitta både djur och människor. Anslaget får även användas till djurskyddsfrämjande åtgärder.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 14 933 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder* för 2016. För 2017,

2018 och 2019 beräknas anslaget till 14 933 000 kronor, 9 933 000 kronor respektive 9 933 000 kronor.

Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	13 433	13 433	13 433	13 433
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	1 500	1 500	-3 500	-3 500
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	14 933	14 933	9 933	9 933

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.6 1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Tabell 3.17 Anslagsutveckling 1:6 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2014	132 083	7 266	
2015	124 349 ¹		124 349
2016	Förslag	124 349	
2017	Beräknat	124 349	
2018	Beräknat	124 349	
2019	Beräknat	124 349	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjursjukdomar varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658), provtagningslagen (2006:806) eller med stöd av i lagarna meddelade författningar. Anslaget får användas för statsbidrag till obduktionsverksamhet, för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller och för genomförande av EU-lagstiftningen om djurskydd, djurhälsa, foder och livsmedel. Anslaget får användas för utgifter för nationell medfinansiering av kontrollprogram som Sverige enligt EU:s krav är skyldig att göra.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 124 349 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 124 349 000 kronor, 124 349 000 kronor respektive 124 349 000 kronor.

Tabell 3.18 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:6 Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	124 349	124 349	124 349	124 349
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	124 349	124 349	124 349	124 349

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.7 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.

Tabell 3.19 Anslagsutveckling 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	35 434	Anslags-sparande	2 344
2014	Utfall	35 434	Anslags-sparande	2 344
2015	Anslag	47 778 ¹	Utgifts-prognos	46 591
2016	Förslag	57 778		
2017	Beräknat	57 778		
2018	Beräknat	57 778		
2019	Beräknat	57 778		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. Avseende förebyggande åtgärder mot skador i fisket orsakade av säl bör anslaget användas som nationell offentlig medfinansiering av åtgärder inom ramen för Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020.

Kompletterande information

Bestämmelser om rätten till ersättning regleras i viltskadeförordningen (2001:724).

Regeringens överväganden

Regeringen anser att anslaget bör tillföras 20 000 000 kronor fr.om. 2016 för att förebygga konflikter kring rovdjur.

Regeringen föreslår att 57 778 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Ersättningar för viltskador m.m.* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 57 778 000 kronor, 57 778 000 kronor respektive 57 778 000 kronor.

Tabell 3.20 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	37 778	37 778	37 778	37 778
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	20 000	20 000	20 000	20 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	57 778	57 778	57 778	57 778

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.8 1:8 Statens jordbruksverk

Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:8 Statens jordbruksverk

Tusental kronor

År	Utfall	534 830	Anslags-sparande	16 530
2014	Utfall	534 830	Anslags-sparande	16 530
2015	Anslag	501 086 ¹	Utgifts-prognos	497 323
2016	Förslag	530 700		
2017	Beräknat	524 381 ²		
2018	Beräknat	533 178 ³		
2019	Beräknat	546 104 ⁴		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 518 635 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 518 481 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 520 992 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget används för Statens jordbruksverks förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård och för utgifter för Centrala djurförsöksetiska nämnden.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.22 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
<i>Tillsyn</i>			
Utfall 2014	33 424	-30 535	2 889
Prognos 2015	31 499	-34 539	-3 040
Budget 2016	32 400	-32 500	-100
<i>Djur</i>			
Utfall 2014	32 286	-34 743	-2 457
Prognos 2015	32 727	-36 085	-3 358
Budget 2016	33 500	-32 400	1 100
<i>Växt</i>			
Utfall 2014	11 690	-11 004	686
Prognos 2015	9 475	-10 932	-1 457
Budget 2016	9 100	-9 200	-100
<i>Utsäde</i>			
Utfall 2014	8 183	-8 689	-506
Prognos 2015	9 130	-9 130	0
Budget 2016	9 100	-8 900	200

Jordbruksverket får disponera intäkterna från avgifter inom områdena Tillsyn, Djur, Växt och Utsäde.

Tabell 3.23 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
<i>Vatten</i>			
Utfall 2014	9 153	-7 619	1 534
Prognos 2015	1 000	-1 000	0
Budget 2016	-	-	-
<i>Tillsyn</i>			
Utfall 2014	5 235	-5 235	0
Prognos 2015	3 819	-3 819	0
Budget 2016	3 800	-3 800	0
<i>Utsäde</i>			
Utfall 2014	23 004	-22 813	191
Prognos 2015	22 944	-22 845	99
Budget 2016	22 900	-22 900	0
<i>Tjänsteexport</i>			
Utfall 2014	11 970	-10 885	1 085
Prognos 2015	10 142	-12 057	-1 915
Budget 2016	15 300	-15 300	0

Jordbruksverket får disponera intäkterna från avgifter inom områdena Tillsyn, Utsäde och Tjänsteexport. Uppdragsverksamheten inom området Vatten upphör fr.o.m. 2016.

Regeringens överväganden

Regeringen anser att anslaget bör ökas med 8 000 000 kronor fr.o.m. 2016 för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen.

Regeringen anser vidare att anslaget bör ökas med 21 000 000 kronor 2016 för hantering av den gemensamma jordbrukspolitiken. För 2017 och 2018 bör anslaget ökas med 19 000 000 kronor per år och för 2019 med 22 000 000 kronor.

Regeringen anser att anslaget bör ökas med 5 000 000 kronor årligen 2016–2019 för arbete med att främja livsmedelsexport.

Regeringen föreslår att 530 700 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 Statens jordbruksverk för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 524 381 000 kronor, 533 178 000 kronor respektive 546 104 000 kronor.

Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:8 Statens jordbruksverk

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	501 086	501 086	501 086	501 086
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	7 595	13 231	22 015	32 114
Beslut	22 019	10 064	10 077	12 904
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	530 700	524 381	533 178	546 104

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

3.1.9 1:9 Bekämpande av växtskadegörare

Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:9 Bekämpande av växtskadegörare

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2014	Utfall	4 985	15
2015	Anslag	5 000 ¹	4 876
2016	Förslag	5 000	
2017	Beräknat	5 000	
2018	Beräknat	5 000	
2019	Beräknat	5 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder mot växtskadegörare samt för att ersätta enskilda för skada till följd av sådana åtgärder enligt växtskyddslagen (1972:318). Utgifter för beredskapsåtgärder, akuta skyddsåtgärder, marknadskontroller, inventeringar m.m. mot karantänskadegörare finansieras också med detta anslag liksom undersökningar av växtprover som av Jordbruksverket överlämnas för laboriemässig diagnostisering. Vidare får anslaget användas till internationellt engagemang inom området bekämpande av växtskadegörare. Slutligen används anslaget för utgifter för verifiering av de svenska skyddade zonerna.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 5 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Bekämpande av växtskadegörare* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 5 000 000 kronor, 5 000 000 kronor respektive 5 000 000 kronor.

Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:9 Bekämpande av växtskadegörare

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	5 000	5 000	5 000	5 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	5 000	5 000	5 000	5 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.10 1:10 Gårdsstöd m.m.

Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:10 Gårdsstöd m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2014	Utfall	6 149 384	-319 637
2015	Anslag	6 097 400 ¹	5 371 000
2016	Förslag	7 632 000	
2017	Beräknat	6 387 400	
2018	Beräknat	6 304 000	
2019	Beräknat	6 300 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för gårdsstöd och för andra åtgärder inom den första pelaren av den gemensamma jordbrukspolitiken. Anslaget får även användas för bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar.

Kompletterande information

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013 av den 17 december 2013 om

regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 637/2008 och rådets förordning (EG) 73/2009 finns bestämmelser om direktstöd till lantbrukare.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 652/2014 av den 15 maj 2014 om fastställande av bestämmelser för förvaltningen av utgifter för livsmedelskedjan, djurhälsa, djurskydd, växtskydd och växtförökningsmaterial, och om ändring av rådets direktiv 98/56/EG, 2000/29/EG och 2008/90/EG, Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 178/2002, (EG) nr 882/2004 och (EG) nr 396/2005, Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/128/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009, och om upphävande av rådets beslut 66/399/EEG, 76/894/EEG och 2009/470/EG finns bestämmelser om bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 7 632 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Gårdsstöd m.m.* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 6 387 400 000 kronor, 6 304 000 000 kronor respektive 6 300 000 000 kronor.

Tabell 3.28 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:10 Gårdsstöd m.m.

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	6 097 400	6 097 400	6 097 400	6 097 400
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Övriga makroekonomiska förutsättningar	1 545 700	301 400	218 000	41 000
Volym	-11 100	-11 400	-11 400	161 600
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	7 632 000	6 387 400	6 304 000	6 300 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.11 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.

Tabell 3.29 Anslagsutveckling 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	131 037	Anslags-sparande	13 063
2014	Utfall	131 037	Anslags-sparande	13 063
2015	Anslag	129 000 ¹	Utgifts-prognos	135 600
2016	Förslag	128 000		
2017	Beräknat	127 000		
2018	Beräknat	126 000		
2019	Beräknat	126 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för offentlig lagring, övrig intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, fiberberedning samt exportbidrag.

Kompletterande information

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007 finns bestämmelser om offentlig lagring, intervention och övriga stöd.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 128 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Intervention för jordbruksprodukter m.m.* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 127 000 000 kronor, 126 000 000 kronor respektive 126 000 000 kronor.

Tabell 3.30 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	129 000	129 000	129 000	129 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar				
Volymer	-1 000	-2 000	-3 000	-3 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	128 000	127 000	126 000	126 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

utbetalningar för kommande år behöver kunna fattas.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:11 *Intervention för jordbruksprodukter m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 58 224 000 kronor 2017 och 42 776 000 kronor 2018.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:11 *Intervention för jordbruksprodukter m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 58 224 000 kronor 2017 och 42 776 000 kronor 2018.

Skälen för regeringens förslag: Ett av de områden som anslaget används till är stöd till producentorganisationer inom frukt- och gröntsektorn. Stöden ges inom fleråriga verksamhetsprogram. Efter beslut om stöd sker betalningarna till stödmottagarna under påföljande år. Denna stödform innebär att beslut om stöd-

Tabell 3.31 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.

Tusental kronor

	Utfall 2014	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden	85 200	66 777	102 000		
Nya åtaganden	26 564	58 000	58 202		
Infriade åtaganden	-44 987	-22 777	-59 202	-58 224	-42 776
Utestående åtaganden	66 777	102 000	101 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	92 000	102 000			

3.1.12 1:12 Finansiella korrigeringar m.m.

Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:12 Finansiella korrigeringar m.m.

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2014	Utfall	26 602		2 170
2015	Anslag	75 472 ¹	Utgifts-prognos	75 804
2016	Förslag	75 472		
2017	Beräknat	75 472		
2018	Beräknat	75 472		
2019	Beräknat	75 472		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för eventuella finansiella korrigeringar och straffavgifter som Europeiska kommissionen kan komma att ålägga Sverige efter granskning av Sveriges utnyttjande av EU:s jordbruksfonder och EU:s fiskefond. Vidare får anslaget användas för eventuella ränteutgifter, rättegångsutgifter, revisions- och kontrollutgifter förknippade med Jordbruksverkets inbetalningar till den europeiska unionen. Anslaget får även användas till utgifter för skadestånd. Dessutom får anslaget belastas med tekniska utgifter för offentlig lagring i den mån som ersättning inte erhålls från EU-budgeten.

Regeringens överväganden

Medelsbehovet på anslaget kan variera mycket mellan olika år. Det beror huvudsakligen på de eventuella finansiella korrigeringar som beslutas av Europeiska kommissionen.

Regeringen föreslår att 75 472 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Finansiella korrigeringar m.m.* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 75 472 000 kronor, 75 472 000 kronor respektive 75 472 000 kronor.

Tabell 3.33 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:12 Finansiella korrigeringar m.m.

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	75 472	75 472	75 472	75 472
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	75 472	75 472	75 472	75 472

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.13 1:13 Strukturstöd till fisket m.m.

Tabell 3.34 Anslagsutveckling 1:13 Strukturstöd till fisket m.m.

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2014	Utfall	21 746		21 209
2015	Anslag	46 105 ¹	Utgifts-prognos	29 122
2016	Förslag	24 250		
2017	Beräknat	24 250		
2018	Beräknat	24 250		
2019	Beräknat	24 250		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för strukturåtgärder inom fiskerinäringen och Europeiska havs- och fiskerifonden. Anslaget får även användas för finansiering av andra projekt som ligger i linje med programmen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:13 *Strukturstöd till fisket m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 170 000 000 kronor 2017–2023.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av havs- och fiskeri-programmet behöver ekonomiska åtaganden kunna ingå som medför utgifter under kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:13 *Strukturstöd till fisket m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 170 000 000 kronor 2017–2023.

Tabell 3.35 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:13 strukturstöd till fisket m.m.

Tusental kronor

	Utfall 2014	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019–2023
Ingående åtaganden	34 126	36 306	170 000			
Nya åtaganden	22 584	170 000	23 950			
Infriade åtaganden	-20 404	-36 306	-24 250	-24 250	-24 250	-121 200
Utestående åtaganden	36 306	170 000	169 700			
Erhållet/förslaget bemyndigande	46 105	194 000	170 000			

Regeringens överväganden

Programperioden för Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) inleddes 2014. Det svenska havs- och fiskeriprogrammet avseende perioden 2014–2020 började genomföras under 2015. Finansieringen från EHFF uppgår till närmare 1 003 miljoner kronor och för att erhålla Sveriges tilldelning måste nationell medfinansiering tillföras.

Regeringen föreslår att 24 250 000 kronor anvisas under anslaget 1:13 *Strukturstöd till fisket m.m.* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 24 250 000 kronor, 24 250 000 kronor respektive 24 250 000 kronor.

Tabell 3.36 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:13 *Strukturstöd till fisket m.m.*

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	46 105	46 105	46 105	46 105
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-22 750	-22 750	-22 750	-22 750
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	895	895	895	895
Förslag/beräknat anslag	24 250	24 250	24 250	24 250

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.14 1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Tabell 3.37 Anslagsutveckling 1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	Beräknat	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2014		65 724		40 796
2015	Anslag	143 051 ¹		60 947
2016	Förslag	137 000		
2017	Beräknat	147 000		
2018	Beräknat	123 000		
2019	Beräknat	112 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att finansiera det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av strukturstöd till fisket och Europeiska havs- och fiskerifonden som redovisas under anslaget 1:13 *Strukturstöd till fisket m.m.*

Kompletterande information

Nationell medfinansiering sker under anslaget 1:13 *Strukturstöd till fisket m.m.*

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:14 *Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 830 000 000 kronor 2017–2023.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av havs- och fiskeriprogrammet behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:14 *Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 830 000 000 kronor 2017–2023.

Tabell 3.38 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Tusental kronor

	Utfall 2014	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019–2023
Ingående åtaganden	119 183	79 260	915 000			
Nya åtaganden	23 340	915 000	52 000			
Infriade åtaganden	-63 263	-79 260	-137 000	-147 000	-123 000	-560 000
Utestående åtaganden	79 260	915 000	830 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	113 446	915 000	830 000			

Regeringens överväganden

Programperioden för Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) inleddes 2014. Det svenska havs- och fiskeriprogrammet avseende perioden 2014–2020 började genomföras under 2015. Sverige har tilldelats närmare 1 003 miljoner kronor från Europeiska havs- och fiskerifonden under programperioden 2014–2020.

Regeringen föreslår att 137 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 147 000 000 kronor, 123 000 000 kronor respektive 112 000 000 kronor.

Tabell 3.39 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:14 Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	143 051	143 051	143 051	143 051
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	9 000	19 000	-5 000	-16 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	-15 051	-15 051	-15 051	-15 051
Förslag/beräknat anslag	137 000	147 000	123 000	112 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.15 1:15 Livsmedelsverket

Tabell 3.40 Anslagsutveckling 1:15 Livsmedelsverket

Tusental kronor

2014	Utfall	304 207	Anslags-sparande	5 600
2015	Anslag	303 139 ¹	Utgifts-prognos	299 492
2016	Förslag	314 814		
2017	Beräknat	316 919 ²		
2018	Beräknat	320 419 ³		
2019	Beräknat	325 462 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 314 823 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 314 834 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 314 834 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Livsmedelsverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för den offentliga kontroll som görs vid slakterier i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.41 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2014		113 491	118 451	-4 960
Prognos 2015		119 800	126 900	-7 100
Budget 2016		123 500	129 600	-6 100

Tabell 3.42 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2014	13 036	11 691	1 345
(varav tjänsteexport)	4 167	3 760	407
Prognos 2015	14 000	16 200	-2 200
(varav tjänsteexport)	4 100	4 400	-300
Budget 2016	13 700	15 400	-1 700
(varav tjänsteexport)	4 200	4 600	-400

Avgiftsintäkterna får disponeras av Livsmedelsverket.

Regeringens överväganden

Regeringen anser att anslaget bör ökas med 5 000 000 kronor årligen 2016–2019 för arbete med att främja livsmedelsexport.

Regeringen föreslår att 314 814 000 kronor anvisas under anslaget 1:15 *Livsmedelsverket* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 316 919 000 kronor, 320 419 000 kronor respektive 325 462 000 kronor.

Tabell 3.43 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:15 Livsmedelsverket

Tusental kronor				
	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015 ¹	303 139	303 139	303 139	303 139
Förändring till följd av:				
Pris- och löneomräkning ²	9 432	11 513	14 977	19 984
Beslut	2 243	2 267	2 303	2 339
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	314 814	316 919	320 419	325 462

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

3.1.16 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor

Tabell 3.44 Anslagsutveckling 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor

Tusental kronor				
2014	Utfall	84 610	Anslags-sparande	3 873
2015	Anslag	50 160 ¹	Utgifts-prognos	48 913
2016	Förslag	76 160		
2017	Beräknat	125 160		
2018	Beräknat	128 160		
2019	Beräknat	128 160		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder för att stärka konkurrenskraften i livsmedelssektorn och för att främja exporten av svenska livsmedel och för utveckling av livsmedelsförädling. Anslaget får användas för utgifter till stöd för marknadsföring och deltagande i mässor samt stöd till projektverksamhet med syfte att öka kompetens och utveckla produkter, processer, teknik och logistiklösningar med anknytning till livsmedelsförädling enligt förordningen (2011:93) om stöd till insatser på livsmedelsområdet. Anslaget får även användas för att finansiera statens förväntade kostnader för statliga kreditgarantier till mjölkföretag.

Regeringens överväganden

Regeringen anser att anslaget bör ökas med 26 000 000 kronor 2016, 75 000 000 kronor 2017 och 78 000 000 kronor årligen 2018 och 2019 för genomförande av livsmedelsstrategin.

Regeringen föreslår att 76 160 000 kronor anvisas under anslaget 1:16 *Konkurrenskraftig livsmedelssektor* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 125 160 000 kronor, 128 160 000 kronor respektive 128 160 000 kronor.

Tabell 3.45 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	50 160	50 160	50 160	50 160
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	26 000	75 000	78 000	78 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	76 160	125 160	128 160	128 160

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 ikläda staten betalningsansvar för kreditgarantier som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 500 000 000 kronor för mjölkföretag i Sverige som under senare år har gjort väsentliga investeringar i ökad mjölkproduktion.

Skälen för regeringens förslag: Den globala efterfrågan på mjölk har ökat starkt och förväntas fortsätta stiga kraftigt. Det finns en hög underliggande potential för den svenska mjölksektorn. En snabb strukturomvandling har dock i kombination med en djup nedgång i världsmarknadspriserna för mjölk lett till en likviditetskris för svenska mjölkföretag. Sedan 2005 har ca vart tredje mjölkföretag i Sverige investerat i ökad mjölkproduktion. Dessa företag utgör stommen i den framtida svenska mjölkproduktionen. En utslagning av sunda företag, till följd av en tillfällig och mycket kraftig nedgång i världsmarknadspriset skulle kunna leda till en oåterkallelig minskning av två av de ekonomiskt viktigaste sektorerna i svenskt jordbruk (mjölk och nötkött).

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 ikläda staten betalningsansvar för kreditgarantier som uppgår till högst 500 000 000 kronor för mjölkföretag i Sverige som under senare år har gjort väsentliga investeringar i ökad mjölkproduktion.

3.1.17 1:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Tabell 3.46 Anslagsutveckling 1:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	41 564	Anslags-sparande	1 349
2014	Utfall	41 564	Anslags-sparande	1 349
2015	Anslag	42 913 ¹	Utgifts-prognos	41 846
2016	Förslag	42 913		
2017	Beräknat	42 913		
2018	Beräknat	42 913		
2019	Beräknat	42 913		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för medlemskapsavgifter i internationella organisationer inom utgiftsområdets ansvar.

Anslaget får användas för internationella skogsfrågor.

Anslaget får även användas för andra bidrag relaterade till utgiftsområdets internationella arbete.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 42 913 000 kronor anvisas under anslaget 1:17 *Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 42 913 000 kronor, 42 913 000 respektive 42 913 000 kronor.

Tabell 3.47 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	42 913	42 913	42 913	42 913
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	42 913	42 913	42 913	42 913

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.18 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tabell 3.48 Anslagsutveckling 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tusental kronor

År	Utfall	3 074 933	Anslags-sparande	297 546
2014	Utfall	3 074 933	Anslags-sparande	297 546
2015	Anslag	2 740 505 ¹	Utgifts-prognos	1 884 182
2016	Förslag	4 007 866		
2017	Beräknat	3 251 431		
2018	Beräknat	3 549 883		
2019	Beräknat	3 470 472		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för nationell medfinansiering av åtgärder i enlighet med landsbygdsprogrammet för Sverige för perioderna 2007–2013 och 2014–2020. Anslaget får användas för utgifter för delar av det attesterande organets (Ekonomistyrningsverket) utgifter för revision av jordbruksfonderna för programperioden 2014–2020. Anslaget får användas för utgifter för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Anslaget får även användas för utgifter för medfinansiering av EU:s program för stöd till biodling för perioden 2014–2016. Anslaget får även användas för utgifter för program för lokalt ledd utveckling under programperioden 2014–2020.

Kompletterande information

I rådets förordning (EG) nr 1698/2005 finns bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling för perioden 2007–2013.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU)nr 1305/2013 finns bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling för perioden 2014–2020.

I förordningen (1996:93) finns bestämmelser om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 finns bestämmelser om stöd till biodling.

I Europaparlamentets och rådets förordningar (EU)nr 1301/2013, 1303/2013 samt 1304/2013 finns bestämmelser om stöd för lokalt ledd utveckling med stöd från Europeiska regionalfonden och Europeiska socialfonden för perioden 2014–2020.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:18 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 14 205 000 000 kronor 2017–2023.

Skälen för regeringens förslag: Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:18 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 14 205 000 000 kronor 2017–2023.

Tabell 3.49 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tusental kronor

	Utfall 2014	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019–2023
Ingående åtaganden	3 297 070	1 432 293	13 305 485			
Nya åtaganden	42 654	13 305 485	4 453 568			
Infriade åtaganden	-1 907 431	-1 432 293	-3 554 053	-1 244 000	-930 500	-12 030 500
Utestående åtaganden	1 432 293	13 305 485	14 205 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	11 332 162	13 306 115	14 205 000			

Regeringens överväganden

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling tilldelats totalt ca 1 763 miljoner euro för perioden 2014–2020. Landsbygdsprogrammet medfinansieras nationellt inom ramar som anges i EU:s landsbygdsförordning nr 1305/2013. Den nationella medfinansieringen uppgår till ca 20 430 miljoner kronor och redovisas på detta anslag.

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden tilldelats totalt ca 970 000 euro för stöd för biodling för perioden 2014–2016. Programmet medfinansieras till hälften nationellt.

Regeringen föreslår att medel omfördelas inom landsbygdsprogrammets totala ram på grund av försenad programstart. Anslaget bör därför ökas med 1 184 000 000 kronor 2016 och med 472 000 000 kronor 2017. För att finansiera andra av regeringen prioriterade satsningar anser regeringen att anslaget bör minskas med 25 000 000 kronor årligen 2017 och 2018.

Regeringen anser vidare att anslaget bör minskas med 13 500 000 kronor årligen 2016–2018. Medlen avses användas för delar av Ekonomistyrningsverkets kostnader för revision av jordbruksfonderna för programperioden 2014–2020. Det under utgiftsområde 2 upptagna anslaget 1:8 *Ekonomistyrningsverket* ökas med motsvarande belopp.

För att möjliggöra ett fullt utnyttjande av de finansiella medlen i det nationella stödet till norra Sverige anser regeringen att anslaget bör tillföras 14 000 000 kronor årligen 2016–2019.

Regeringen föreslår att 4 007 866 000 kronor anvisas under anslaget 1:18 *Åtgärder för landsbygdsens miljö och struktur* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 3 251 431 000 kronor, 3 549 883 000 kronor respektive 3 470 472 000 kronor.

Tabell 3.50 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:18 Åtgärder för landsbygdsens miljö och struktur

Tusental kronor				
	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	2 740 505	2 740 505	2 740 505	2 740 505
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	1 947 973	982 640	1 242 140	1 267 140
Överföring till/från andra anslag	-13 500	-13 500	-13 500	697
Övrigt	-667 112	-458 214	-419 262	-537 870
Förslag/beräknat anslag	4 007 866	3 251 431	3 549 883	3 470 472

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.19 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdsens miljö och struktur

Tabell 3.51 Anslagsutveckling 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdsens miljö och struktur

Tusental kronor				
2014	Utfall	2 339 727	Anslags-sparande	256 416
2015	Anslag	2 083 785 ¹	Utgifts-prognos	1 495 522
2016	Förslag	2 230 764		
2017	Beräknat	2 046 909		
2018	Beräknat	2 390 513		
2019	Beräknat	2 513 200		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter motsvarande EU:s finansiering av åtgärder i enlighet med landsbygdsprogrammet för Sverige för perioderna 2007–2013 och 2014–2020. Anslaget får även användas för utgifter för EU:s program för stöd till biodling för perioden 2014–2016. Anslaget får även användas för utgifter för program för lokalt ledd utveckling under programperioden 2014–2020.

Kompletterande information

I rådets förordning (EG) nr 1698/2005 finns bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling för perioden 2007–2013.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 finns bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling för perioden 2014–2020.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 finns bestämmelser om stöd till biodling.

I Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1301/2013, 1303/2013 samt 1304/2013 finns bestämmelser om stöd för lokalt ledd utveckling med stöd från Europeiska regionalfonden och Europeiska socialfonden för perioden 2014–2020.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:19 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 000 kronor 2017–2023.

Skälen för regeringens förslag: Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:19 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 000 kronor 2017–2023.

Tabell 3.52 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tusental kronor

	Utfall 2014	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019–2023
Ingående åtaganden	2 993 708	1 867 048	9 678 995			
Nya åtaganden	30 025	9 678 995	2 453 146			
Infriade åtaganden	-1 156 685	-1 867 048	-2 132 141	-1 306 800	-1 065 000	-7 628 200
Utestående åtaganden	1 867 048	9 678 995	10 000 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	9 966 141	9 681 705	10 000 000			

Regeringens överväganden

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling tilldelats totalt ca 1 763 miljoner euro för perioden 2014–2020.

Regeringen föreslår att medel omfördelas inom landsbygdsprogrammets totala ram på grund av försenad programstart. Anslaget bör därför ökas med ca 396 000 000 kronor 2016 och med 225 000 000 kronor 2017.

Regeringen anser att anslaget bör tillföras medel för programmet för lokalt ledd utveckling med stöd från Europeiska regionalfonden motsvarande 1 780 000 kronor 2016, 3 720 000 kronor 2017, 7 776 000 kronor 2018 och 9 500 000 kronor 2019. Det under utgiftsområde 19 upptagna anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen anser vidare att anslaget bör tillföras medel för programmet för lokalt ledd utveckling med stöd från Europeiska socialfonden motsvarande 2 400 000 kronor 2016, 3 700 000 kronor 2017, 7 700 000 kronor 2018 och 9 200 000 kronor 2019. Det under utgiftsområde 14 upptagna anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020* bör minska med motsvarande belopp.

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling tilldelats totalt ca 970 000 euro för stöd för biodling för perioden 2014–2016.

Regeringen föreslår att 2 230 764 000 kronor anvisas under anslaget 1:19 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 2 046 909 000 kronor, 2 390 513 000 kronor respektive 2 513 200 000 kronor.

Tabell 3.53 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tusental kronor				
	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	2 083 785	2 083 785	2 083 785	2 083 785
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	951 672	971 975	998 213	998 213
Överföring till/från andra anslag	4 180	7 420	15 476	18 700
Övrigt	-808 873	-1 016 271	-706 961	-587 498
Förslag/beräknat anslag	2 230 764	2 046 909	2 390 513	2 513 200

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.20 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Tabell 3.54 Anslagsutveckling 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Tusental kronor				
2014	Utfall	27 050	Anslags-sparande	5 776
2015	Anslag	32 830 ¹	Utgifts-prognos	32 014
2016	Förslag	72 830		
2017	Beräknat	79 830		
2018	Beräknat	79 830		
2019	Beräknat	79 830		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för försöks- och utvecklingsverksamhet och andra insatser i syfte att styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnärläcka, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av växtskyddsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden, för ekologisk produktion samt för klimat- och energiinsatser inom de areella näringarna. Anslaget får användas för stöd till metangasreducering.

Anslaget får användas för utgifter för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom för effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget.

Regeringens överväganden

För att öka möjligheten till stöd för metangasreducering bör anslaget ökas med 30 000 000 kronor årligen under 2016–2019.

Regeringen föreslår att 72 830 000 kronor anvisas under anslaget 1:20 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 79 830 000 kronor, 79 830 000 kronor och 79 830 000 kronor.

Tabell 3.55 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	32 830	32 830	32 830	32 830
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	40 000	47 000	47 000	47 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	72 830	79 830	79 830	79 830

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Skälen för regeringens förslag: I budgetpropositionen för 2014 tillfördes anslaget medel till stöd för dubbel miljönytta (prop. 2013/14:1 utg.omr. 23, bet 2013/14:MJU2, rsk. 2013/14:123). Införandet av stödet syftar till att minska metangasutsläpp från gödsel samtidigt som behovet av fossila energikällor minskar. Stödet uppgick enligt propositionen till 240 000 000 kronor 2014–2023. I denna proposition föreslår regeringen att anslaget bör ökas med 30 000 000 kronor årligen under 2016–2019. För att ha möjlighet att hantera stödet på ett effektivt sätt och fatta beslut om stöd till stöd-mottagare längre fram under den aktuella perioden behöver Jordbruksverket ha ett bemyndigande.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:20 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 180 000 000 kronor 2017–2019.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:20 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 180 000 000 kronor 2017–2019.

Tabell 3.56 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Tusental kronor

	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden	0	175 000			
Nya åtaganden	175 000	60 000			
Infriade åtaganden	0	-55 000	-60 000	-60 000	-60 000
Utestående åtaganden	175 000	180 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	175 000	180 000			

3.1.21 1:21 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tabell 3.57 Anslagsutveckling 1:21 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	4 116	Anslags-sparande	0
2014	Utfall	4 116		0
2015	Anslag	4 116 ¹	Utgifts-prognos	4 116
2016	Förslag	4 116		
2017	Beräknat	4 116		
2018	Beräknat	4 116		
2019	Beräknat	4 116		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till jordbrukets yttre och inre rationalisering. Från och med 2006 disponeras anslaget helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas, Västra Götalands samt delar av Värmlands län.

Kompletterande information

I förordningen (1978:250) finns bestämmelser om statligt stöd till jordbrukets rationalisering (omtryckt 1988:999).

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 4 116 000 kronor anvisas under anslaget 1:21 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 4 116 000 kronor, 4 116 000 respektive 4 116 000 kronor.

Tabell 3.58 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:21 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	4 116	4 116	4 116	4 116
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut		1 500	1 500	1 500
Överföring till/från andra anslag		-1 500	-1 500	-1 500
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	4 116	4 116	4 116	4 116

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FJU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.22 1:22 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Tabell 3.59 Anslagsutveckling 1:22 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	1 029	Anslags-sparande	0
2014	Utfall	1 029		0
2015	Anslag	1 029 ¹	Utgifts-prognos	1 029
2016	Förslag	1 029		
2017	Beräknat	1 529		
2018	Beräknat	1 529		
2019	Beräknat	1 529		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till underhåll, upprustning och investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter. Anslaget får även användas för utgifter för att täcka avvecklingsbidrag och avträdesersättning till arrendatorer.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 1 029 000 kronor anvisas under anslaget 1:22 *Stöd till innehavare av fjällägenheter* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 1 529 000 kronor, 1 529 000 kronor respektive 1 529 000 kronor.

Tabell 3.60 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:22 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	1 029	1 029	1 029	1 029
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut		500	500	500
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 029	1 529	1 529	1 529

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.23 1:23 Främjande av rennärigen m.m.

Tabell 3.61 Anslagsutveckling 1:23 Främjande av rennärigen m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2014	Utfall	110 065	-2 150
2015	Anslag	107 915 ¹	103 085
2016	Förslag	107 915	
2017	Beräknat	99 915	
2018	Beräknat	99 915	
2019	Beräknat	99 915	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till åtgärder för att främja rennärigen i form av:

- underhåll eller rivning av vissa riksgränsstängsel och renskötselänläggningar som staten har underhållsansvar för,
- statens del av kostnaderna för redovisning av markanvändningen, riksintressen och marker som är värdefulla för renskötseln, natur- och kulturmiljövården,
- utveckling av företagsregistret för rennärigen,
- bidrag enligt 35 b § rennäringsförordningen (1993:384),
- pristöd till rennärigen enligt förordningen (1986:255) om pristillägg på renkött,

- ersättning till följd av Tjernobylyolyckan enligt förordningen (1994:246) om ersättning för vissa merkostnader och förluster med anledning av Tjernobylyolyckan,
- kostnader för medling m.m. i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller konflikter på grund av renbetning på åkermark,
- katastrofskadeskydd enligt 35 a § rennäringsförordningen,
- ersättning till följd av skador orsakade av rovdjur på ren enligt 4–5 §§ viltskadeförordningen (2001:724) och
- åtgärder för anpassning till ändrade klimatförhållanden samt övriga åtgärder för främjande av rennärigen.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 107 915 000 kronor anvisas under anslaget 1:23 *Främjande av rennärigen m.m.* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 99 915 000 kronor, 99 915 000 kronor respektive 99 915 000 kronor.

Tabell 3.62 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:23 Främjande av rennärigen m.m.

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	107 915	107 915	107 915	107 915
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut		-8 000	-8 000	-8 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	107 915	99 915	99 915	99 915

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.1.24 1:24 Sveriges lantbruksuniversitet

Tabell 3.63 Anslagsutveckling 1:24 Sveriges lantbruksuniversitet

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2014	Utfall	1 705 926		0
2015	Anslag	1 723 373 ¹		1 723 373
2016	Förslag	1 801 598		
2017	Beräknat	1 820 904 ²		
2018	Beräknat	1 871 431 ³		
2019	Beräknat	1 905 817 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 802 772 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 824 242 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 1 824 221 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt för forskning och utbildning på forskarnivå inom livsmedelsproduktion, djurhållning, djurhälsa och djurskydd, skog, skogsbruk och förädling av skogsråvara, landsbygdsutveckling, rekreation och fritid samt landskapsplanering och markanvändning i tätorter och tätortsnära miljöer. Anslaget får även användas för ersättning för behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning inom samma områden samt för fortlöpande miljöanalys.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.64 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2014	624 248	616 880	7 368
(varav tjänsteexport)	(55 262)	(55 262)	(0)
Prognos 2015	645 000	645 000	0
(varav tjänsteexport)	(57 000)	(57 000)	(0)
Budget 2016	667 000	667 000	0
(varav tjänsteexport)	(59 000)	(59 000)	(0)

Avgiftsintäkterna disponeras av SLU. Avgiftsintäkterna avser bl.a. forskningsuppdrag samt djursjukvård.

Regeringens överväganden

Regeringen anser att anslaget bör ökas med 6 000 000 kronor 2016, ytterligare 1 000 000 kronor 2017, samt ytterligare 22 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för byggnation av ett nytt svenskt undersöknings- och forskningsfartyg. Ökningen finansieras genom en minskning på anslag under utgiftsområde 20 samt fr.o.m. 2019 även på anslag under utgiftsområde 23 anslaget 1:25 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning*. Anslaget bör ökas med 15 000 000 kronor för Svenska artprojektet samt de biologiska samlingarna vid svenska museer och institutioner i enlighet med 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100). Regeringen anser vidare att anslaget bör ökas med 3 000 000 kronor årligen 2016–2019 för inrättandet av en riskvärderingsfunktion för växtskadegörare. Vidare anser regeringen att anslaget bör ökas med 5 000 000 kronor till följd av fördelning och omfördelning av anslag till forskning och utbildning på forskarnivå (se vidare under utg.omr. 16 avsnitt 19.6.2).

Regeringen föreslår att 1 801 598 000 kronor anvisas under anslaget 1:24 *Sveriges lantbruksuniversitet* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 1 820 904 000 kronor, 1 871 431 000 kronor respektive 1 905 817 000 kronor.

Tabell 3.65 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:24 Sveriges lantbruksuniversitet

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	1 716 438	1 716 438	1 716 438	1 716 438
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	22 750	40 243	67 740	100 542
Beslut	62 410	64 223	87 253	88 837
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 801 598	1 820 904	1 871 431	1 905 817

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

3.1.25 1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Tabell 3.66 Anslagsutveckling 1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Tusental kronor

År	Utfall	484 431	Anslags-sparande	14 279
2014	Utfall	484 431	Anslags-sparande	14 279
2015	Anslag	515 700 ¹	Utgifts-prognos	516 805
2016	Förslag	564 354		
2017	Beräknat	569 613 ²		
2018	Beräknat	577 762 ³		
2019	Beräknat	569 027 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 564 382 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 564 419 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 547 323 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stöd till grundforskning och behovsmotiverad forskning för de areella näringarna. Anslaget får även användas till projektrelaterade utgifter för utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och seminarier samt informationsinsatser inom området. Förvaltningsanslaget redovisas under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård under anslaget 2:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader* och anslaget för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande redovisas under anslaget 2:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* under samma utgiftsområde.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:25 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 400 000 000 kronor 2017–2022.

Skälen för regeringens förslag: Fleråriga åtaganden behöver ingås för att underlätta planering, utlysning och genomförande av långsiktiga forskningsprojekt.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:25 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 400 000 000 kronor 2017–2022.

Tabell 3.67 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:25 Forskningsrådet för miljö-, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Tusental kronor

	Utfall 2014	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019–2022
Ingående åtaganden	779 796	824 589	1 105 918			
Nya åtaganden	399 437	700 000	750 000			
Infriade åtaganden	354 644	-418 671	-460 000	-525 000	-525 000	-345 918
Utestående åtaganden	824 589	1 105 918	1 395 918			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	1 500 000	1 400 000	1 400 000			

Regeringens överväganden

I enlighet med proposition 2012/13:30 Forskning och innovation, föreslår regeringen att anslaget ökar med 50 000 000 kronor 2016 för en satsning på forskning om skogsråvara och biomassa.

Regeringen föreslår att 564 354 000 kronor anvisas under anslaget 1:25 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 569 613 000 kronor, 577 762 000 kronor respektive 569 027 000 kronor.

Tabell 3.68 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:25 Forskningsrådet för miljö-, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	515 700	515 700	515 700	515 700
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	155	4 936	12 350	20 611
Beslut	48 499	48 977	49 712	32 716
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	564 354	569 613	577 762	569 027

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

3.1.26 1:26 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Tabell 3.69 Anslagsutveckling 1:26 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2014		1 177	0
2015	Anslag	1 177 ¹	1 177
2016	Förslag	1 177	
2017	Beräknat	1 177	
2018	Beräknat	1 177	
2019	Beräknat	1 177	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera verksamheten vid Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA).

Regeringens överväganden

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) fungerar som diskussionsplattform för ledande företrädare inom den gröna sektorn. Under året har KSLA bedrivit en omfattande konferens- och seminarieverksamhet inom områden angelägna för de areella näringarna. Akademien fyller en viktig funktion som länk mellan forskning, näringsliv, övriga samhällsorgan och ideella organisationer.

Regeringen föreslår att 1 177 000 kronor anvisas under anslaget 1:26 *Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 1 177 000 kronor, 1 177 000 kronor respektive 1 177 000 kronor.

Tabell 3.70 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:26 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	1 177	1 177	1 177	1 177
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 177	1 177	1 177	1 177

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Sametinget

Sametingets förvaltningsanslag redovisas under utgiftsområde 1 Rikets styrelse anslaget 3:1 *Sametinget*.